

Ecologisch werkprotocol terreinen Crailo Noord, Midden en Zuid

13 juni 2025

Verantwoording

Titel	Ecologisch werkprotocol terreinen Crailo Noord, Midden en Zuid
Opdrachtgever	GEM Crailo B.V.
Projectleider	[REDACTED]
Auteur(s)	[REDACTED]
Tweede lezer	[REDACTED]
Projectnummer	1282276
Aantal pagina's	49
Datum	13 juni 2025
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
T +31 30 28 24 82 4
E info.utrecht@tauw.com

Inhoud

1	Aanleiding.....	4
1.1	Aanleiding en kader	4
1.2	Voornemen en effecten.....	5
1.3	Plangebied	6
1.4	Leeswijzer	9
2	Planning en kwetsbare periodes	9
3	Mitigerende maatregelen tijdens werkzaamheden	16
3.1	Ontgraven en aanleggen en verwijderen van verhardingen	17
3.2	Storten grond	20
3.3	Grond zeven.....	21
3.4	Verwijderen bijzondere objecten	22
3.5	Verwijderen bladhopen, stobbenwallen, takkenhopen en andere opslagplaatsen van organisch materiaal.....	23
3.6	Verwijderen struiken en andere lage vegetatie	24
3.7	Kappen van bomen	25
3.8	Verlichting	27
3.9	Aanplanten van groen	27
4	Compenserende maatregelen.....	29
4.1	Compenseren verblijfplaatsen.....	29
4.2	Compenseren leefgebied	38
5	Onverwachts aantreffen andere beschermde soorten	46
6	Ecologisch logboek.....	47
7	Parafenblad	48
	Literatuur.....	49

Bijlage 1 Kaarten essentieel leefgebied per soortgroep

Bijlage 2 Ontheffing Wnb

Bijlage 3 Wijzigingsbesluit hazelworm en levendbarende hagedis

1 Aanleiding

1.1 Aanleiding en kader

De provincie Noord-Holland heeft GEM Crailo B.V. een ontheffing verleend in het kader van soortbescherming onder de Wet natuurbescherming voor de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot woonwijk, in deelgebieden Noord, Midden en Zuid, in de gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren (ontheffing met zaaknummer OD.373818, zie bijlage 2). Eerder zijn al 2 ecologische werkprotocollen opgesteld voor de werkzaamheden aan gebouwen (TAUW, 2021 behorend bij ontheffing met zaaknummer OD.279818, OD.318434 en wijzigingsbesluit met zaaknummer OD.350427) en werkzaamheden buiten essentieel leefgebied (TAUW, 2022).

Voorliggend ecologisch werkprotocol bevat een concrete en praktische uitwerking van de specifieke eisen vanuit de ontheffing voor het uitvoeren van de werkzaamheden en is opgesteld voor het gehele terrein. Deze is aangevuld met de maatregelen en voorschriften uit het activiteitenplan voor hazelworm en levendbarende hagedis (TAUW, 2025a), de beantwoording van de aanvullende vragen voor die soorten (TAUW, 2025b) en het wijzigingsbesluit met zaaknummer OMG-051113/DMS499881. Het plangebied is weergegeven in figuur 1.1. Het ecologisch werkprotocol dient, samen met de ontheffing, tijdens de uitvoering van de werkzaamheden op de locatie aanwezig te zijn. Naast de specifieke eisen die in dit werkprotocol aan bod komen, gelden tijdens de werkzaamheden de volgende algemene voorschriften:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing is alleen geldig voor gewone dwergvleermuis, boommarter, bunzing, das eekhoorn, hazelworm en levendbarende hagedis. Wanneer er negatieve effecten optreden voor andere soorten, moet GEM Crailo B.V. direct contact opnemen met de OD NHN. (voorschrift 1 en 4)
2. De ontheffing is alleen geldig voor de werkzaamheden die in de ontheffingsaanvraag zijn opgenomen binnen het plangebied zoals opgenomen in figuur 1.1 en die plaatsvinden tot uiterlijk 31 december 2032. Wanneer de werkzaamheden (inclusief de mitigerende en compenserende maatregelen) niet worden uitgevoerd conform de aanvraag, dient er contact op te worden genomen met de Provincie Noord-Holland. (voorschrift 2 en 4)
3. De ontheffing is alleen geldig voor (medewerkers van) GEM Crailo B.V. of (rechts)personen die handelen in opdracht van GEM Crailo B.V. Deze mensen moeten op de hoogte zijn van de inhoud van de ontheffing, de voorschriften en het ecologisch werkprotocol. Tijdens de werkzaamheden moet tevens altijd een (digitale) kopie van de ontheffing en het ecologisch logboek op de projectlocatie aanwezig zijn. GEM Crailo B.V. blijft aansprakelijk voor de juiste naleving van de ontheffing
4. De werkzaamheden moeten worden uitgevoerd onder ecologische begeleiding door een ter zake kundig ecooloog. De ecologen van TAUW voldoen aan de eisen
5. Wanneer er tijdens de werkzaamheden negatieve effecten op andere soorten optreden, moet er direct contact opgenomen worden met de OD NHN, zie hoofdstuk 5

6. Alle ecologische begeleiding dient in een dossier te worden bijgehouden. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het formulier in hoofdstuk 6, aangevuld met foto's van de werkzaamheden en de begeleiding

Meldingsplicht

Minimaal 5 werkdagen voorafgaand aan de werkzaamheden (ook de asbestsanering) dient via het digitale meldingsformulier van de OD NHN het volgende verstrekt worden:

- De datum van de start van de werkzaamheden
- Het ecologisch werkprotocol

1.2 Voornemen en effecten

Tijdens het nader onderzoek zijn verblijfplaatsen en leefgebieden van boommarter, bunzing, das, eekhoorn, gewone dwergvleermuis, hazelworm en levendbarende hagedis op het terrein vastgesteld. Een overzicht van de soorten waarvoor dit werkprotocol is opgesteld is opgenomen in tabel 1.1. De essentiële leefgebieden voor deze soorten zijn aangegeven in figuren 1.2, 1.3 en bijlage 1. De locaties van de kwetsbare gebieden per soort zijn beschikbaar in PIM. Voor toegang tot dit systeem of een afschrift van een kaart met de locaties van de kwetsbare gebieden per soort kan contact opgenomen worden met GEM Crailo. Het gaat hierbij om essentieel leefgebied en verblijfplaatsen. Voor boommarter, bunzing, das, eekhoorn en gewone dwergvleermuis mag geen essentieel leefgebied aangetast worden voordat nieuw alternatief leefgebied gerealiseerd is. Voor hazelworm en levendbarende hagedis mag dit wel, maar wordt uiteindelijk ook alternatief leefgebied gerealiseerd.

Tabel 1.1. Wettelijk kader, effecten en maatregelen voor boommarter, bunzing, das, eekhoorn, gewone dwergvleermuis, algemene broedvogels en algemene zoogdieren

Soort	Wettelijk kader	Effecten	Maatregelen
Boommarter	Art 11.54 onder Bal (voorheen Wnb art. 3.10)	Vernietiging verblijfplaatsen, vernietiging essentieel leefgebied	Vrijstellen essentiële leefgebieden, handhaven (potentiële) verblijfplaatsen, aangepaste werkwijze, ecologische begeleiding
Bunzing	Art 11.54 onder Bal (voorheen Wnb art. 3.10)	Vernietiging verblijfplaatsen, vernietiging essentieel leefgebied	Vrijstellen essentiële leefgebieden, handhaven (potentiële) verblijfplaatsen, aangepaste werkwijze, ecologische begeleiding
Das	Art 11.54 onder Bal (Voorheen Wnb art. 3.10)	Vernietiging verblijfplaatsen, vernietiging essentieel leefgebied	Vrijstellen essentiële leefgebieden, handhaven (potentiële) verblijfplaatsen, aangepaste werkwijze, ecologische begeleiding
Eekhoorn	Art 11.54 onder Bal (Voorheen Wnb art. 3.10)	Vernietiging verblijfplaatsen, vernietiging essentieel leefgebied	Vrijstellen essentiële leefgebieden, handhaven (potentiële) verblijfplaatsen, aangepaste werkwijze, ecologische begeleiding
Gewone dwergvleermuis	Art 11.46 onder Bal	Vernietiging essentieel leefgebied	Vrijstellen essentiële leefgebieden, aangepaste

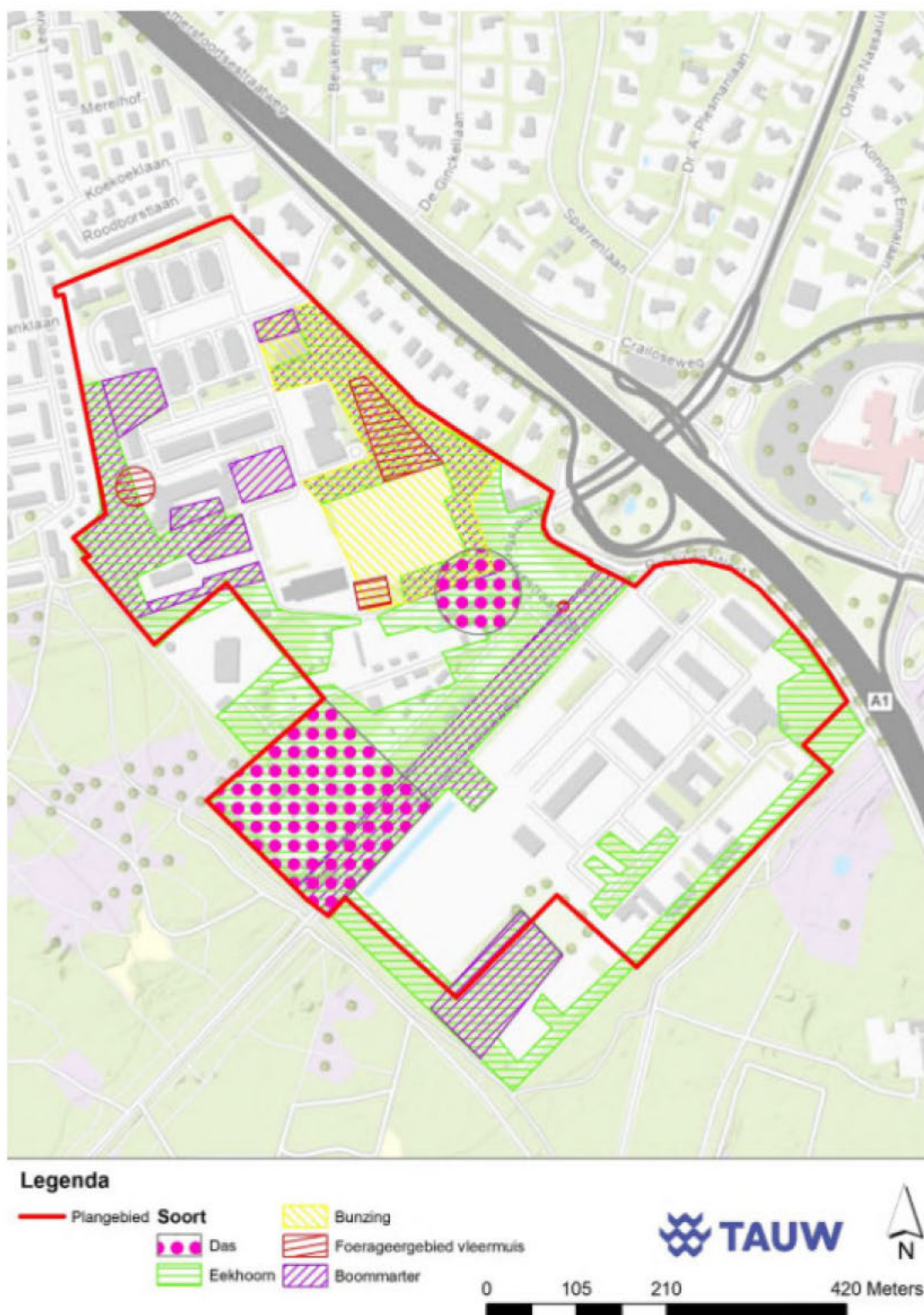
Soort	Wettelijk kader	Effecten	Maatregelen
	(Voorheen Wnb art. 3.5)		werkwijze, ecologische begeleiding
Hazelworm	Art 11.54 onder Bal	Vernietiging verblijfplaatsen, vernietiging essentieel leefgebied	Aangepaste werkwijze, ecologische begeleiding en realiseren alternatief leefgebied
Levendbarende hagedis	Art 11.54 onder Bal	Vernietiging verblijfplaatsen, vernietiging essentieel leefgebied	Aangepaste werkwijze, ecologische begeleiding en realiseren alternatief leefgebied
Algemene zoogdieren	Art. 1.6 – 1.7a van de Ow (voorheen Wnb art. 1.11)	Doden/verstoren individuen	Aangepaste werkwijze, ecologische begeleiding volgens algemene en specifieke zorgplicht
Algemene broedvogels	Art. 1.6 – 1.7a van de Ow (voorheen Wnb art. 1.11)	Verstoren/vernietigen nestplaatsen.	Aangepaste werkwijze (buiten broedseizoen werken), ecologische begeleiding volgens algemene en specifieke zorgplicht

1.3 Plangebied

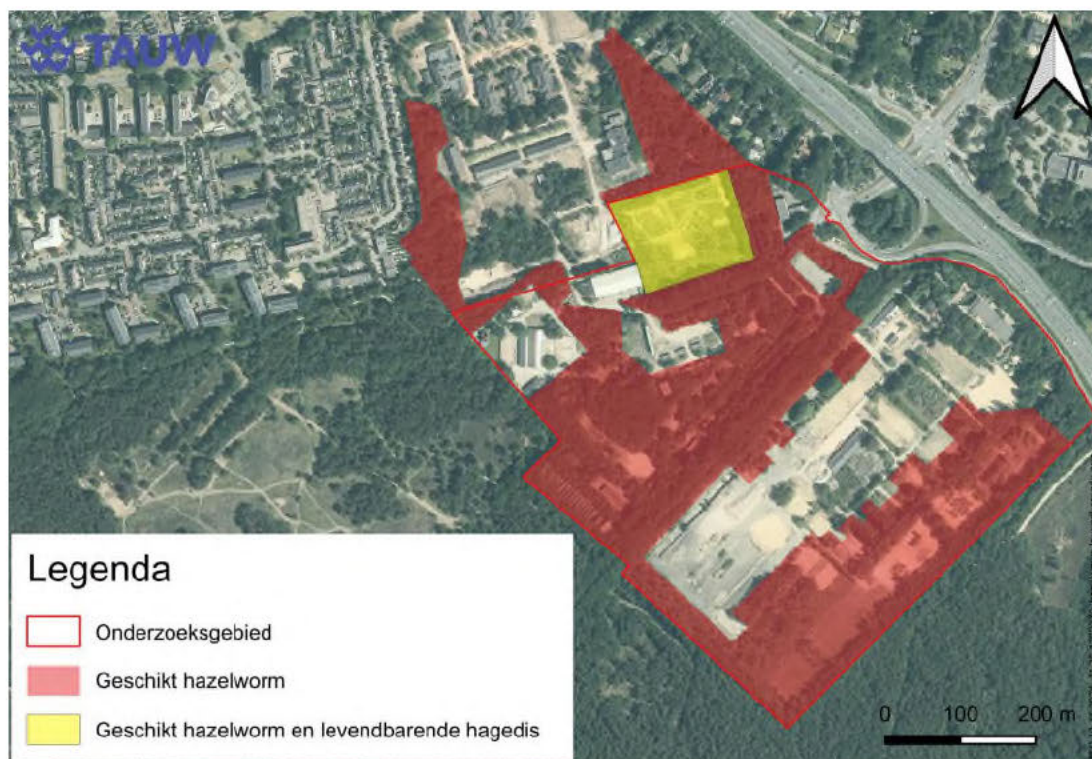
Het plangebied omvat het volledige projectgebied als weergegeven in figuur 1.1. Hierbij gaat het alleen om de onbebouwde gedeeltes, met inbegrip van verharde terreindelen, groenstructuren en kale terreindelen. Gebouwen vallen dus niet binnen de scope van dit werkprotocol. Hiervoor wordt verwezen naar de rapportage met kenmerk: R001-1282422TVL-V02-agv-NL.

Figuur 1.1. Globale ligging van het plangebied waarvoor dit werkprotocol is opgesteld

Figuur 1.2. Globale ligging van essentiële leefgebieden van boommarter, bunzing, das, eekhoorn en gewone dwergvleermuis. Een kaart per soort is opgenomen in bijlage 1

Figuur 1.3 Geschikt leefgebied voor hazelworm en levendbarende hagedis, ook binnen het GNR-terrein (globaal ingetekend). Binnen het ingetekende leefgebied liggen ook wegen, verharding, bebouwing en stroken volledig kaal zand breder dan 5 meter. Deze zijn ongeschikt voor hazelworm en levendbarende hagedis.

1.4 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken zijn de maatregelen uit het activiteitenplan en aanvullende eisen uit de ontheffing opgenomen. Dit betreft maatregelen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden alsook het compenseren en ongeschikt maken van essentieel leefgebied en verblijfplaatsen.

Na deze maatregelen volgt een calamiteitenformulier en opzet voor het logboek. Het document wordt afgesloten met een beschrijving van hoe om te gaan met het onverwachts aantreffen van andere beschermde soorten en een paraafblad.

2 Planning en kwetsbare periodes

In en vanaf 2025 wordt op alle 3 de deelgebieden van Crailo gewerkt, maar voornamelijk op midden en zuid. De werkzaamheden zoals weergegeven in figuur 2.1 hebben in 2025 de hoogste prioriteit. Verder worden er:

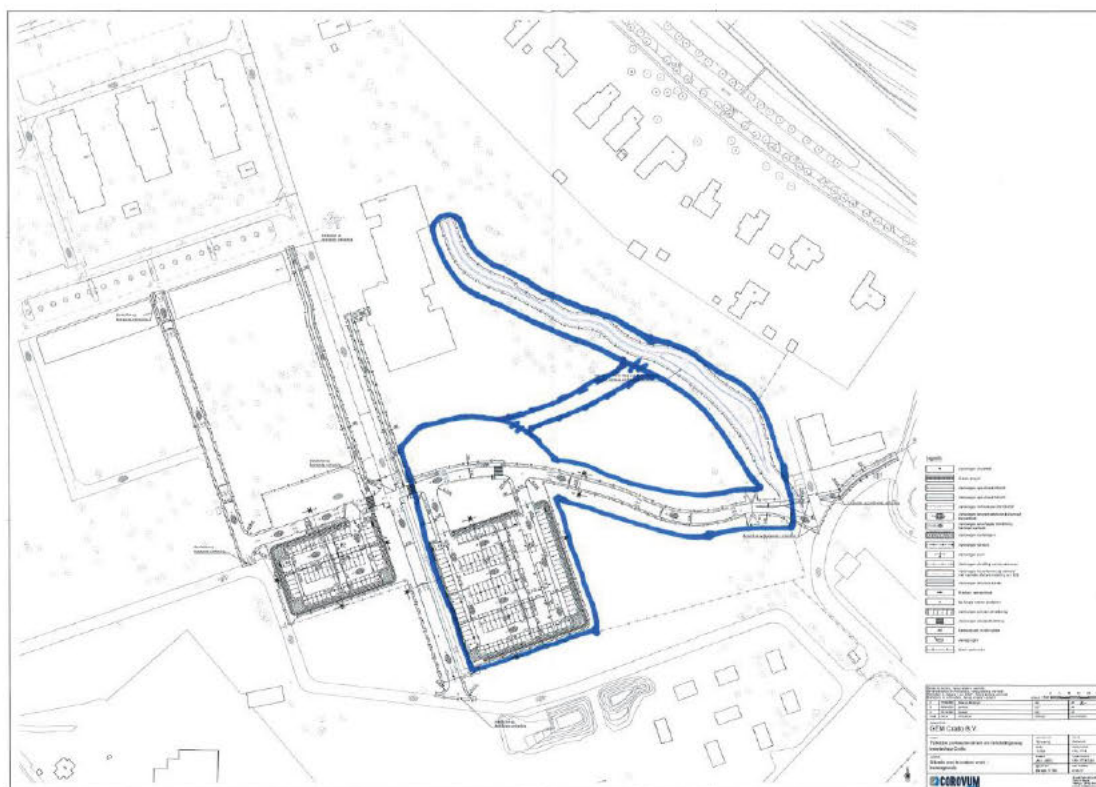
- 11 kavels her ontwikkeld (figuur 2.2). Deze zijn samen 2,8 hectare. De globale planning hiervan is weergegeven in figuur 2.3
- Er wordt circa 3000 strekkende meters verharding verwijderd (figuur 2.4)
- Er wordt circa 2250 strekkende meters nieuwe verharding aangelegd (figuur 2.5)

- Op Zuid worden 25 kavels gerealiseerd. Figuur 2.6 geeft de beoogde ontwikkeling weer. De meeste kavels zijn inmiddels al bouwrijp gemaakt. Figuur 2.7 geeft aan waar bomen op het terrein staan en behouden blijven. Naar verwachting zijn eind 2028 alle kavels vrijgegeven, bebouwd en bewoond.

De meest gunstige periode voor het uitvoeren van werkzaamheden is de periode september tot en met maart. Het ongeschikt maken dient plaats te vinden buiten de in de ontheffing genoemde kwetsbare periodes (zie tabel 2.1). Na het ongeschikt maken van leefgebied en verblijfplaatsen kan er ook in de kwetsbare periode gewerkt worden.

Tabel 2.1. Kwetsbare periodes conform de ontheffing waarin verblijfplaatsen en essentieel leefgebied niet ongeschikt gemaakt mag worden

Soort	Kwetsbare periode conform ontheffing
Boommarter	1 april tot en met 1 juni
Bunzing	15 maart tot 1 september
Das	1 december tot en met 1 juli
Eekhoorn	1 december tot en met 1 februari en 1 mei tot en met 1 juni
Hazelworm en levendbarende hagedis	1 juli tot 1 mei

Figuur 2.1 Met blauw omkaderde toegangsweg en tijdelijke parkeerplaatsen die in 2025 gerealiseerd worden

Figuur 2.2 De 11 met zwart gearceerde vlakken worden herontwikkeld. Deze zijn samen 2,8 hectare.

Figuur 2.3 Globale fasering in kwartalen en jaartallen van de werkzaamheden als aangegeven in figuur 2.2

Figuur 2.4 De te verwijderen verharding van circa 3000 strekkende meters

Figuur 2.5 De nieuw aan te leggen verharding van circa 2250 strekkende meters

Figuur 2.6 De beoogde ontwikkeling (bron: Verkavelingsplan vrije kavels Op Zuid, d.d. 19 november 2024, schaal 1:1000)

Figuur 2.7 Te behouden bomen en groenstructuren op Crailo Zuid volgens het stedenbouwkundig plan
(bron: Activiteitenplan ontheffing terreinen Crailo Noord, Midden en Zuid, 2022 TAUW)

3 Mitigerende maatregelen tijdens werkzaamheden

In dit hoofdstuk zijn maatregelen opgenomen die nodig zijn om negatieve effecten op soorten te minimaliseren en doden van dieren te voorkomen. Ook zijn maatregelen opgenomen over de werkwijze in kwetsbaar gebied van boommarter, bunzing, das, eekhoorn, gewone dwergvleermuis, hazelworm en levendbarende hagedis. Werken in kwetsbaar gebied kan pas als aan de eisen van de betreffende soorten voldaan is, zoals realisatie van alternatieve verblijfplaatsen en compensatiegebied en het verstrijken van de gewenningsperiode of het weg vangen en vrij geven. Er is steeds gekozen voor maatregelen die al eerder zijn uitgevoerd en effectief zijn gebleken. De verschillende werkzaamheden die op het terrein plaatsvinden worden steeds in een paragraaf behandeld. Hier zijn de benodigde maatregelen opgenomen.

Voor de verschillende werkzaamheden wordt het procesverloop van de ecologische vrijgave centraal geregistreerd. Voor de start wordt een Verzoek Ecologische Toetsing (VET) verstuurd naar de begeleidende ecoloog. Na een bureaubeoordeling of de werkzaamheden ecologisch verantwoord worden uitgevoerd volgt wanneer dit nodig is een fysieke controle of begeleiding van de werkzaamheden door de ecoloog. De ecologische begeleiding wordt vastgelegd in een logboek (zie hoofdstuk 6) met daarin:

- Verslag van de vrijgave in het veld
- Ecologische calamiteiten (waarneming beschermde soorten)
- Eventuele afwijkingen met oplossing

- Voortgang van realisatie alternatieve voorzieningen en ongeschikt maken

3.1 Ontgraven en aanleggen en verwijderen van verhardingen

Het ontgraven van grond omvat het machinaal ontgraven voor saneringen, het aanleggen van rioleringen, kabels en leidingen en het verwijderen van bestratingen en funderingen en aanleggen van bouwwegen (Panoramaweg) en permanente wegen. Waar deze werkzaamheden in of in de buurt van groenstructuren plaatsvinden kunnen negatieve effecten voor beschermde soorten niet worden uitgesloten. In tabel 3.1 zijn de benodigde maatregelen opgenomen.

Tabel 3.1 Benodigde maatregelen voor het ontgraven van terreindelen en verwijderen van verhardingen

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Boommarter	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Bunzing	Zie verwijderen van takkenhopen en verwijderen van lage vegetatie (paragraaf 3.5 en 3.6)
Das	Voor de start van de ontgraving moet een controle op dassensporen plaatsvinden binnen 100 meter van de werkzaamheden. Als er wissels of burchten worden aangetroffen die niet eerder zijn vastgesteld, moet een ter zake kundige op het gebied van das bepalen welke vervolgstappen nodig zijn. Als er bij de werkzaamheden bekende hopen van das verloren gaan moet de volgende werkwijze worden gehanteerd: • Hopen afzetten met een raster, waarin vluchtkleppen zijn aangebracht • Minimaal 5 nachten wachten zodat das tijd heeft de verblijfplaats te verlaten • Op dag van start werkzaamheden hopen door een ecooloog met een warmtebeeldcamera laten controleren op aanwezigheid van das • Daarna de hopen stapsgewijs onder begeleiding van de ecooloog ter plaatse met een minigraver en of handmatig uitgegraven tot zeker is dat er geen das in de gang aanwezig is. Hierbij mag steeds niet meer weggegraven worden dan met de warmtebeeldcamera kan worden gecontroleerd. Daarna volgt weer een controle met de warmtebeeldcamera voor het volgende deel van de gang vergraven kan worden. De procedure wordt herhaald tot de gang volledig vergaven is Bij aanleggen van wegen: Duikers aanleggen met een diameter van tenminste 50 centimeter en maximaal 70 centimeter groot op locaties 2, 4, 5, 7, 8 en 9 van figuur 4.11 Werken in kwetsbaar gebied mag 3 maanden na realisatie van de dassenburcht en voldoende oppervlakte compensatiegebied, zie paragraaf 4.1 en 4.2.
Eekhoorn	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Gewone dwergvleermuis	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7) Bij aanleggen van wegen: hopovers aanleggen op locaties 2, 4, 5, 8 en 9 van figuur 4.11
Hazelworm en levendbarende hagedis	Voor het ontgraven van grond en het aanleggen van nieuwe verharding binnen leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis (figuur 1.3) moet vooraf ongeschikt gemaakt worden, zoals beschreven in onderstaande stappen. Tijdens de werkzaamheden dient altijd binnen 250 meter geschikt leefgebied bereikbaar te zijn voor de hazelworm en levendbarende hagedis. Het geschikte leefgebied dient minimaal 0,5 hectare groot te zijn. 1. Onder ecologisch begeleiding worden de terreinen ongeschikt gemaakt voor hazelworm en levendbarende hagedis. Ongeschikt maken gebeurt tussen 1 mei en 15 juni onder fysieke begeleiding van een ter zake kundig ecooloog door: a. Boomstronken, boomstobben, los liggende planten, takkenhopen worden handmatig verwijderd. Deze worden vervolgens op een locatie geplaatst waar ze niet opnieuw verplaatst hoeven te worden. b. De vegetatie wordt gemaaid. Voorwaarden bij maaien: i. De vegetatie wordt gemaaid tot een hoogte van 10 centimeter ii. Het maaien gebeurt handmatig met de bosmaaier of messenmaaier. Maaien door te klepelen, chopperen of met behulp van maai/zuigcombinaties is niet toegestaan iii. Maaien mag alleen plaatsvinden bij temperaturen van 12 °C en hoger op 5 centimeter boven maaiveld. Als de temperatuur lager dan 12 °C is, dan kan er enkel gemaaid worden na het voorlopen door een ter zake kundig ecooloog en onder ecologische begeleiding iv. Er wordt in één richting gewerkt naar geschikt leefgebied toe, zodat individuen daar naartoe weg kunnen vluchten v. Maaisel wordt buiten het werkterrein geplaatst. Dit wordt op een locatie geplaatst waar het later niet opnieuw verplaatst hoeft te worden 2. Plaats een reptielenscherm rond het (gemaaide) gebied onder fysieke begeleiding van een ter zake kundig ecooloog. Dit scherm moet voldoen aan enkele eisen: a. Het scherm is 50 centimeter hoog waarvan 10 centimeter ingegraven in de grond

Soorten en begeleiding	Maatregelen
	b. Het volledige werkterrein wordt afgesloten en er zijn geen grondheuvels, struiken of takken aanwezig waardoor individuen van buiten het afgesloten gebied in kunnen komen. c. Er worden tapijttegels (1 per 100 m²) in het afgesloten werkterrein neergelegd. Door een ter zake kundig ecooloog d. Maak uitklimvoorzieningen in de hoeken (grondheuvels) e. Het reptielenscherm dient in de periode van mei tot en met september wekelijks gecontroleerd te worden op functionaliteit als deze langer blijft staan. Gebreken worden direct hersteld en vastgelegd in het logboek met datum, tijd, locatie, gebrek, aard, omvang, foto's (eventueel kaart) en paraaf en datum van het herstel 3. 7 dagen of langer na de plaatsing van het reptielenscherm start het wegvangen van individuen. Dit gebeurt bij geschikte weersomstandigheden (temperaturen van 12 °C en hoger en geen neerslag), bij voorkeur tussen zonsopkomst en 3 uur daarna en in mei en/of juni en door een ter zake kundig ecooloog. Individuen worden voorzichtig met de hand opgepakt, in een emmer geplaatst en direct op een veilige plek in geschikt leefgebied in de nabije omgeving geplaatst. Hierbij wordt in een logboek bijgehouden: datum, tijdstip, aangetroffen individuen en de locatie daarvan, aantal tapijttegels en het weer. 4. Nadat er 5 dagen bij geschikt weer geen individuen worden gevangen kan het terrein worden vrijgegeven door de ter zake kundig ecooloog 5. Na vrijgave dient het reptielenscherm plaatselijk open gemaakt te worden waarna direct een machinale maaaimachine het terrein volledig kaal maakt. Als het terrein volledig handmatig kaal wordt gemaakt, wordt het reptielenscherm niet vooraf open gemaakt. Na het kaal maken dient het terrein kaal gehouden te worden. Een kaal terrein is niet geschikt voor reptielen hazelworm en levendbarende hagedis. Deze zullen zich daar niet opnieuw vestigen. Mocht de vegetatie toch te hoog worden dan dient opnieuw te worden begonnen bij stap 1
Algemene zoogdieren	Controleer vooraf op aanwezigheid van holen met warmtebeeldcamera. Holen van algemene zoogdieren mogen alleen worden vergraven als zeker is dat er geen dieren gedood worden.
Algemene broedvogels	Controleer in het broedseizoen (maart tot en met half augustus) het terrein en de omliggende vegetatie op aanwezigheid van nesten van algemene broedvogels. Nesten mogen niet vernietigd of verstoord worden. Als een broedgeval wordt aangetroffen moet een verstoringvrije afstand worden ingesteld. De breedte van deze afstand wordt bepaald door een ter zake kundig ecooloog en is afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden en de betreffende vogelsoort.

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Ecologische begeleiding	Verloopt via VET's en omvat minimaal controle op dassensporen en hollen van algemene zoogdieren minimaal één dag voorafgaand aan de werkzaamheden. Broedvogelcontrole voor start werkzaamheden in periode maart tot en met half augustus
Logboek	Vooraf toetsing via VET. Verslag van ecologische begeleiding naderhand in logboek opnemen.

3.2 Storten grond

Het storten van grond omvat het machinaal storten en ophopen van grond na ontgraving, het opslaan van grond in een depot en het storten en opslaan van puin, bestratingen en andere materialen. Waar deze werkzaamheden in of in de buurt van groenstructuren plaatsvinden kunnen negatieve effecten voor beschermde soorten niet worden uitgesloten. In tabel 3.2 zijn de benodigde maatregelen opgenomen.

Tabel 3.2. Benodigde maatregelen voor het storten van grond

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Boommarter	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Bunzing	Zie verwijderen van takkenhopen en verwijderen van lage vegetatie (paragraaf 3.5 en 3.6)
Das	Voor de start van de ontgraving moet een controle op dassensporen plaatsvinden binnen 100 meter van de werkzaamheden. Als er wissels of burchten worden aangetroffen die niet eerder zijn vastgesteld, moet een ter zake kundige op het gebied van das bepalen welke vervolgstappen nodig zijn. Werken in kwetsbaar gebied van das mag 3 maanden na realisatie van de dassenburcht en voldoende oppervlakte compensatiegebied, zie paragraaf 4.1 en 4.2.
Eekhoorn	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Gewone dwergvleermuis	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Hazelworm en levendbarende hagedis	Voor storten binnen leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis (figuur 1.3) zie het vooraf ongeschikt (paragraaf 3.1) maken voor de stortlocatie
Algemene zoogdieren	Controleer vooraf op aanwezigheid van hollen met warmtebeeldcamera. Hollen van algemene zoogdieren mogen alleen worden vergraven als zeker is dat er geen dieren gedood worden.
Algemene broedvogels	Controleer in het broedseizoen (maart tot en met half augustus) het terrein en de omliggende vegetatie op aanwezigheid van nesten van algemene broedvogels. Nesten mogen niet vernietigd of verstoord worden. Als een broedgeval wordt aangetroffen moet een verstoringvrije afstand worden ingesteld. De breedte van deze afstand wordt bepaald door een ter zake kundig ecoloog en is afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden en de betreffende vogelsoort.

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Ecologische begeleiding	Verloopt via VET's en omvat minimaal controle op dassensporen en hollen van algemene zoogdieren minimaal één dag voorafgaand aan de werkzaamheden. Broedvogelcontrole voor start werkzaamheden in periode maart tot en met half augustus
Logboek	Vooraf toetsing via VET. Verslag van ecologische begeleiding naderhand in logboek opnemen.

3.3 Grond zeven

Het zeven van grond omvat het machinaal afgraven en ter plaatse zeven van grond. Waar deze werkzaamheden in of in de buurt van groenstructuren plaatsvinden kunnen negatieve effecten voor beschermde soorten niet worden uitgesloten. In tabel 3.3 zijn de benodigde maatregelen opgenomen.

Tabel 3.3. Benodigde maatregelen voor het zeven van grond

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Boommarter	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Bunzing	Zie verwijderen van takkenhopen en verwijderen van lage vegetatie (paragraaf 3.5 en 3.6)
Das	Voor de start van de ontgraving moet een controle op dassensporen plaatsvinden binnen 100 meter van de werkzaamheden. Als er wissels of burchten worden aangetroffen die niet eerder zijn vastgesteld, moet een ter zake kundige op het gebied van das bepalen welke vervolgstappen nodig zijn. Werken in kwetsbaar gebied van das mag 3 maanden na realisatie van de dassenburcht en voldoende oppervlakte compensatiegebied, zie paragraaf 4.1 en 4.2.
Eekhoorn	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Gewone dwergvleermuis	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Hazelworm en levendbarende hagedis	Voor ontgraven binnen leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis (figuur 1.3) zie het vooraf ongeschikt (paragraaf 3.1) maken voor de te ontgraven locatie
Algemene zoogdieren	Controleer vooraf op aanwezigheid van hollen met warmtebeeldcamera. Hollen van algemene zoogdieren mogen alleen worden vergraven als zeker is dat er geen dieren gedood worden.
Algemene broedvogels	Controleer in het broedseizoen (maart tot en met half augustus) het terrein en de omliggende vegetatie op aanwezigheid van nesten van algemene broedvogels. Nesten mogen niet vernietigd of verstoord worden. Als een broedgeval wordt aangetroffen moet een verstoringvrije afstand worden ingesteld. De breedte van deze afstand wordt bepaald door een ter zake kundig ecooloog en is afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden en de betreffende vogelsoort.

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Ecologische begeleiding	Verloopt via VET's en omvat minimaal controle op dassensporen en hollen van algemene zoogdieren minimaal één dag voorafgaand aan de werkzaamheden. Broedvogelcontrole voor start werkzaamheden in periode maart tot en met half augustus.
Logboek	Vooraf toetsing via VET. Verslag van ecologische begeleiding naderhand in logboek opnemen.

3.4 Verwijderen bijzondere objecten

Op de terreinen van Crailo bevinden zich bijzondere objecten die niet als gebouwen of groen kwalificeren zoals muurtjes en onderdelen van de hindernisbaan en schietbaan. Deze moeten verwijderd worden. In tabel 3.4 zijn de benodigde maatregelen opgenomen.

Tabel 3.4. Benodigde maatregelen voor het verwijderen van bijzondere objecten

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Boommarter	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Bunzing	Zie verwijderen van takkenhopen en verwijderen van lage vegetatie (paragraaf 3.5 en 3.6)
Das	Zie storten en ontgraven van grond (paragraaf 3.1 en 3.2)
Eekhoorn	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Gewone dwergvleermuis	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Hazelworm en levendbarende hagedis	Geen als er vanaf bestaande verharding of volledig kaal zand gewerkt wordt. Anders moet met en ter zake kundig ecooloog afgestemd worden of vooraf ongeschikt maken conform paragraaf 3.1 nodig is
Algemene zoogdieren	Controleer vooraf op aanwezigheid van hollen met warmtebeeldcamera. Hollen van algemene zoogdieren mogen alleen worden vergraven als zeker is dat er geen dieren gedood worden.
Algemene broedvogels	Controleer in het broedseizoen (maart tot en met half augustus) het terrein en de omliggende vegetatie op aanwezigheid van nesten van algemene broedvogels. Nesten mogen niet vernietigd of verstoord worden. Als een broedgeval wordt aangetroffen moet een verstoringvrije afstand worden ingesteld. De breedte van deze afstand wordt bepaald door een ter zake kundig ecooloog en is afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden en de betreffende vogelsoort.
Ecologische begeleiding	Verloopt via VET's en omvat minimaal controle op dassensporen en hollen van algemene zoogdieren minimaal één dag voorafgaand aan de werkzaamheden. Broedvogelcontrole voor start werkzaamheden in periode maart tot en met half augustus
Logboek	Vooraf toetsing via VET. Verslag van ecologische begeleiding naderhand in logboek opnemen.

3.5 Verwijderen bladhopen, stobbenwallen, takkenhopen en andere opslagplaatsen van organisch materiaal

Deze werkzaamheden omvatten het machinaal of handmatig verwijderen, verplaatsen en aanleggen van bladhopen, stobbenwallen, takkenhopen en andere opslagplaatsen van organisch materiaal. Waar deze werkzaamheden in of in de buurt van groenstructuren plaatsvinden kunnen negatieve effecten voor beschermde soorten niet worden uitgesloten. In tabel 3.5 zijn de benodigde maatregelen opgenomen.

Tabel 3.5. Benodigde maatregelen voor het verwijderen van bladhopen, stobbenwallen, takkenhopen en andere opslagplaatsen van organisch materiaal

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Boommarter	Takkenhopen en bladhopen moeten uiterlijk één week vóór de start van de werkzaamheden handmatig verwijderd worden buiten de kwetsbare periode, dus vóór 1 april of na 31 juli, onder begeleiding van een ecooloog ter plaatse. Deze wijst locaties aan buiten het werkgebied waar de takhopen en bladhopen naartoe verplaatst moeten worden. De verplaatste bladhopen moeten op verharding geplaatst worden en afgedekt worden.
Bunzing	Werken in kwetsbaar gebied van boommarter mag vanaf 2 maanden na realisatie van de boommarkerkasten, zie paragraaf 4.1. Werkzaamheden in één richting uitvoeren naar de marterhopen en takkenrillen toe. Takkenhopen en bladhopen moeten één week vóór de start van de werkzaamheden handmatig verwijderd worden buiten de kwetsbare periode, dus voor 15 maart en vanaf 1 september, onder begeleiding van een ecooloog ter plaatse. Deze wijst locaties aan buiten het werkgebied waar de takhopen en bladhopen naartoe verplaatst moeten worden. De verplaatste bladhopen moeten op verharding geplaatst worden en afgedekt worden. Werken in kwetsbaar gebied van bunzing mag vanaf 2 maanden na realisatie van voldoende lengte takkenrillen met marterhopen, zie paragraaf 4.1.
Das	Zie storten en ontgraven van grond (paragraaf 3.1 en 3.2)
Eekhoorn	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Gewone dwergvleermuis	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Hazelworm en levendbarende hagedis	Uitvoeren onder begeleiding van een ter zake kundig ecooloog in de periode van mei tot en met september
Algemene zoogdieren	Bladhopen, stobbenwallen, takkenhopen en andere opslagplaatsen van organisch materiaal kunnen een als overwinteringsplaats voor egels dienen. Verwijderen kan alleen buiten de periode begin november tot eind maart of alleen als door een ecooloog is vastgesteld dat er geen verblijfplaatsen van egel aanwezig zijn.
Algemene broedvogels	Controleer in het broedseizoen (maart tot en met half augustus) het terrein en de omliggende vegetatie op aanwezigheid van nesten van algemene broedvogels. Nesten

Soorten en begeleiding	Maatregelen
	mogen niet vernietigd of verstoord worden. Als een broedgeval wordt aangetroffen moet een verstoringsvrije afstand worden ingesteld. De breedte van deze afstand wordt bepaald door een ter zake kundig ecooloog en is afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden en de betreffende vogelsoort.
Ecologische begeleiding	Verloopt via VET's en omvat minimaal controle op dassensporen en holen van algemene zoogdieren minimaal één dag voorafgaand aan de werkzaamheden. Broedvogelcontrole voor start werkzaamheden in periode maart tot en met half augustus
Logboek	Vooraf toetsing via VET. Verslag van ecologische begeleiding naderhand in logboek opnemen.

3.6 Verwijderen struiken en andere lage vegetatie

Het verwijderen van struiken en andere lage vegetaties omvat het machinaal of handmatig verwijderen van struiken en ruigtes. Waar deze werkzaamheden plaatsvinden kunnen negatieve effecten voor beschermde soorten niet worden uitgesloten. In tabel 3.6 zijn de benodigde maatregelen opgenomen.

Tabel 3.6. Benodigde maatregelen voor het verwijderen van struiken en andere lage vegetatie

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Boommarter	Zie kappen van bomen en verwijderen van bladhopen (paragraaf 3.5 en 3.7)
Bunzing	Werkzaamheden in één richting uitvoeren naar de marterhopen en takkenrillen toe. Verwijderen van opgaande vegetatie, het maaien met een messenmaaier tot maximaal 10 centimeter boven het maaiveld en het maaisel direct afvoeren. Maaien door klepelen, chopperen of met behulp van maai/zuigcombinaties is niet toegestaan. Takkenhopen en bladhopen moeten ruim vóór de start van de werkzaamheden handmatig verwijderd worden buiten de kwetsbare periode, dus voor 15 maart en vanaf 1 september, onder begeleiding van een ecooloog ter plaatse. Deze wijst locaties aan buiten het werkgebied waar de takhopen en bladhopen naartoe verplaatst moeten worden. Werken in kwetsbaar gebied van bunzing mag vanaf 2 maanden na realisatie van voldoende lengte takkenrillen met marterhopen, zie paragraaf 4.1.
Das	Zie storten en ontgraven van grond (paragraaf 3.1 en 3.2)
Eekhoorn	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Gewone dwergvleermuis	Zie kappen van bomen (paragraaf 3.7)
Hazelworm en levendbarende hagedis	Voor het (volledig) verwijderen van struiken en lage vegetatie binnen leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis (figuur 1.3) zie het vooraf ongeschikt (paragraaf 3.1)
Algemene zoogdieren	Bij het verwijderen van de struiken en ruigtes moet steeds één vaste werkrichting gehanteerd worden. Zo krijgen algemene zoogdieren de kans voor de werkzaamheden uit

Soorten en begeleiding	Maatregelen
	te vluchten. De werkrichting moet zo gekozen worden dat de algemene zoogdieren naar een veilige plaats kunnen vluchten. Waar mogelijk moeten de werkzaamheden in de richting van een te behouden groenstructuur uitgevoerd worden.
Algemene broedvogels	Controleer in het broedseizoen (maart tot en met half augustus) het terrein en de omliggende vegetatie op aanwezigheid van nesten van algemene broedvogels. Nesten mogen niet vernietigd of verstoord worden. Als een broedgeval wordt aangetroffen moet een verstoringvrije afstand worden ingesteld. De breedte van deze afstand wordt bepaald door een ter zake kundig ecooloog en is afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden en de betreffende vogelsoort.
Ecologische begeleiding	Verloopt via VET's en omvat minimaal controle op dassensporen en holen van algemene zoogdieren minimaal één dag voorafgaand aan de werkzaamheden. Broedvogelcontrole voor start werkzaamheden in periode maart tot en met half augustus
Logboek	Vooraf toetsing via VET. Verslag van ecologische begeleiding naderhand in logboek opnemen.

3.7 Kappen van bomen

Het kappen van bomen omvat het machinaal of handmatig verwijderen van bomen en het transporteren van de stammen naar een opslagplaats. Waar deze werkzaamheden plaatsvinden kunnen negatieve effecten voor beschermde soorten niet worden uitgesloten. In tabel 3.7 zijn de benodigde maatregelen opgenomen.

Tabel 3.7. Benodigde maatregelen voor het kappen van bomen

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Boommarter	Voor de start van de kapwerkzaamheden moet een controle op holtes plaatsvinden. Als er een potentieel voor boommarter geschikte holte wordt vastgesteld is er een aanvullende controle door een ecooloog nodig met een endoscoop. De controle moet worden uitgevoerd met een hoogwerker of door een klimmer. Als boommarter tijdens de controle kan worden uitgesloten, kan de kap direct aansluitend op de controle plaatsvinden. Bij aanwezigheid van een boommarter, of wanneer de aanwezigheid van boommarter niet kan worden uitgesloten moet de verblijfplaats ongeschikt gemaakt worden buiten de kwetsbare periode, dus vóór 1 april of na 31 juli. Werken in kwetsbaar gebied van boommarter mag vanaf 2 maanden na realisatie van de boommarterkasten, zie paragraaf 4.1.
Bunzing	Zie verwijderen van takkenhopen en verwijderen van lage vegetatie (paragraaf 3.5 en 3.6)
Das	Zie storten en ontgraven van grond (paragraaf 3.1 en 3.2). Voor de start van kaalkap van een houtopstand binnen 250 meter van de dichtstbijzijnde toegang tot een dassenburcht is overleg met een ter zake kundige op het gebied van das nodig.

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Eekhoorn	Voor de start van de kapwerkzaamheden moet een controle op nesten worden uitgevoerd. Als er een potentiële nestplaats van eekhoorn wordt vastgesteld is er een fysieke controle door een ecooloog nodig met een hoogwerker of door een klimmer. Als aanwezigheid van eekhoorn tijdens de controle kan worden uitgesloten, kan de kap direct aansluitend op de controle plaatsvinden. Bij aanwezigheid van een eekhoorn, of dit niet uitgesloten kan worden moet de verblijfplaats ongeschikt gemaakt worden buiten de kwetsbare periode, dus in de maanden maart, april en juli tot en met november. Het ongeschikt maken moet gebeuren door het nest uit de boom te verwijderen. Werken in kwetsbaar gebied van eekhoorn mag vanaf 2 maanden na realisatie van de eekhoornkasten, zie paragraaf 4.1.
Gewone dwergvleermuis	Voor de start van de kapwerkzaamheden moet een controle op holtes plaatsvinden. Als er een potentieel voor vleermuizen geschikte holte wordt vastgesteld is er een aanvullende controle door een ecooloog nodig voor de boom gekapt kan worden. Werken in kwetsbaar gebied van gewone dwergvleermuis mag enkel in de periode oktober tot en met maart en vanaf 2 maanden (geteld tussen april tot en met oktober) na realisatie van voldoende oppervlakte compensatiegebied, zie paragraaf 4.2.
Hazelworm en levendbarende hagedis	Als de te kappen bomen binnen leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis (figuur 1.3) staan: uitvoeren onder ecologische begeleiding als de stobben en wortelkluiten blijven staan. Voor het ontgraven van stobben en wortelkluiten moet vooraf ongeschikt gemaakt worden zoals beschreven in paragraaf 3.1
Algemene zoogdieren	Bij het kappen van bomen moet steeds één vaste werkrichting gehanteerd worden. Zo krijgen algemene zoogdieren de kans voor de werkzaamheden uit te vluchten. De werkrichting moet zo gekozen worden dat de algemene zoogdieren naar een veilige plaats kunnen vluchten. Waar mogelijk moeten de werkzaamheden in de richting van een te behouden groenstructuur uitgevoerd worden.
Algemene broedvogels	Controleer in het broedseizoen (maart tot en met half augustus) het terrein en de omliggende vegetatie op aanwezigheid van nesten van algemene broedvogels. Nesten mogen niet vernietigd of verstoord worden. Als een broedgeval wordt aangetroffen moet een verstoringvrije afstand worden ingesteld. De breedte van deze afstand wordt bepaald door een ter zake kundig ecooloog en is afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden en de betreffende vogelsoort.
Ecologische begeleiding	Verloopt via VET's en omvat minimaal controle op dassensporen en hollen van algemene zoogdieren minimaal één dag voorafgaand aan de werkzaamheden. Broedvogelcontrole voor start werkzaamheden in periode maart tot en met half augustus.
Logboek	Vooraf toetsing via VET. Verslag van ecologische begeleiding naderhand in logboek opnemen.

3.8 Verlichting

Verlichting omvat zowel de verlichting van de tijdelijke situatie en verlichting van voertuigen en bouwmaterieel, als de permanente situatie. Waar verlichting in de buurt van leefgebied of verblijfplaatsen geplaatst wordt kunnen negatieve effecten voor beschermde soorten niet worden uitgesloten. In tabel 3.8 zijn de benodigde maatregelen opgenomen. Figuur 3.11 geeft locaties aan waar wegen en paden het in te passen essentieel leefgebied kruisen en waar aangepaste verlichting wordt toegepast.

Tabel 3.8. Benodigde maatregelen voor verlichting

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Boommarter	De boommarkerkasten en het direct omliggende gebied met een straal van 25 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden.
Bunzing	Takkenrillen niet verlichten.
Das	Verlichting moet zo geplaatst worden dat het dassenhol en de directe omgeving niet aangelicht worden. De kunstburcht en het direct omliggende gebied met een straal van 25 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden.
Eekhoorn	De eekhoornkasten en het direct omliggende gebied met een straal van 15 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden.
Gewone dwergvleermuis	De compenserende foerageergebieden mogen op geen enkele manier aangelicht worden. Waar verharde wegen elkaar kruisen of de weg met het leefgebied kruist, wordt de verlichting zo aangepast dat deze alleen aangaat als er voertuigen over de weg rijden. Waar wegen kruisen met voetpaden wordt geen verlichting toegepast.
Hazelworm en levendbarende hagedis	Geen
Algemene zoogdieren	Delen die donker kunnen blijven worden zo veel mogelijk donker gelaten. Voorkomen uitstraling van de verlichting naar de omgeving.
Algemene broedvogels	Delen die donker kunnen blijven worden zo veel mogelijk donker gelaten. Voorkomen uitstraling van de verlichting naar de omgeving.
Ecologische begeleiding	Verloopt via VET's en omvat minimaal controle op dassensporen en holen van algemene zoogdieren minimaal één dag voorafgaand aan de werkzaamheden. Broedvogelcontrole voor start werkzaamheden in periode maart tot en met half augustus
Logboek	Vooraf toetsing via VET. Verslag van ecologische begeleiding naderhand in logboek opnemen.

3.9 Aanplanten van groen

Deze werkzaamheden omvatten het aanplanten van groen op een wijze die functioneel is voor de betreffende soorten. Waar deze werkzaamheden in of in de buurt van groenstructuren plaatsvinden kunnen negatieve effecten voor beschermde soorten niet worden uitgesloten. In tabel 3.9 zijn de benodigde maatregelen opgenomen.

Tabel 3.9. Benodigde maatregelen voor het aanplanten van groen

Soorten en begeleiding	Maatregelen
Boommarter	Niet van toepassing
Bunzing	Aanplant van bes dragende struiken (zie das hieronder) en ontwikkeling minimaal 100 meter takkenrillen van minimaal 1x1x150 meter (hoogte x breedte x lengte) groot met ten minste 4 marterhopen op de locaties zoals weergegeven op figuur 4.2. De takkenrillen dienen te bestaan uit een bodem van dun materiaal van takjes, riet of gras met daarop een kern van gestapelde stammen en dikke takken en een isolerende laag riet of hooi (zie paragraaf 4.1). De takkenrillen bevatten ook minimaal twee marterbuizen per takkenril.
Das	Aanplant van bes dragende struiken in compenserende leefgebieden van figuur 4.9. De soorten die hiervoor gebruikt mogen worden zijn: braam, gelderse roos, hondsroos, meidoorn, sleedoorn, vlier en wilde appel. In compenserend leefgebied op ecowal wordt struweel ontwikkeld over een lengte van minimaal 260 meter en heeft een breedte van minimaal 70 meter. Dit gebied wordt ingeplant met soorten als gewone lijsterbes, braam, zoete kers, vogelkers, Amerikaans krentenboompje, hondsroos en blauwe bosbes. Dit gebied moet ontoegankelijk zijn voor mensen en huisdieren (honden).
Eekhoorn	Verspreid over het gebied hazelaars en walnoten aanplanten
Gewone dwergvleermuis	Compenserend leefgebied moet ingericht worden met de volgende inheemse soorten: zoete kers, winterlinde, eenstijlige meidoorn, hondsroos en gele komoelje. In het nieuw aan te leggen foerageergebied moeten minimaal 2 poelen aangelegd worden met een straal van minimaal 10 meter.
Hazelworm en levendbarende hagedis	Geen
Algemene zoogdieren	Niet van toepassing
Algemene broedvogels	Controleer in het broedseizoen (maart tot en met half augustus) het terrein en de omliggende vegetatie op aanwezigheid van nesten van algemene broedvogels. Nesten mogen niet vernietigd of verstoord worden. Als een broedgeval wordt aangetroffen moet een verstoringsvrije afstand worden ingesteld. De breedte van deze afstand wordt bepaald door een ter zake kundig ecooloog en is afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden en de betreffende vogelsoort.
Ecologische begeleiding	Verloopt via VET's en omvat minimaal controle op dassensporen en holen van algemene zoogdieren minimaal één dag voorafgaand aan de werkzaamheden. Broedvogelcontrole voor start werkzaamheden in periode maart tot en met half augustus.
Logboek	Vooraf toetsing via VET. Verslag van ecologische begeleiding naderhand in logboek opnemen.

4 Compenserende maatregelen

De maatregelen in dit hoofdstuk beschrijven concreet welke stappen in plaats, tijd en wijze van uitvoering worden gemaakt om negatieve effecten te compenseren. De compenserende maatregelen in dit hoofdstuk zijn verder uitgewerkt voor boommarter, bunzing, das, eekhoorn en gewone dwergvleermuis. Hierbij zijn eisen geformuleerd waaraan de permanente alternatieve verblijfplaatsen en inrichting van alternatief leefgebied moeten voldoen. Deze eisen zijn gebaseerd op het activiteitenplan en de voorschriften uit de ontheffing.

Het ecologisch werkprotocol dient aan de voorschriften uit de ontheffing te voldoen. Er moet rekening gehouden worden met het volgende:

- Compenseren en ongeschikt maken van essentieel leefgebied boommarter
 - Realisatie vijf boommarterkasten voor 31 december 2022 met een straal van 25 meter van toekomstige verlichting
- Compenseren en ongeschikt maken van essentieel leefgebied bunzing
 - Realisatie vier marterhopen met 100 meter aan takkenrillen voor 1 april 2023
- Compenseren en ongeschikt maken van essentieel leefgebied das
 - Realisatie van in ieder geval drie compenserende foerageergebieden voorafgaand aan aantasting van leefgebied
 - Realisatie kunstburcht uiterlijk in Q4 2024 of drie maanden voorafgaand aan aantasting essentieel leefgebied das
 - Realisatie duikers op zes locaties onder wegen
- Compenseren en ongeschikt maken van verblijfplaatsen eekhoorn
 - Realisatie twintig eekhoornkasten voor 31 december 2022 met een straal van 15 meter van toekomstige verlichting
- Compenseren van essentieel leefgebied gewone dwergvleermuis
 - Realisatie van compenserend foerageergebied (2 m² nieuw leefgebied voor elke 1 m² bestaand leefgebied) inclusief twee poelen met een straal van minimaal 10 meter op Zuid en aanwezig minimaal twee actieve maanden voor aantasting essentieel leefgebied
- Compenseren van leefgebied hazelworm en levendbarende hagedis
 - Realisatie van compenserend leefgebied van 3,2 hectare (figuur 4.12) en realiseren van het beplantingsplan (TAUW, 2025c)
- Verslaglegging van foerageergebied gewone dwergvleermuis en essentieel leefgebied das dat verloren gaat en aangelegd wordt. Dit dient weergegeven te worden op kaart met aanduiding van de ligging en hoeveelheden aan oppervlaktes van de gebieden die verloren zijn gegaan en van de compenserende gebieden die zijn gerealiseerd

4.1 Compenseren verblijfplaatsen

In deze paragraaf zijn de eisen voor de compenserende verblijfplaatsen uit het activiteitenplan en de ontheffing opgenomen en uitgewerkt. Het betreft eisen voor de aanleg en opbouw van de compenserende maatregelen maar ook eisen die aan de locaties gesteld worden en wanneer ecologische begeleiding vereist is. Deze worden hierna per soort behandeld.

Boommarter

Om verblijfplaatsen van boommarter te compenseren en het gebied een kwaliteitsimpuls te geven, worden 5 boommarterkasten in het gebied geplaatst. De nestkasten moeten twee maanden vóór de kap van bomen met (potentiële) verblijfplaatsen van boommarter in het gebied worden opgehangen. Daarmee krijgen boommarters voldoende tijd de nestkasten te ontdekken.

De locaties voor de vervangende verblijfplaatsen van boommarter worden vooraf bepaald door een ter zake kundig ecooloog. Indicatieve locaties van de kasten worden weergegeven op figuur 4.1. Ook de plaatsing van de kasten gebeurt onder begeleiding van een ecooloog. Locaties voor vervangende verblijfplaatsen van boommarter moeten in ieder geval aan de volgende eisen voldoen:

- De kasten moeten ongeveer op de helft van de boomhoogte geplaatst worden
- Niet binnen 20 meter van gebouwen, wegen en andere bronnen van menselijke verstoring
- De boommarterkasten en het direct omliggende gebied met een straal van 25 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden
- De vervangende verblijfplaatsen voor boommarter moeten buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden geplaatst worden

Figuur 4.1. Indicatieve locaties boommarterkasten aangegeven met rode ster

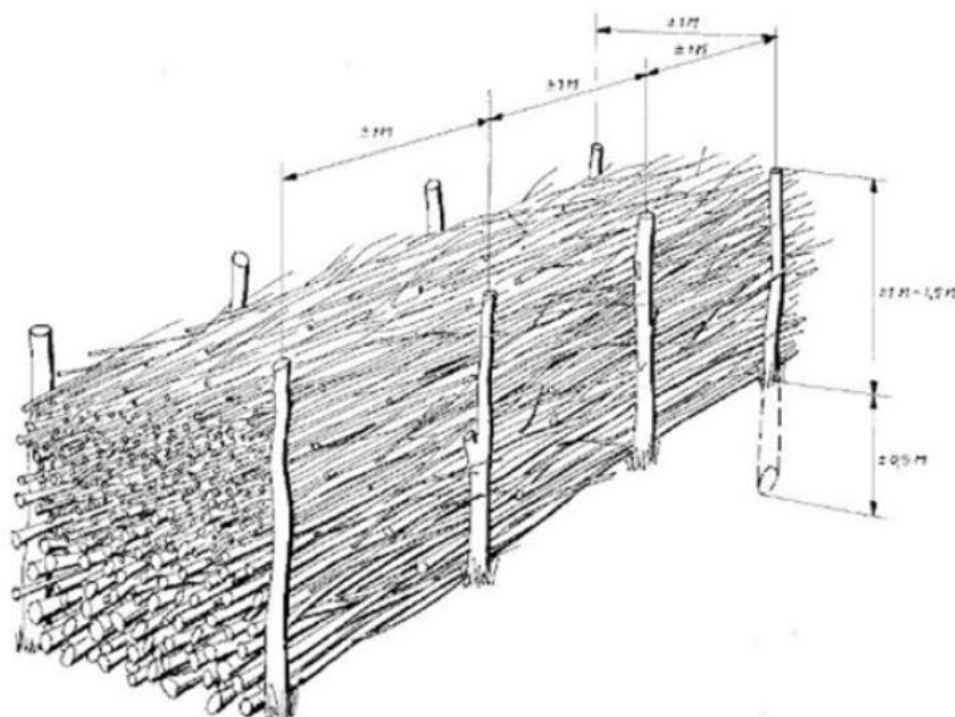
Bunzing

Verblijfplaatsen van bunzing bevinden zich in dichte vegetatie, houtstapels en takkenhopen.

Takkenrillen

Om verblijfplaatsen van bunzing te compenseren en het gebied een kwaliteitsimpuls te geven wordt minimaal 100 meter takkenrillen in het gebied gerealiseerd (zie figuur 4.2). De takkenrillen moeten aan de volgende eisen voldoen:

- De takkenrillen dienen minimaal 1 bij 1 bij 150 meter (HxBxL) groot te zijn
- De takkenrillen moeten verbonden zijn met landschapselementen die schuilmogelijkheden bieden, zoals ruigtezomen, houtwallen of slootkanten
- De takkenrillen dienen te bestaan uit een bodem van dun materiaal van takjes, riet of gras met daarop een kern van gestapelde stammen en dikke takken en een isolerende laag riet of hooi
- In de takkenrillen dienen minimaal twee marterbuizen per takkenril te worden aangelegd, welke fungeren als verblijfplaats voor kleine marterachtigen en steenmarter
- In totaal moeten minimaal 4 marterhopen in de takkenrillen aangelegd worden

Figuur 4.2. Globale werktekening voor een takkenril

De takkenrillen met marterhopen moeten twee maanden vóór de start van werkzaamheden aan huidig leefgebied van bunzing in het compensatiegebied worden geplaatst, uiterlijk 1 april 2023. Daarmee krijgen bunzingen voldoende tijd de nieuwe verblijfplaatsen te ontdekken. De globale locatie voor de takkenrillen is weergegeven in figuur 4.3. De precieze locaties voor de takkenrillen en marterhopen wordt vooraf bepaald door een ter zake kundig ecooloog. Locaties voor vervangende verblijfplaatsen van bunzing moeten in ieder geval aan de volgende eisen voldoen:

- Niet binnen 20 meter van gebouwen, wegen en andere bronnen van menselijke verstoring
- Verlichting moet zo geplaatst worden dat takkenrillen niet aangelicht worden
- Takkenrillen moeten buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden geplaatst worden
- Takkenrillen moeten aansluiten op aanwezige landschapselementen met schuilmogelijkheden
- De takkenril moet niet ten koste gaan van bestaande bomen en mag daar golvend omheen aangelegd worden

Takkenrillen die als bijzonder waardevol voor kleine marterachtigen kunnen worden beschouwd, hebben een onderlaag van dikkere stammen (10-15 centimeter diameter). Idealiter groeit rond de takkenril een strook van minimaal 3-6 meter met ruige kruiden of gras welke maximaal eenmaal per jaar gefaseerd wordt gemaaid (Boschi et al., 2015).

Figuur 4.3. Locaties met compenserende takkenrillen aangegeven met rode lijn. De takkenrillen bevatten elk minimaal één marterhoop per takkenril ten behoeve van de bunzing

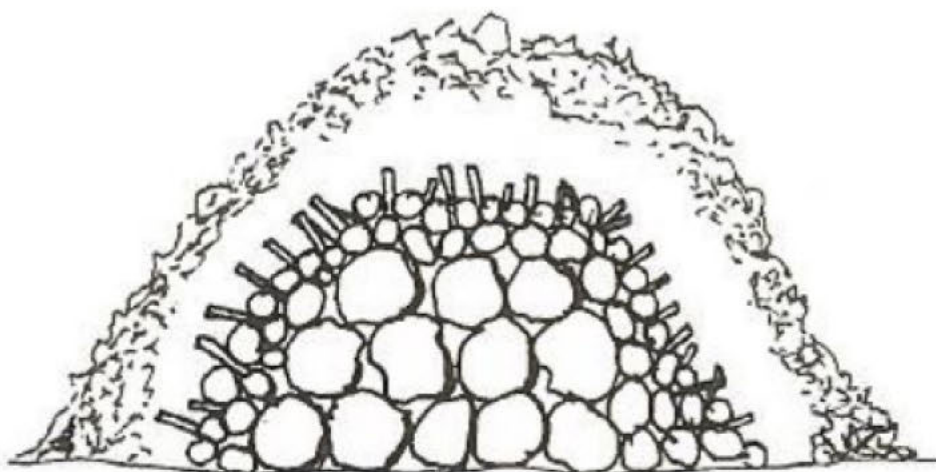
Marterhopen

Er zijn verschillende typen takkenhopen als verblijfplaatsen voor kleine marterachtigen te realiseren. Volgens de ontheffing moeten ten minste vier marterhopen gerealiseerd worden in de takkenrillen. De opbouw van de marterhoop is gebaseerd op de 'Beheerwijzer landschappelijke maatregelen voor kleine marterachtigen (Zoogdiervereniging 2018)'. De takkenhoop is opgebouwd uit 4 verschillende lagen: de fundering, kern van stammen en dikke takken, isolatielaag van kleinere takken en twijgen en de buitenlaag van hooi, riet en/of stro (zie figuur 4.4). Het is het beste en meest praktische om voor de takkenhoop gebiedseigen materiaal te gebruiken. Vers materiaal is optimaal, omdat het minder snel instort. De marterhopen moeten aan de volgende eisen voldoen:

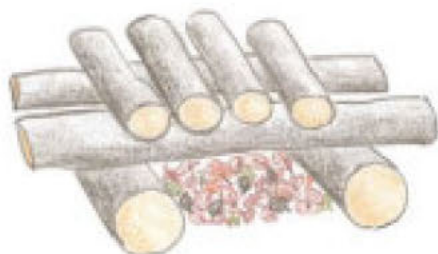
- In totaal moeten minimaal 4 marterhopen in de takkenrillen aangelegd worden met per marterhoop de minimale afmeting van 1 bij 2 bij 3 meter (HxBxL) en minimaal één nestkamer van minimaal 30x30 centimeter welke het gehele jaar droogt blijft
- Fundering iets verhoogd boven het maaiveld aanleggen om de nestkamer tegen vocht te beschermen
- Voor de kern moeten stammen en takken gebruikt worden van 10-15 centimeter diameter

- Nestkamer moet minimaal twee openingen hebben om voldoende vluchtmogelijkheden te bieden
- Takkenhopen dienen elke 5 tot 8 jaar te worden aangevuld met nieuw materiaal om ze hun minimale afmetingen te laten behouden (Müri, 2013)
- Locaties en plaatsing worden bepaald door een ecooloog

De fundering kan gemaakt worden van zand, grind of zeer fijn vertakkingsmateriaal. De nestkamer kan worden gebouwd door twee stammen tegenover elkaar op de grond te leggen en daar de andere stammen vervolgens overheen te bouwen als een dak (Boschi et al., 2015; Bouwens, 2017). De ruimte die tussen en onder de stammen ontstaat wordt luchtig opgevuld met droog hooi of vergelijkbaar materiaal (zie figuur 4.5). Een nestkamer kan ook gebouwd worden door een nestkast te plaatsen of enkele betonblokken zo te stapelen zodat kamers van verschillende grootte ontstaan.

Figuur 4.4. Dwarsdoorsnede van een marterhoop. De kern bestaat uit gestapelde dikke takken en stammen. Vervolgens worden takken en twijgen zo dicht mogelijk ingestoken met daaroverheen een dikke laag riet, hooi of gras die regelmatig vernieuwd mag worden. Bron: 'Wezel, hermelijn en bunzing beschermd in Noord-Holland'

Figuur 4.5. Voorbeeld van de opbouw van een nestkamer. Bron: Beheerwijzer landschappelijke maatregelen voor kleine marterachtigen (Zoogdiervereniging 2018)

Das

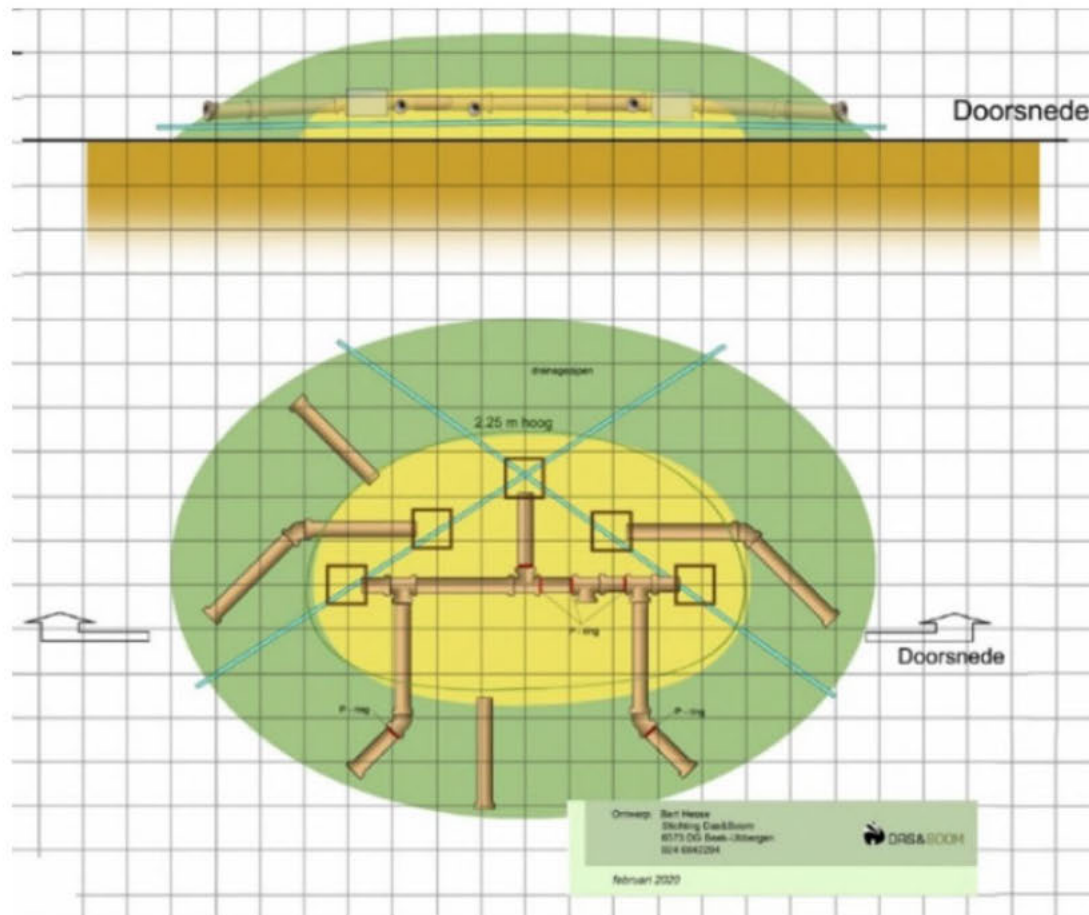
Verblijfplaatsen van das bevinden zich in ondergrondse gangenstelsels. Tijdens de werkzaamheden wordt één dassenhol mogelijk permanent verstoord. Om het gebied een kwaliteitsimpuls te geven wordt één kunstburcht in het gebied gerealiseerd (zie figuur 4.6). De kunstburcht is gebaseerd op de eisen uit het Kennisdocument Das (*Meles meles*) Versie 1.0 Juli 2017 en moet minimaal 3 maanden vóór de start van de werkzaamheden in kwetsbare gebieden van das worden gerealiseerd, uiterlijk derde kwartaal 2024. Het ontwerp van de burcht wordt afgestemd met [REDACTED] (dassendeskundige bij AP Natuuradvies). De kunstburcht moeten in ieder geval aan de volgende eisen voldoen:

- De burcht moet minimaal twee kamers tellen en moet uitgevoerd worden zoals weergegeven op figuur 4.6
- Tijdens de periode dat de das de nieuwe burcht moet ontdekken (juli tot en met november) mogen er geen menselijke activiteiten zijn binnen een straal van minimaal 200 meter van de nieuwe burchtlocatie. De ecowal schermt één zijde van de burcht af waardoor invloed van de woonwijk en de werkzaamheden die hier uitgevoerd worden geen invloed hebben op de nieuwe burcht
- De kunstburcht en het direct omliggende gebied met een straal van 25 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden

De kunstburcht wordt in de ecowal aan de rand van het zuidelijk deel van het plangebied gerealiseerd (zie figuur 4.7). De locatie van de kunstburcht moet in ieder geval aan de volgende eisen voldoen:

- De nieuwe plek van de kunstburcht moet buiten invloed van het (grond)water staan
- De omgeving van de kunstburcht moet ontoegankelijk gemaakt worden voor mensen en huisdieren (honden) en verlichting moet aangepast worden zodat de burcht en directe omgeving niet aangelicht worden

Rond deze ecowal wordt een foerageergebied voor das aangelegd, zie paragraaf 4.2.

Figuur 4.6. Werktekening van de kunstburcht voor das

Figuur 4.7. Locatie kunstburcht ten behoeve van das aangegeven met rode ster

Eekhoorn

Eekhoorns zijn in staat zelf een nieuwe nestplaats te bouwen. Tijdens de werkzaamheden gaan echter verblijfplaatsen verloren en zijn er niet direct nieuwe verblijfplaatsen beschikbaar. Om verblijfplaatsen van eekhoorn te compenseren en het gebied een kwaliteitsimpuls te geven, worden 20 eekhoornkasten in het gebied geplaatst. De nestkasten moeten twee maanden voor de kap van bomen met eekhoornnesten in het gebied worden opgehangen. Daarmee krijgen eekhoorns voldoende tijd de nestkasten te ontdekken.

De plaatsing van de nestkasten wordt begeleid door een ter zake kundig ecoloog. Indicatieve locaties van de kasten worden weergegeven op figuur 4.8. Locaties voor vervangende verblijfplaatsen van eekhoorn moeten in ieder geval aan de volgende eisen voldoen:

- De kasten moeten ter hoogte van de boomkroon in bomen geplaatst worden
- De eekhoornkasten en het direct omliggende gebied met een straal van 15 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden
- Kasten moeten buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden geplaatst worden

Figuur 4.8. indicatieve locaties van de twintig eekhoornkasten (2 per rode ster)

Hazelworm en levendbarende hagedis

De minimaal 100 meter aan te realiseren takkenrillen voor bunzing biedt voldoende geschikte overwinteringsplaatsen aan hazelworm en levendbarende hagedis. Verder wordt er hoofdzakelijk ingezet op het geven van een kwaliteitsimpuls en het compenseren van leefgebied (paragraaf 4.2). Daarin komen ook voldoende verblijfplaatsen (zoals schuil- en zonplaatsen) beschikbaar voor hazelworm en levendbarende hagedis.

4.2 Compenseren leefgebied

In deze paragraaf zijn de eisen voor de compenserend leefgebied en verbindende elementen als duikers en hopovers uit het activiteitenplan en de ontheffing opgenomen en uitgewerkt. Het betreft eisen voor de aanleg en opbouw van de compenserende maatregelen maar ook eisen die aan de locaties gesteld worden en wanneer ecologische begeleiding vereist is.

Bunzing

Naast de aanleg van takkenrillen krijgt het gebied een kwaliteitsimpuls voor bunzing omdat er besdragende struiken in de inrichting zijn opgenomen. Deze trekken kleine zoogdieren en vogels aan die een geschikte prooi voor bunzing vormen.

Das

Naast de bouw van de kunstburcht worden alternatieve leefgebieden voor das en faunaduikers in het plangebied gerealiseerd. Voordat in huidig leefgebied van de das (zoals aangegeven in figuur 1.2 en bijlage 1) gewerkt mag worden, moet het volgende uitgevoerd worden:

- Voor elke vierkante meter essentieel leefgebied dat verloren gaat van de das dient minimaal een even grote hoeveelheid vierkante meters leefgebied teruggebracht te worden
- Voordat in huidig leefgebied gewerkt mag worden, moeten op minimaal 3 van de 7 locaties op de kaart van figuur 4.9 besdragende struiken te zijn aangeplant. De soorten die hiervoor gebruikt mogen worden zijn: braam, gelderse roos, hondsroos, meidoorn, sleedoorn, vlier en wilde appel
- De gewenningsperiode van minimaal 3 maanden na realisatie van de kunstburcht moet verstreken zijn

In een aparte natuurbalans wordt vastgelegd wat aan essentieel leefgebied van das verloren gaat en aan compensatiegebied aangelegd wordt op kaart met hoeveelheden oppervlaktes.

Rond de ecowal wordt een foerageergebied voor das aangelegd. In het natuurgebied dat aan deze zijde van de ecowal grenst, streeft Goois Natuurreservaat naar het natuurtype droog bos (N15.02 Dennen-, eiken-, en beukenbos). Daarom wordt hier gekozen voor inheemse besdragende struiken die passen in voedselarme milieus. Het struweel wordt ontwikkeld over een lengte van minimaal 260 meter en heeft een breedte van minimaal 70 meter. Dit gebied wordt ingeplant met soorten als gewone lijsterbes, braam, zoete kers, vogelkers, Amerikaans krentenboompje, hondsroos en blauwe bosbes. Verder moet de omgeving van de nieuwe burcht aan de volgende eisen voldoen:

- Het foerageergebied moet voldoende rustig zijn. Dit betekent in de praktijk dat het ontoegankelijk moet zijn voor mensen en huisdieren (honden)
- De kunstburcht en het direct omliggende gebied met een straal van 25 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden
- Tijdens de periode dat de das de nieuwe burcht moet ontdekken (juli tot en met november) worden menselijke activiteiten binnen een straal van minimaal 200 meter van de nieuwe burchtlocatie zo veel mogelijk beperkt

Figuur 4.9. Globale locaties alternatief leefgebied voor das aangegeven in rode kaders. Op deze zeven locaties worden besdragende struiken ingeplant. De locatie rechtsonder betreft de ecowal waar tevens de kunstburcht gerealiseerd wordt. Hier worden andere soorten besdragende struiken ingeplant dan de overige zes gemarkeerde gebieden

Eekhoorn

In het inrichtingsplan krijgt het volledige gebied een kwaliteitsimpuls voor eekhoorn doordat er binnen de inrichting verspreid over het gebied hazelaars en walnoten aangeplant worden. Hiermee stijgt de beschikbaarheid van voedsel en nestgelegenheid binnen het plangebied.

Gewone dwergvleermuis

Voordat in huidig foerageergebied van de gewone dwergvleermuis (zoals aangegeven in figuur 1.2 en bijlage 1) gewerkt mag worden, moet voor elke vierkante meter foerageergebied dat verloren zal gaan minimaal twee vierkante meters foerageergebied teruggebracht worden. De locaties van alternatief foerageergebied die aangelegd gaan worden zijn bepaald door de ecooloog en worden weergegeven op figuur 4.10. De nieuw aan te leggen foerageergebieden moeten minimaal 2 maanden voor het aantasten van het oorspronkelijk foerageergebied functioneel zijn.

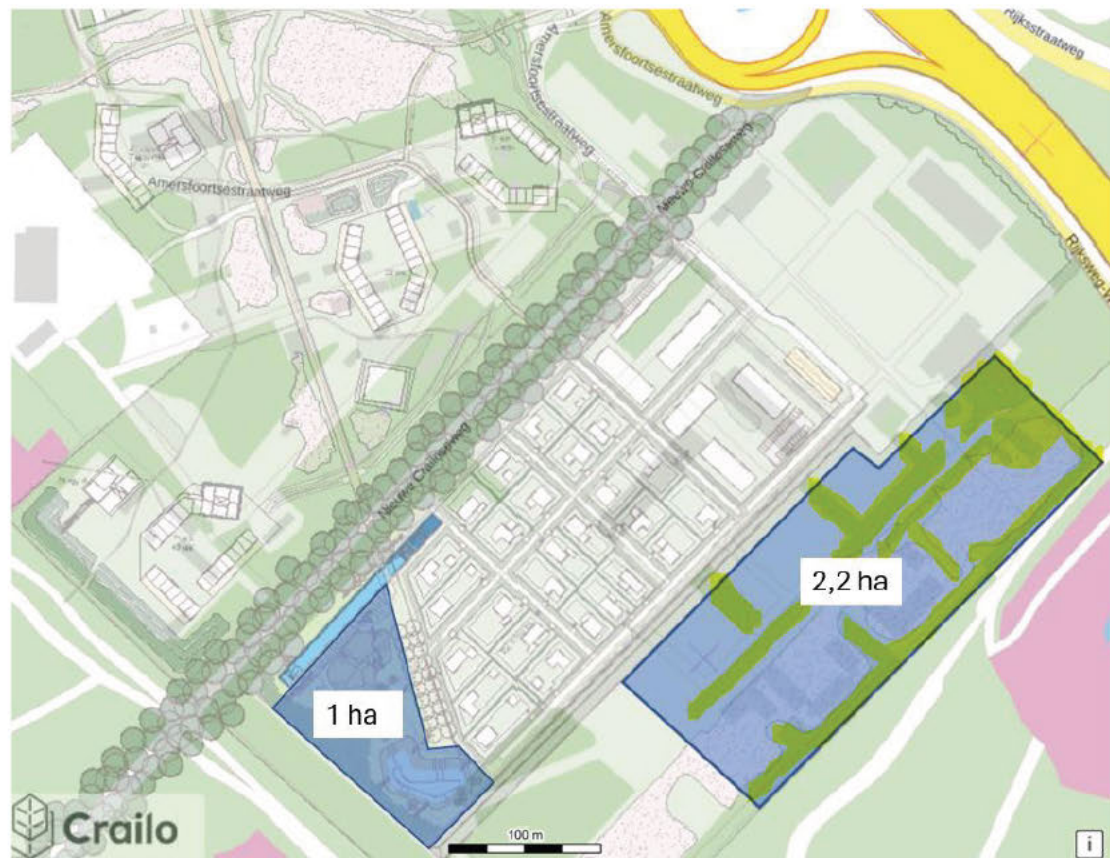
Hierbij mogen alleen de maanden in de actieve periode van gewone dwergvleermuis gerekend worden, zijnde de maanden april tot en met oktober. In een aparte natuurbalans wordt vastgelegd wat aan oppervlaktes foerageergebied verloren gaat en aan compensatiegebied aangelegd wordt.

De vervangende foerageergebieden van gewone dwergvleermuis moeten in ieder geval aan de volgende eisen voldoen:

- Moet ingericht worden met de volgende inheemse soorten: zoete kers, winterlinde, eenstijlige meidoorn, hondsroos en gele kornoelje
- In de directe omgeving (binnen 100 meter) van de bestaande foerageergebieden
- Per vierkante meter foerageergebied dat verloren gaat moet minimaal 2 vierkante meter nieuw foerageergebied gerealiseerd worden binnen het plangebied
- In het nieuw aan te leggen foerageergebied moeten minimaal 2 poelen aangelegd worden met een straal van minimaal 10 meter
- De compenserende foerageergebieden mogen op geen enkele manier aangelicht worden

Figuur 4.10. Locaties met compenserende foerageergebieden voor de gewone dwergvleermuis in rood kader

Figuur 4.12. De blauwe gebieden (exclusief de groene delen) zijn nu nog niet geschikt voor hazelworm en levendbarende hagedis, maar worden dat wel. De blauwe gebieden zijn circa 3,2 hectare

Inpassing paden en wegen

Op de kaart in figuur 4.11 zijn de locaties waar wegen en paden het in te passen essentieel leefgebied kruisen in blauw aangegeven. Op deze locaties kunnen de wegen en paden een negatieve invloed hebben op de functionaliteit van het leefgebied voor boommarter, bunzing, das, eekhoorn en gewone dwergvleermuis. Daarom worden op deze locaties maatregelen genomen om de functionaliteit te waarborgen. De locaties zijn in figuur 4.11 genummerd en worden hieronder verder toegelicht.

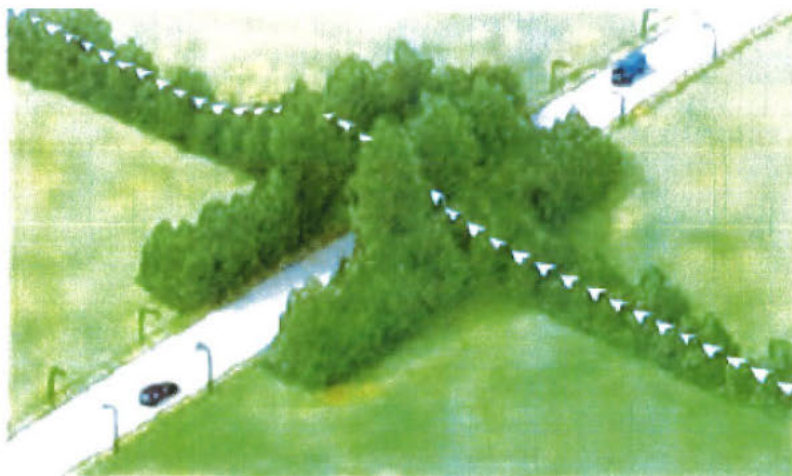
1. Kruising met voetpad richting natuurgebied. Hier wordt geen verlichting toegepast. Langs het pad wordt een mantel/zoom structuur gerealiseerd. Vanwege de lage verkeersintensiteit in de avond en nacht zijn geen andere maatregelen nodig om de passeerbaarheid te vergroten
2. Kruising met verharde wegen. Om de passeerbaarheid te vergroten, wordt een faunaduiker onder de weg gelegd. De duiker moet een diameter hebben van minimaal 50 centimeter en maximaal 70 centimeter om groot genoeg te zijn voor een das. Ook wordt een hop-over voor vleermuizen gerealiseerd zoals weergegeven in figuur 4.12. Waar de weg het leefgebied kruist, wordt de verlichting zo aangepast dat deze alleen aangaat als er voertuigen over de weg rijden
3. Kruising met voetpad. Hier wordt geen verlichting toegepast. Langs het pad wordt een mantel/zoom structuur gerealiseerd. Vanwege de lage verkeersintensiteit in de avond en nacht zijn geen andere maatregelen nodig om de passeerbaarheid te vergroten
4. Kruising met verharde wegen. Om de passeerbaarheid te vergroten wordt een faunaduiker onder de weg door gelegd. De duiker moet een diameter hebben van minimaal 50 centimeter en maximaal 70 centimeter om groot genoeg te zijn voor een das. Ook wordt een hop-over voor vleermuizen gerealiseerd zoals weergegeven in figuur 4.12. Waar de weg het leefgebied kruist wordt de verlichting zo aangelegd dat deze alleen aangaat als er voertuigen over de weg rijden
5. Kruising met verharde wegen. Om de passeerbaarheid te vergroten wordt een faunaduiker onder de weg door gelegd. De duiker moet een diameter hebben van minimaal 50 centimeter en maximaal 70 centimeter om groot genoeg te zijn voor een das. Ook wordt een hop-over voor vleermuizen gerealiseerd zoals weergegeven in figuur 4.12. Waar de weg het leefgebied kruist wordt de verlichting zo aangepast dat deze alleen aangaat als er voertuigen over de weg rijden
6. Kruising met voetpad. Hier wordt geen verlichting toegepast. Langs het pad wordt een mantel/zoom structuur gerealiseerd. Vanwege de lage verkeersintensiteit in de avond en nacht zijn geen andere maatregelen nodig om de passeerbaarheid te vergroten
7. De Laan van Crailo kruist hier het nieuw te realiseren leefgebied van beschermde soorten. De duiker moet een diameter hebben van minimaal 50 centimeter en maximaal 70 centimeter om groot genoeg te zijn voor een das. Daarnaast wordt de verlichting zo aangelegd dat deze alleen aangaat bij beweging van verkeer
8. Kruising met verharde wegen. Om de passeerbaarheid te vergroten wordt een faunaduiker onder de weg gelegd. De duiker moet een diameter hebben van minimaal 50 centimeter en maximaal 70 centimeter om groot genoeg te zijn voor een das. Ook wordt een hop-over voor vleermuizen gerealiseerd zoals weergegeven in figuur 4.12.

Waar de weg het leefgebied kruist wordt de verlichting zo aangelegd dat deze alleen aangaat als er voertuigen over de weg rijden

9. Kruising met verharde wegen. Om de passeerbaarheid te vergroten wordt een faunaduiker onder de weg gelegd. De duiker moet een diameter hebben van minimaal 50 centimeter en maximaal 70 centimeter om groot genoeg te zijn voor een das. Ook wordt een hop-over voor vleermuizen gerealiseerd zoals weergegeven in figuur 4.12. Waar de weg het leefgebied kruist wordt de verlichting zo aangelegd dat deze alleen aangaat als er voertuigen over de weg rijden

Figuur 4.13. Locaties waar wegen en paden het in te passen essentieel leefgebied kruisen

Figuur 4.14. Voorbeeld van de toe te passen hopovers

5 Onverwachts aantreffen andere beschermde soorten

Omdat de natuur een dynamisch systeem is, kunnen andere beschermde soorten zich na de uitgevoerde onderzoeken in het plangebied hebben gevestigd. Zowel door de betrokken ter zake kundige ecoloog als de andere partijen die in het plangebied aan het werk zijn, dient hierop gelet te worden.

Als bij de werkzaamheden onverwacht een andere beschermde soort wordt aangetroffen, of hiervan is een vermoeden, worden de volgende regels gevolgd:

- De werkzaamheden worden onmiddellijk onderbroken
- Er wordt advies ingewonnen bij een ter zake kundige ecoloog
- In overleg met een ter zake kundige ecoloog wordt bepaald of er een risico ontstaat op het overtreden van verbodsbepalingen.
 - Als geen verbodsbepalingen overtreden worden, dan kunnen de werkzaamheden hervat worden
 - Als het gaat om een soort die niet in dit werkprotocol wordt benoemd, dan worden mitigerende maatregelen genomen. De mitigerende maatregelen worden vastgelegd en getroffen door/met een ter zake kundige ecoloog
- De initiatiefnemer legt nauwkeurig de bovenstaande stappen vast. Dit verslag wordt zo snel mogelijk ter beschikking gesteld aan het bevoegd gezag

Bij twijfel over de meest adequate uitvoering van maatregelen, wordt tijdig contact gezocht met een ter zake kundige ecoloog.

6 Ecologisch logboek

De bevindingen van de ecologische begeleiding worden opgenomen in een ecologisch logboek. Hierbij wordt onderstaand formulier gebruikt en worden duidelijke foto's van de situatie bijgevoegd. Het logboek behandelt in ieder geval:

- Plaatsen permanente verblijfplaatsen
- Realisatie alternatief leefgebied
- Controle en onderhoud alternatieve verblijfplaatsen
- Ongeschikt maken oorspronkelijke verblijfplaatsen en leefgebied
- Controle effectiviteit ongeschikt maken oorspronkelijke verblijven en leefgebied
- Het wegvangen van hazelworm en levendbarende hagedis
- Het vernietigen van bestaande verblijven en leefgebied

Activiteit ecologische begeleiding:

Datum

Tijd

Betrokken personen

Betreffende soorten

Korte beschrijving activiteit

Weersomstandigheden

Verslag waarnemingen en conclusies
(aantal waargenomen individuen in
de omgeving, gebruik gebouw door
beschermde soorten, conclusie
effectiviteit ongeschikt maken)

7 Parafenblad

Door het invullen van dit parafenblad onderschrijven de betrokken partijen dat de werkzaamheden plaatsvinden op een ecologisch verantwoorde wijze. Het parafenblad dient vóór aanvang van de werkzaamheden ingevuld te zijn. Dit kan bijvoorbeeld bij een startovereenkomst. De ter zake kundige ecooloog zal het parafenblad alleen ondertekenen als aan de mitigerende maatregelen voorafgaand aan de werkzaamheden op een functionele en volledige wijze zijn uitgevoerd.

Gemachtigde (hoofd)aannemer/werknemer

Datum

Naam

Bedrijfsnaam en functie

Telefoonnummer en e-mail

Handtekening

Betrokken ecooloog

Datum

Naam

Bedrijfsnaam en functie

Telefoonnummer en e-mail

Handtekening

Literatuur

TAUW, 2021. Ecologische werkprotocollen Crailo met kenmerk R002-1282422TVL-V01-agv-NL d.d. 15 oktober 2021

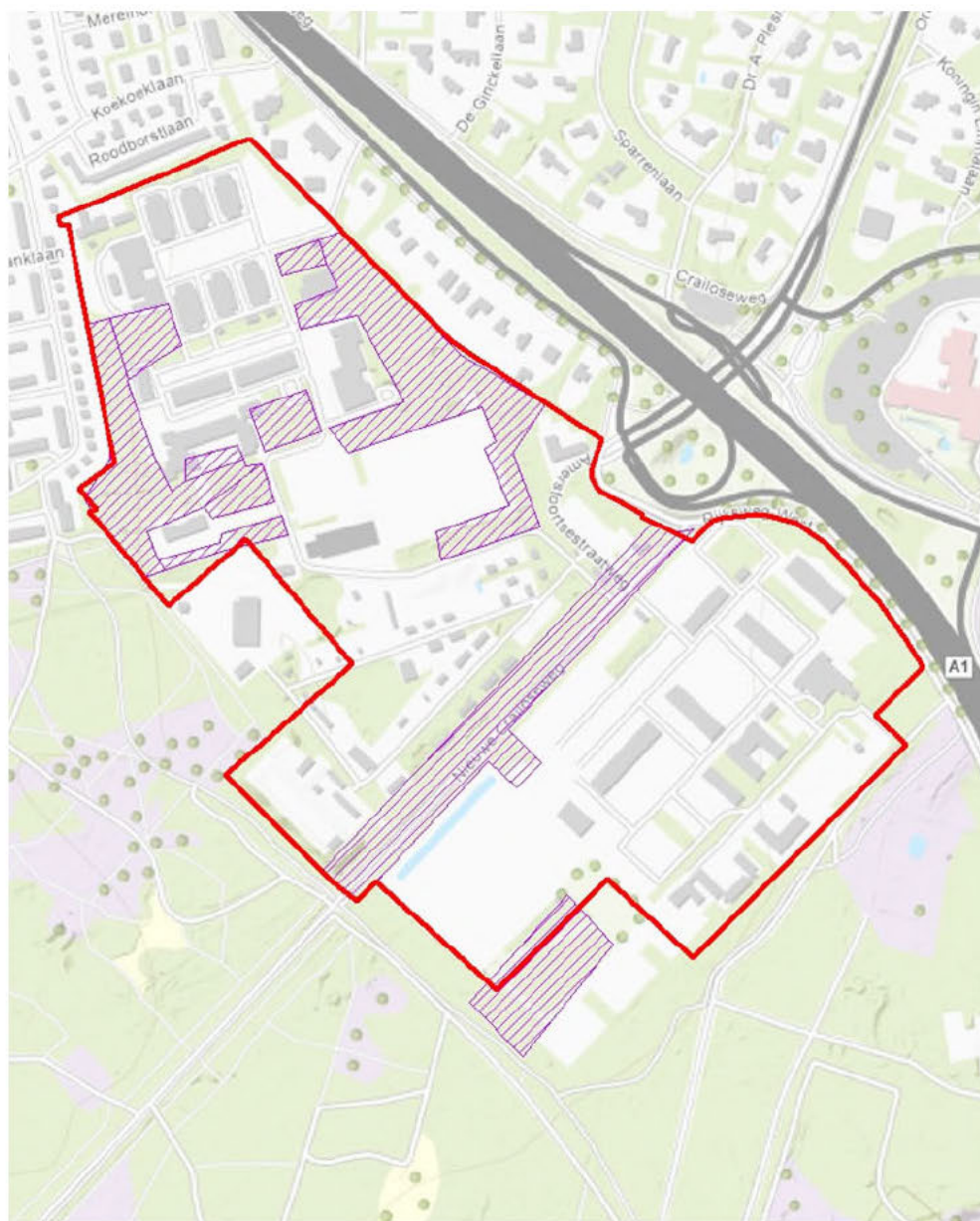
TAUW, 2022. Activiteitenplan Wnb ontheffingsaanvraag terreinen Crailo Noord, Midden en Zuid met kenmerk R001-1282276TVL-V02-agv-NL d.d. 13 mei 2022

TAUW, 2025a. Activiteitenplan Crailo Midden en Zuid met kenmerk R005-1282276DEU-V01-mdg-NL d.d. 6 februari 2025

TAUW, 2025b. Beantwoording vragen met kenmerk N007-1282276DEU-V01-mdg-NL d.d. 4 april 2025

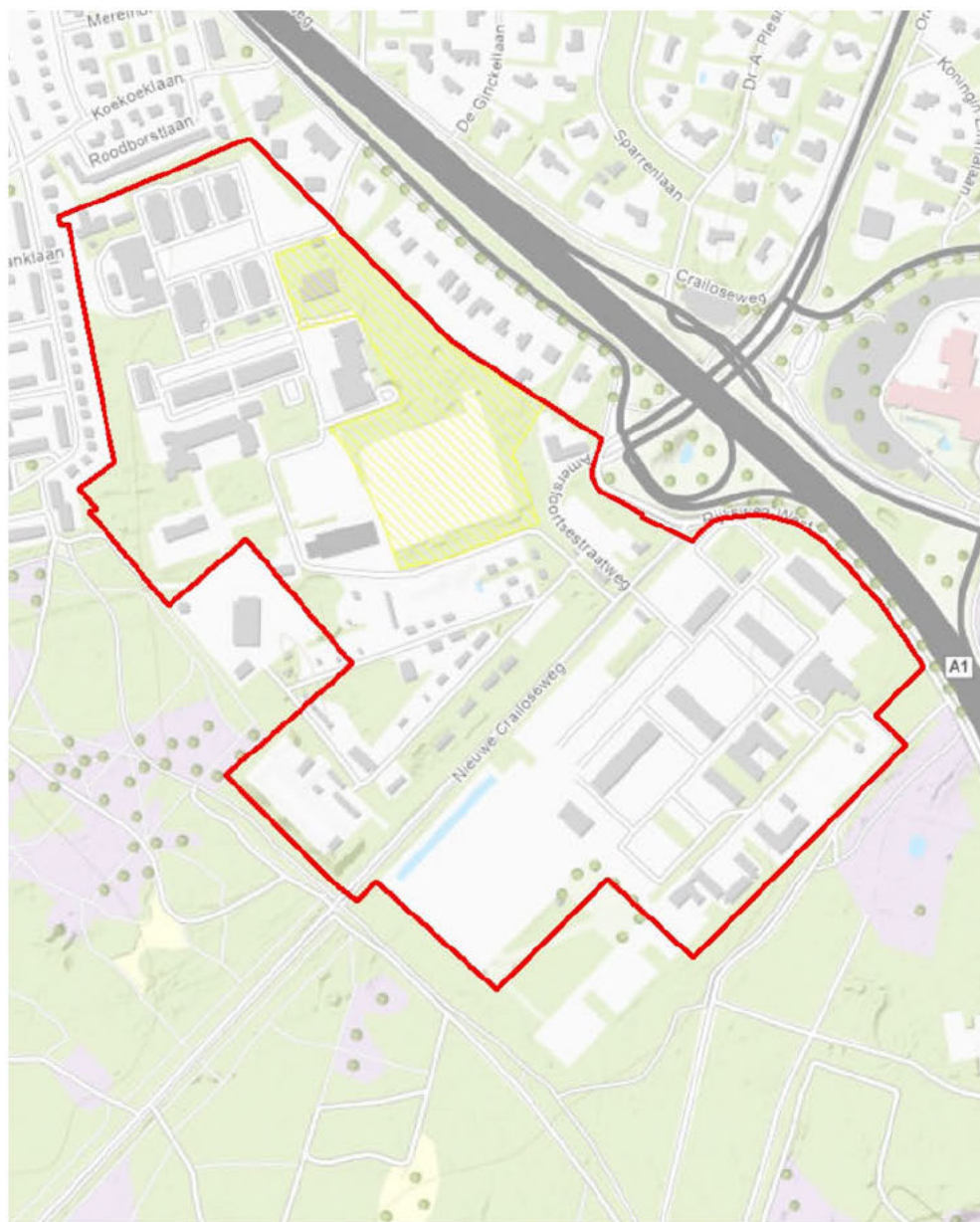
TAUW, 2025c. Bepantingsplan Crailo Midden en Zuid met kenmerk R004-1282276KDW-V01-agv-NL d.d. 5 februari 2025

Bijlage 1 Kaarten essentieel leefgebied per soortgroep

Legenda

- Plangebied
- Boommarker

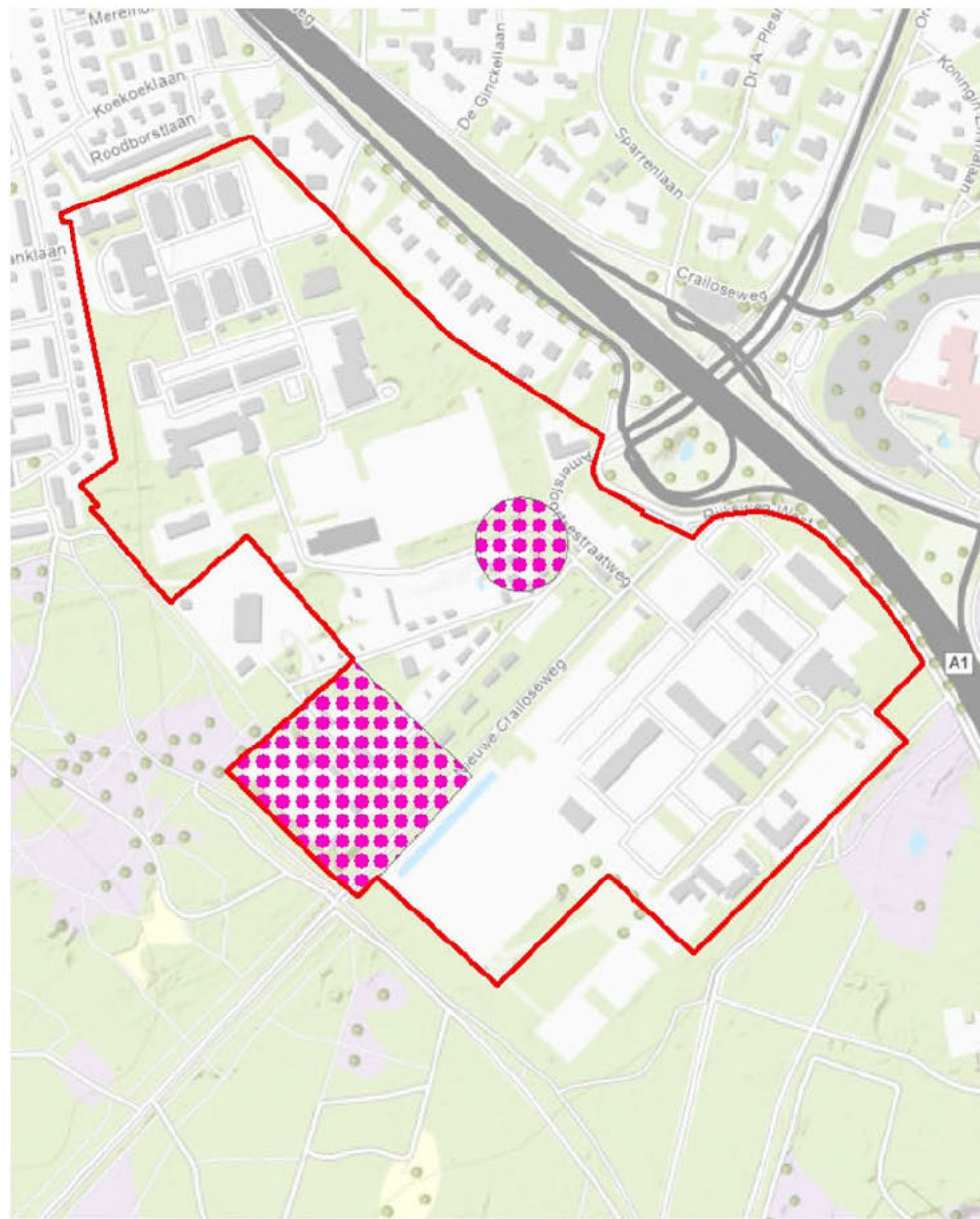

Legenda

- Plangebied
- Bunzing

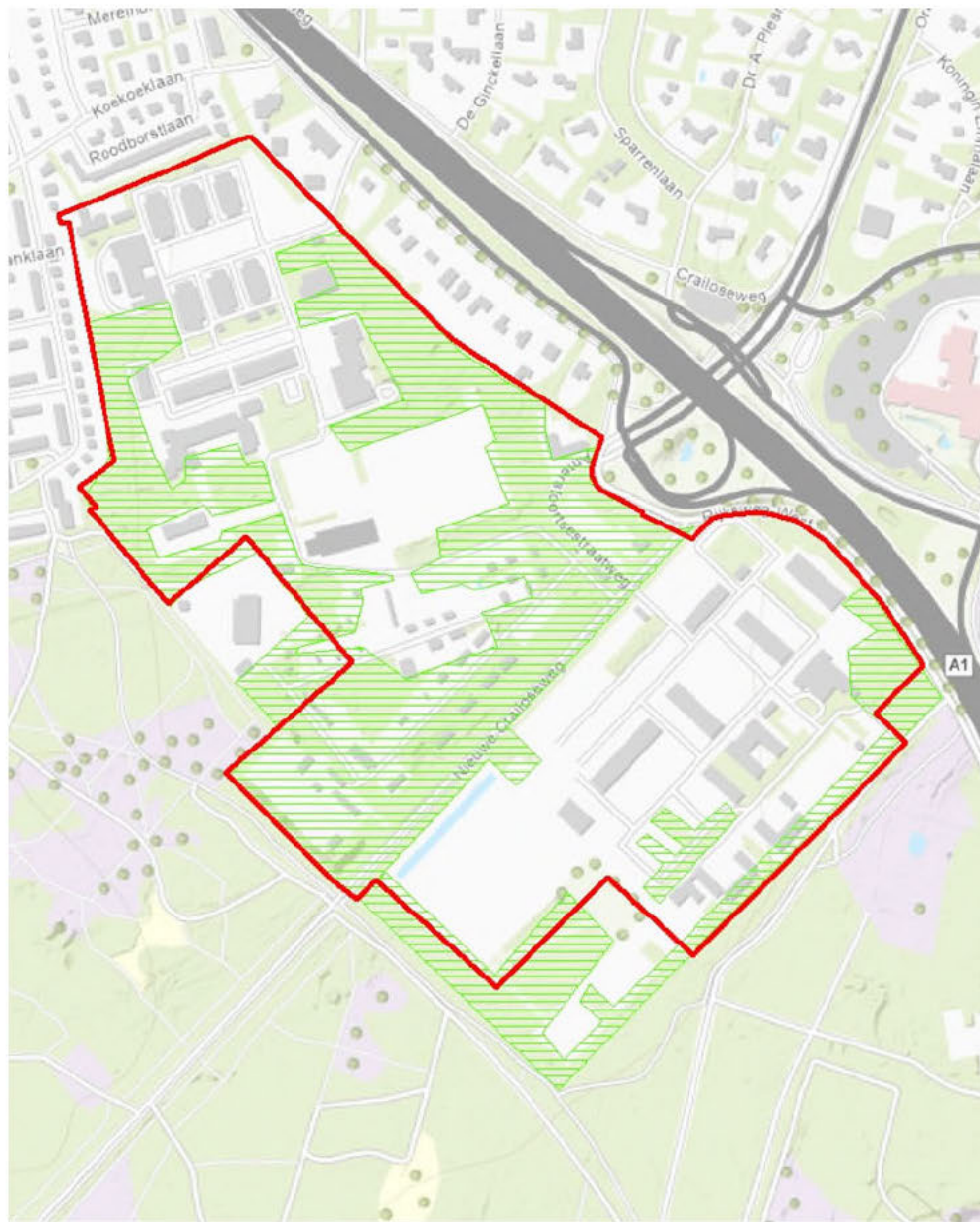

Legenda

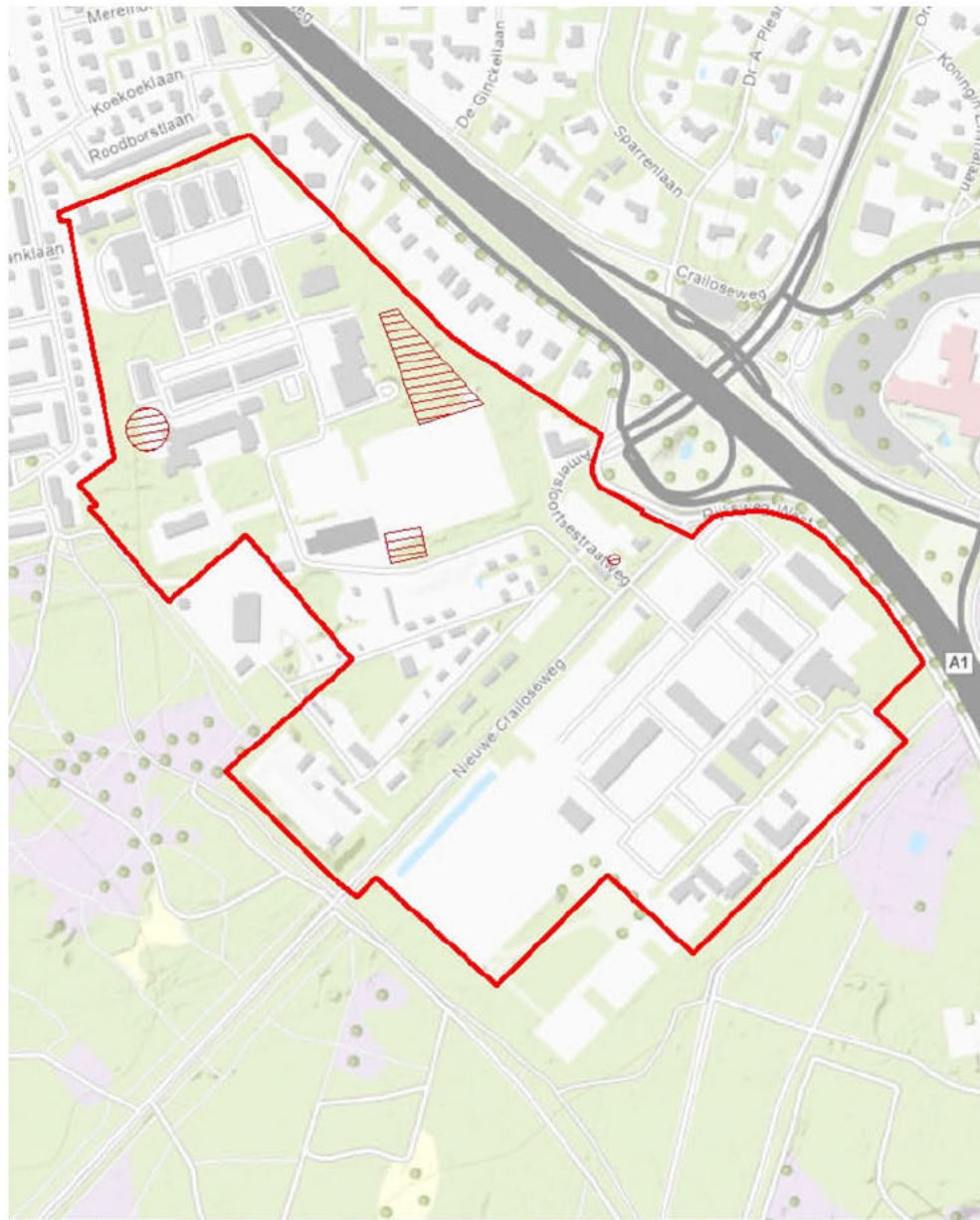
- Plangebied
- Das

Legenda

- Plangebied
- ▨ Eekhoorn

Legenda

- Plangebied
- ▨ Foeragegebied vleermuis

0 125 250 500 Meters

Bijlage 2**Ontheffing Wnb**

GEM Crailo B.V.
T.a.v. [REDACTED]
Amersfoortsestraatweg 103
1250 AM LAREN

VERZONDEN 23 AUG. 2022

Zaaknummer : OD.373818
Behandelaar : [REDACTED]
Betreft : Wnb aanvraag ontheffing ruimtelijke ingrepen
Locatie : Amersfoortsestraatweg 103 Crailo Noord, Gooise Meren, Hilversum en Laren

Geachte [REDACTED],

Op 13 mei 2022 hebben wij uw aanvraag voor een ontheffing als bedoeld in artikel 3.8 van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ontvangen. Op 27 juli 2022 heeft u op ons verzoek om informatie aanvullende gegevens toegezonden. De aanvraag heeft betrekking op de herontwikkeling van het voormalige defensie terrein Crailo tot een woonwijk. Het plangebied bevindt zich in de gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren in de Provincie Noord-Holland. Het gebied ligt ten zuidoosten van Bussum. Aan de zuidwestzijde wordt het plangebied begrensd door de Bussumer- en Westerheide. Het plangebied is ook bekend onder de namen van de deelgebieden; Crailo Noord, Crailo Midden en Crailo Zuid. Het voormalige kazerneterrein Kolonel Palmkazerne is circa 10 hectare groot (zie figuur 1 van de bijlage bij dit besluit). De werkzaamheden bestaan in grote lijnen uit;

- Graafwerkzaamheden;
- De sanering van de grond;
- Het verwijderen van verharding;
- Het kappen van bomen;
- Het verwijderen van struweel;
- De af- en aanvoer van zand/grond;
- Het herinrichten van het terrein;
- Het herinrichten van bestaande groenstructuren;
- De aanplant van nieuwe groenstructuren.

Voor deze werkzaamheden wordt door de initiatiefnemer, GEM Crailo B.V., ontheffing gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in:

- artikel 3.5, lid 2 van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk verstoren van exemplaren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).
- artikel 3.5, lid 4 van de Wnb, voor zover het betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).
- artikel 3.10, lid 1, onder b van de Wnb voor zover het betreft het opzettelijk beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de boomarter (*Martes martes*), bunzing (*Mustela putorius*), das (*Meles meles*) en eekhoorn (*Sciurus vulgaris*).

De ontheffing is aangevraagd voor de periode van 1 oktober 2022 tot en met 31 december 2032. De aanvraag is geregistreerd onder zaaknummer OD.373818.

Besluit

Wij besluiten om op grond van artikel 3.8, lid 1 van de Wnb aan GEM Crailo B.V. ontheffing te verlenen van:

- artikel 3.5, lid 2 van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk verstoren van exemplaren van de gewone dwergvleermuis.
- artikel 3.5, lid 4 van de Wnb, voor zover het betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de gewone dwergvleermuis.
- artikel 3.10, lid 1, onder b van de Wnb voor zover het betreft het opzettelijk beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de boommarter, bunzing, das en eekhoorn.

ten behoeve van de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot een woonwijk aan Amersfoortsestraatweg 103 te Gooise Meren, Hilversum en Laren.

Voorschriften en beperkingen

Aan dit besluit verbinden wij op grond van artikel 5.3, eerste, tweede en derde lid van de Wnb de navolgende voorschriften en beperkingen. Op grond van artikel 5.4, eerste en derde lid, Wnb kan de ontheffing worden ingetrokken als in strijd met de ontheffing of de voorschriften wordt gehandeld. Tevens is dan sprake van een economisch delict.

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. Onder werkzaamheden wordt verstaan alle handelingen die het projectgebied aantasten inclusief de voorbereidende werkzaamheden (inclusief asbestsanering), werkzaamheden die dienen tot het ongeschikt maken van leefgebied, mitigerende en compenserende activiteiten.
4. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met Omgevingsdienst Noord-Holland Noord indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen of werkzaamheden dan bedoeld in voorschriften 1 en 2 noodzakelijk zijn.
5. Indien de mitigerende/compenserende maatregelen niet worden toegepast zoals in dit besluit is weergegeven en/of als de ontheffinghouder voornemens is om de werkzaamheden of de planning van de werkzaamheden niet conform de aanvraag uit te voeren, dient contact opgenomen te worden met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.
6. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
7. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde ontheffing mag langs elektronische weg, leesbaar worden getoond.
8. De werkzaamheden en voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.

¹ Onder een ecologisch deskundige verstaan we een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Hij voldoet aan een of meer van deze punten:

- hij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- hij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- hij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
- hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming.

9. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te (laten) stellen waarin de in de ontheffing genoemde voorschriften zijn opgenomen. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.

Meldingsplicht

10. De ontheffinghouder dient minimaal 5 werkdagen voorafgaand aan de werkzaamheden de start van de werkzaamheden te melden bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. De melding dient plaats te vinden via het digitale meldformulier 'Formulier start ruimtelijke ingreep' op de website van de OD NHN. Met de melding dient u ook het ecologisch werkprotocol mee te sturen.

Specifieke voorschriften

Gewone dwergvleermuis

11. De ontheffinghouder dient voor elke vierkante meter essentieel foerageergebied voor vleermuizen dat verloren gaat, wat overeenkomt met het deel in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, minimaal twee vierkante meter foerageergebied voor vleermuizen terug te brengen binnen het plangebied zoals globaal gesteld in figuur 5 van de bijlage bij dit besluit.
12. In het nieuw aan te leggen foerageergebied als genoemd in voorschrift 11 dienen minimaal twee poelen aangelegd dienen te worden met een straal van minimaal 10 meter.
13. Er dient verslaglegging plaats te vinden van de foerageergebieden van vleermuizen die verloren zullen gaan en de aan te leggen compenserende foerageergebieden voor vleermuizen. Op kaart dient weergegeven te worden waar deze gebieden lagen, met de hoeveelheden oppervlakte hierbij vermeld, en waar de gecompenseerde gebieden zijn gerealiseerd, tevens met de hoeveelheden oppervlakte. De rapportage maakt onderdeel uit van de ontheffing en dient op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
14. De nieuw aan te leggen foerageergebieden, zoals genoemd in voorschrift 11, dienen minimaal twee maanden voor het aantasten van het oorspronkelijke foerageergebied door werkzaamheden, als genoemd in voorschrift 3, functioneel te zijn. Hierbij mogen alleen de maanden in de actieve periode van de gewone dwergvleermuis gerekend worden, zijnde de maanden april tot en met oktober.
15. Het compenserende foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis dient ingericht te worden met de volgende inheemse soorten: eenstijlige meidoorn, gele kornoelje, hondsroos, winterlinde en zoete kers.
16. De ontheffinghouder dient hopovers (zoals gesteld in figuur 14 van de bijlage bij dit besluit) aan te leggen op de locaties 2, 4, 5, 8 en 9 van figuur 15 van de bijlage bij dit besluit.
17. Het compenserende foerageergebied mag op geen enkele manier aangelicht worden.

Bunzing

18. Het ongeschikt maken van het essentiële leefgebied van de bunzing, zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, dient te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van de bunzing. Deze periode loopt globaal van 15 maart tot 1 september. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige.
19. Het ongeschikt maken van de percelen bestaat uit het verwijderen van opgaande vegetatie, het maaien tot maximaal 10 cm boven het maaiveld en het maaisel direct afvoeren. Hierbij worden takkenhopen en bladhopen handmatig verwijderd. Dit dient minimaal één week voorafgaand aan de werkzaamheden uitgevoerd te worden.
20. De ontheffinghouder dient minimaal vier marterhopen aan te leggen in bijbehorende takkenrillen voor aanvang van de werkzaamheden, als genoemd in voorschrift 3 welke het essentiële leefgebied van de bunzing raken zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, op de locaties als gesteld in figuur 6 van de bijlage bij dit besluit. De takkenrillen moeten verbonden zijn met landschapselementen die schuilmogelijkheid bieden, zoals ruigtezomen, houtwallen of slootkanten en dienen in totaal minimaal 100 meter lang te zijn.

21. De marterhopen en takkenrillen dienen te voldoen aan de eisen zoals gesteld in de handreiking 'Wezel, Hermelijn en Bunzing beschermd in Noord-Holland' en 'Beheerwijzer landschappelijke maatregelen voor kleine marterachtigen' (Zoogdiervereniging 2018) en hebben minimale afmetingen van 1 bij 2 bij 3 meter voor de marterhopen en 1 bij 1 bij 150 meter (HxBxL) voor de takkenrillen. In elke marterhoop dient tevens minimaal één nestkamer van minimale afmetingen 30 bij 30 centimeter gerealiseerd te worden welke het gehele jaar droog blijft.
22. De marterhopen en takkenrillen dienen uiterlijk 1 april 2023 gerealiseerd te zijn.
23. Het ongeschikt maken en de werkzaamheden dienen in één richting uitgevoerd te worden naar de marterhopen en takkenrillen toe, waardoor de bunzing de kans heeft om te vluchten.
24. Het maaien dient te gebeuren met een messenmaaier. Maaien door te klepelen, chopperen of met behulp van maai/zuigcombinaties is niet toegestaan.

Das

25. Voor elke vierkante meter essentieel leefgebied dat verloren gaat van de soort das, zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, dient minimaal een even grote hoeveelheid vierkante meters leefgebied teruggebracht te worden. Er dient verslaglegging plaats te vinden van de foerageergebieden van de das die verloren zullen gaan en de aan te leggen compenserende foerageergebieden voor de das. Op kaart dient weergegeven te worden waar deze gebieden lagen, met de hoeveelheden oppervlakte hierbij vermeld, en waar de gecompenseerde gebieden zijn gerealiseerd, tevens met de hoeveelheden oppervlakte. De rapportage maakt onderdeel uit van de ontheffing en dient op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
26. Voorafgaand aan het ongeschikt maken van het essentiële leefgebied van de das, zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, dienen op minimaal drie van de in totaal zeven locaties zoals gesteld in figuur 7 van de bijlage bij dit besluit besdragende struiken te zijn aangeplant. Tijdens de werkzaamheden en na het ongeschikt maken van het essentiële leefgebied van de das, zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, dienen de overige vier locaties zoals gesteld in figuur 7 van de bijlage bij dit besluit voorzien te worden van besdragende struiken. De soorten die hiervoor gebruikt mogen worden zijn: braam, Gelderse roos, hondsroos, meidoorn, sleedoorn, vlier en wilde appel.
27. Het ongeschikt maken van het plangebied voor de das dient te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van de das. Deze periode loopt globaal van december tot en met juni. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige.
28. Voorafgaand aan het ongeschikt maken van de vluchtpijpen en de in- en uitgangen van de bij-burcht(en) dient de ontheffinghouder minimaal vijf nachten deze af te zetten met een raster waar vluchtkleppen in zijn aangebracht door een deskundige.
29. De ontheffinghouder dient de vluchtpijpen en bij-burcht(en) in het projectgebied in de periode juli tot en met november (dit is buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van de soort) onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de das ongeschikt te maken. Hierbij wordt handmatig of met een minigraver onder begeleiding van een fysiek aanwezige deskundige met een warmtecamera gecontroleerd of er een das aanwezig is. Er wordt hierbij niet verder afgegraven dan met de warmtecamera gecontroleerd kan worden. Indien er één of meerdere dassen aangetroffen worden dient voorschrift 26 nogmaals uitgevoerd te worden.
30. Op de indicatieve locatie, zoals gesteld in figuur 8 van de bijlage bij dit besluit, dient een kunstburcht aangelegd te worden. Deze dient uiterlijk in het derde kwartaal van 2024 gerealiseerd te worden of minimaal drie maanden voor aanvang van werkzaamheden die het essentiële leefgebied van de das, zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, aantast. De kunstburcht dient uitgevoerd te worden zoals gesteld in figuur 9 van de bijlage bij dit besluit. Deze burcht dient te voldoen aan de eisen zoals deze gesteld staan in het Kennisdocument Das Meles meles Versie 1.0 Juli 2017, waarbij afgeweken mag worden van de gewenningsperiode van zes maanden naar drie maanden omdat er geen volledige burcht verloren gaat.
31. De kunstburcht en het direct omliggende gebied met een straal van 25 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden.
32. De ontheffinghouder dient duikers met een minimale diameter van 50 centimeter en maximaal 70 centimeter voor de soort das aan te leggen op de locaties 2, 4, 5, 7, 8 en 9 van figuur 15 van de bijlage bij dit besluit.

Boommarter

33. De ontheffinghouder dient het verwijderen van vegetatie, het kappen van bomen en het uitvoeren van overige werkzaamheden binnen het essentiële leefgebied van de boommarter, zoals gesteld in figuur 3 van de bijlage bij dit besluit, buiten de kwetsbare periode van de boommarter, welke globaal loopt van april t/m juni, uit te voeren. Hierbij worden takkenhopen en bladhopen handmatig verwijderd. Dit dient minimaal één week voorafgaand aan de werkzaamheden uitgevoerd te worden. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige.
34. De ontheffinghouder dient minimaal vijf boommarterkasten (type ZK MA of vergelijkbaar zie figuur 11 van de bijlage bij dit besluit) uiterlijk 31 december 2022 geplaatst te hebben op de indicatieve locaties zoals gesteld in figuur 10 van de bijlage bij dit besluit. De locaties van de kasten dienen gekozen te zijn in overleg met een deskundige.
35. De boommarterkasten en het direct omliggende gebied met een straal van 25 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden.

Eekhoorn

36. Nestplaatsen van eekhoorns dienen fysiek gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van de soort met behulp van een klimmer en/of hoogwerker. Indien de soort aanwezig is of niet uitgesloten kan worden dienen de nesten ongeschikt gemaakt te worden buiten de kwetsbare voortplantingsperiodes van de eekhoorn, welke lopen van december tot en met februari en van mei tot en met juni. Het ongeschikt maken bestaat uit het verwijderen van het nest. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige.
37. De ontheffinghouder dient minimaal twintig eekhoornkasten (type ZK EE 01 of vergelijkbaar, zie figuur 12 van de bijlage bij dit besluit) uiterlijk 31 december 2022 geplaatst te hebben op de indicatieve locaties zoals gesteld in figuur 13 van de bijlage bij dit besluit). De locaties van de kasten dienen gekozen te zijn in overleg met een deskundige.
38. De eekhoornkasten en het direct omliggende gebied met een straal van 15 meter mogen op geen enkele manier aangelicht worden.

Geldigheid

De ontheffing geldt voor de periode van 1 oktober 2022 tot en met 31 december 2032.

Overwegingen

Inhoudsopgave

- A. Onderwerp aanvraag**
- B. Wettelijk kader**
- C. Inhoudelijke beoordeling aanvraag**
- D. Slotoverwegingen**
- E. Procedure en samenhangende besluiten**
- F. Kennisgeving**

A. Onderwerp aanvraag

Initiatiefnemer GEM Crailo B.V. is voornemens het voormalige defensieterrein Crailo te herontwikkelen tot een woonwijk waarin wonen, werken en natuur centraal staan. Voor de sloop en renovatie van gebouwen zijn reeds ontheffingen afgegeven met kenmerken OD.279818 d.d. 2 september 2019 en OD.318434 d.d. 17 december 2020. Binnen het plangebied zijn essentiële foerageergebieden van de gewone dwergvleermuis en essentiële leefgebieden van de bunzing, boommarter, das en eekhoorn aangetoond. Voor de das geldt dat ook vluchtpijpen en bijburchten zijn aangetoond. Van de eekhoorn kunnen nesten aanwezig zijn. Door de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo tot een woonwijk zullen essentiële leefgebieden, vluchtpijpen en bijburchten en eekhoornnesten verloren gaan.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de gewone dwergvleermuis, bunzing, das, boomkruiper en eekhoorn te beperken, worden maatregelen voorgesteld. Het betreft maatregelen die zien op de beschikbaarheid van alternatieve foerageergebieden, leefgebieden en verblijfplaatsen binnen het plangebied, op de locaties zoals door u weergegeven in het rapport 'Activiteitenplan Wnb ontheffingsaanvraag terreinen Crailo Noord, Midden en Zuid' d.d. 13 mei 2022 en de 'Notitie' d.d. 27 juli 2022 en door ons opgenomen in figuren 5, 6, 7, 8, 10, 13 en 15 van de bijlage bij dit besluit, en het voorafgaand ongeschikt maken van de essentiële foerageer- en leefgebieden buiten de meest kwetsbare periode van de soorten.

Echter, ondanks alle maatregelen kunt u niet voorkomen dat verbodsbepalingen van de Wnb worden overtreden. Om die reden wordt voor bovenstaande werkzaamheden ontheffing gevraagd van de Wnb.

B. Wettelijk kader

Soorten van de Habitatrichtlijn

De gewone dwergvleermuis is opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn, dieren- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. Op grond van artikel 3.5 van de Wnb is het onder meer verboden in het wildlevende dieren van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn in hun natuurlijk verspreidingsgebied:

- opzettelijk te doden of te vangen (artikel 3.5, lid 1);
- opzettelijk te verstoren (artikel 3.5, lid 2);
- opzettelijk eieren te vernielen of te rapen (artikel 3.5, lid 3);
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen (artikel 3.5, lid 4).

Op grond van artikel 3.8 van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.5 of artikel 3.6, tweede lid, ten aanzien van dieren van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, dat er niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, en zij nodig is op grond van een in de wet genoemd belang. Te weten:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Tot voortplantings- of rustplaatsen als bedoeld in artikel 3.5, lid 4 van de Wnb worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantings- of rustplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld hollen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau hieronder.

Andere soorten

De boommarter, bunzing, das en eekhoorn zijn opgenomen in de bijlage, onderdeel A van de Wnb. Op grond van artikel 3.10 van de Wnb is het verboden:

- in het wild levende dieren van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, van de Wnb, opzettelijk te doden of te vangen (3.10, onderdeel a);
- de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen (3.10, onderdeel b).

Op grond van artikel 3.8 van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.10 ten aanzien van dieren van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, dat er niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, en zij nodig is op grond van een in de wet genoemd belang. Te weten:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

In aanvulling op de redenen, genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onderdeel b, kan krachtens artikel 3.10, tweede lid, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband houden met handelingen:

- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde;
- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang, of
- bestendig gebruik.

Tot vaste voortplantings- of rustplaatsen als bedoeld in artikel 3.10, lid 1, onder b van de Wnb worden locaties gerekend waarin zich overwinteringsplaatsen en voortplantingsplaatsen bevinden, afhankelijk van de soort. Essentiële migratieroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste voortplantings- of rustplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld hollen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau hieronder.

C. Inhoudelijke beoordeling aanvraag

Andere bevredigende oplossing

De herontwikkeling op de deelgebieden Crailo Noord, Midden en Zuid zijn gebonden aan hun locatie en daarmee zijn andere locaties uitgesloten.

U stelt dat reeds in de planning waar mogelijk rekening gehouden wordt met de kwetsbare perioden van de soorten waardoor een andere planning schadelijker zou zijn voor de aangevraagde soorten. U geeft aan dat binnen het huidige bestemmingsplan 590 woningen en een beperkte oppervlakte bedrijvigheid gerealiseerd worden. Er zal daarnaast gesaneerd moeten worden om voorzieningen te kunnen realiseren zodat er uitvoering gegeven kan worden aan het bestemmingsplan. De ruimte voor groen heeft binnen de kaders van het bestemmingsplan een invulling gekregen die volgens u optimaal is afgestemd op de behoefte van beschermde soorten. U stelt dat er sprake is van een kwaliteitsimpuls door de aanleg van alternatieve verblijfplaatsen en investeringen in biodiversiteit. De positionering van gebouwen, bedrijvigheid, voertuigbewegingen, energieopwekking en andere voorzieningen is zo zorgvuldig mogelijk uitgevoerd. Daarbij zijn de belangen van (beschermde) ecologische waarden altijd meegewogen in de inrichting. Waar mogelijk zijn bestaande ecologische waarden behouden. Tevens worden waarden toegevoegd voor de aangevraagde soorten. Daarbij wordt specifiek aansluiting met de omgeving opgezocht en worden de randen van het ontwikkelingsgebied zoveel mogelijk ontzien van menselijke bemoeienis.

Met het bovenstaande heeft u naar uw oordeel onderbouwd dat er geen andere bevredigende oplossing is voor de geplande werkzaamheden. Wij stemmen in met de door u gegeven onderbouwing van de afwezigheid van andere bevredigende oplossingen.

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van de belangen:

- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

Voor beide belangen geldt dat deze gelinkt kunnen worden aan de woningbehoefte in de regio Gooi en Vechtstreek². Er wordt uitgegaan van nog rond de 3.900 woningen die benodigd zijn tot 2025. In december 2017 is er door de drie gemeentes overeenstemming bereikt om het terrein Crailo van de Provincie Noord-Holland over te nemen. De gemeenten hebben de ambities die zij bij de ontwikkeling wensen na te streven verwoord in het 'Ambitiedocument Crailo'³. In dit ambitiedocument hebben de gemeente zichzelf ten doel gesteld om op Crailo een duurzame en innovatieve gebiedsontwikkeling te realiseren, waarbij woningbouw, bedrijvigheid en natuurbeleving integraal samengaan. In het totale Crailo gebied (Noord, Midden en Zuid) worden met het project 590 woningen gerealiseerd. Hiermee geeft het project een positieve impuls aan de regionale woningbehoefte. Daarbij ontstaat in totaal ongeveer 5 hectare bedrijvigheid. Deze vestigingsmogelijkheden voor bedrijven creëert werkgelegenheid in de regio.

Tevens is sprake van verontreinigingskernen met onder andere lood, minerale olie en PFAS in de bodem aanwezig. Deze verontreinigingen vormen een reëel risico voor de omgeving door potentiële uitspoeling van de verontreiniging naar het grondwater. De verontreinigingen dienen gesaneerd te worden om verspreiding van asbest, lood, minerale olie en PFAS te voorkomen. De sanering draagt om die reden een groot maatschappelijk belang van de volksgezondheid.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat voornoemde belangen voldoende onderbouwd is.

² Regio Gooi en Vechtstreek, 2016. Woonvisie regio Gooi en Vechtstreek 2016-2030, Datum: 2016

³ <https://www.crailo.nl/wonen/1084074.aspx?t=AMBITIEDOCUMENT>

Staat van instandhouding

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in Nederland en in de provincie Noord-Holland een algemeen voorkomende vleermuissoort. De soort wordt vrijwel overal aangetroffen. De landelijke staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis is onbekend, waarbij zowel de populatie, het leefgebied en toekomstperspectief als onbekend zijn beoordeeld en het verspreidingsgebied als gunstig⁴.

Bunzing

In Nederland komt de bunzing verspreid voor, behalve op de Waddeneilanden. Hoewel er geen gegevens zijn over de precieze bunzingstand, lijkt de soort zich redelijk te kunnen handhaven⁵. De bunzing is beoordeeld als een vrij zeldzame soort, waarbij er door het ontbreken van gegevens geen trend van te geven is⁶. Desondanks geeft BIJ12 een staat van instandhouding die zeer ongunstig is (2013) waarbij populatie, leefgebied en toekomstverwachting als zeer ongunstig worden en alleen de verspreiding als gunstig.

Volgens de Rode lijst zoogdieren 2020 wordt de populatiegrootte geschat op 10.000 voortplantende dieren, wat leidt tot zeldzaamheidsklasse vrij zeldzaam. De soort plant zich voort in 1081 atlasblokken, wat leidt tot de lichtere zeldzaamheidsklasse algemeen. Trend sinds 1950: De verspreiding is afgenomen met 30%, wat leidt tot trendklasse matig afgenomen. Vanwege het ontbreken van betrouwbare gegevens over de populatiegrootte rond 1950 kan de verandering in populatiegrootte niet worden geschat. Aangenomen wordt dat de verandering in populatiegrootte in dezelfde trendklasse valt als de verandering in verspreiding.

Das

In Noord-Holland is de dassenpopulatie omstreeks 1985 weer sterk toegenomen vanuit een kleine kern. De zuidrand van het Gooi kent verschillende bewoonde burchten met een enkele burcht aan de noordkant, de 's Gravelandse buitenplaatsen en het veenweidegebied rond Loosdrecht⁷. De dassen populatie is toegenomen op landelijk niveau en de regionale trend wijkt hier niet van af.

Boommarter

In Nederland komt de boommarter verspreid voor, behalve op de Waddeneilanden. De totale populatie van de boommarter in Nederland wordt anno 2010 geschat op 400 tot 500 individuen⁸. Alhoewel het bewoonde gebied zich lijkt uit te breiden, gezien dat de leefmogelijkheden van de boommarter zijn toegenomen. Mede omdat, de vele nieuwe bossen die zijn aangeplant, veelal met een recreatieve bestemming, ouder worden, en daarmee geschikter, en de boommarter begint ook meer gebruik te maken daken van huizen in of aan de rand van bossen als verblijfplaats⁹.

Eekhoorn

De verspreiding van de soort neemt landelijk toe vanwege uitbreiding van bosareaal. De soort staat wel onder druk vanwege versnippering. De waarnemingen in het kader van het NEM-meetnet Dag-actieve Zoogdieren (DAZ) over de periode 1996-2014 geven aan dat zowel landelijk als in de duinen van het vasteland de stand tot 2007 vrij stabiel was, maar dat de trend sinds 2006 negatief is, ondanks een zeker herstel in 2014¹⁰. In Noord-Holland is de soort sterk achteruit gegaan. De enige natuurlijke populaties komen voor in 't Gooi. Andere populaties komen door het uitzetten van dieren. Waarbij over de populatie bij Bergen geen zekerheid is¹¹. Na jaren van herstel lijkt de soort landelijk en provinciaal weer af te nemen. Mogelijke oorzaken hiervan zijn een gebrek aan zaden en inteelt¹². Daarnaast staat de soort recentelijk onder druk door het voorkomen en/of ontsnappen van de exoten de grijze eekhoorns en de Pallas' eekhoorn doordat deze ziektes dragen waar de inheemse soort niet tegen kan.

⁴ <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/?period=5&group=Mammals&country=NL®ion=>

⁵ <https://www.zoogdierverseniging.nl/bunzing-mustela-putorius>

⁶ <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496152>

⁷ Atlas van de Noord-Hollandse zoogdieren

⁸ <https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten/boommarter>

⁹ <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496123#>

¹⁰ Atlas van de Nederlandse zoogdieren, 2016

¹¹ Atlas van de Noord-Hollandse zoogdieren, 2014

¹² Zoogdierverseniging, 2014

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan Wnb ontheffingsaanvraag terreinen Crailo Noord, Midden en Zuid' van 13 mei 2022 en de 'Notitie beantwoording vragen' van Tauw d.d. 27 juli 2022.

Gewone dwergvleermuis

Met het uitvoeren van de werkzaamheden ten behoeve van de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo gaan foerageergebieden van de gewone dwergvleermuis verloren. Hiervoor worden vervangende foerageergebieden gerealiseerd. Voor elke vierkante meter verloren foerageergebied komt twee vierkante meter foerageergebied terug, waarbij tevens minimaal twee poelen gerealiseerd worden (zie figuur 5 van de bijlage bij dit besluit). Door het gebruik van inheemse struiken zoals de eenstijlige meidoorn, gele kornoelje, hondsroos, winterlinde en zoete kers wordt geborgd dat er voldoende insecten op deze nieuwe foerageergebieden afkomen. Daarnaast worden deze beide foerageergebieden op geen enkele wijze aangelicht om te zorgen dat het te alle tijden donker is om de vleermuizen ongestoord te kunnen laten foerageren. Ook komen er op verschillende plaatsen hopovers daar waar (mogelijke) vliegroutes doorkruist worden door wandel- en/of rijpaden, zie ook figuren 14 en 15 van de bijlage bij dit besluit. Er wordt een gewenningsperiode van twee maanden in de actieve periode aangehouden (april tot en met oktober). Dat betekent dat de foerageergebieden minimaal twee maanden functioneel dienen te zijn alvorens de oorspronkelijke aangetast mogen worden door de werkzaamheden.

Bunzing

Met het uitvoeren van de werkzaamheden ten behoeve van de herontwikkeling van het voormalige defensieterrein Crailo gaat essentieel leefgebied van de bunzing verloren, waarbinnen vaste rust- en verblijfplaatsen zich bevinden, welke zodoende ook verloren zullen gaan. Het essentiële leefgebied van de bunzing wordt ongeschikt gemaakt buiten de meest kwetsbare periode (welke globaal loopt van 15 maart tot 1 september). Hiermee wordt de, voor de bunzing, meest gunstige planning aangehouden. Bij het ongeschikt maken wordt daarbij rekening gehouden dat de richting waarin gewerkt wordt richting geschikt leefgebied is. Er worden takkenrillen aangelegd van in totaal minimaal 100 meter, zie tevens figuur 6 van de bijlage bij dit besluit. Hierbij horen tevens vier marterhopen, welke allen (takkenrillen en marterhopen) voor nieuwe rust- en verblijfplaatsen kunnen zorgen voor de soort bunzing.

Das

Voor de das geldt dat met het uitvoeren van de werkzaamheden er essentieel leefgebied, enkele vluchtpijpen en één of enkele bijburcht(en) verloren zullen gaan. Het verloren gaan van de vluchtpijpen en bijburcht(en) wordt gecompenseerd met een kunstburcht. Deze kunstburcht zal uiterlijk voor het derde kwartaal van 2024 of minimaal drie maanden voor aanvang van werkzaamheden, die het essentiële leefgebied aantasten, gerealiseerd worden op de locatie zoals weergegeven in figuur 8 van de bijlage bij dit besluit. Tevens mag de kunstburcht in een straal van minimaal 25 meter op geen enkele manier aangelicht worden. De oorspronkelijke vluchtpijpen en bijburcht(en) worden onder in aanwezigheid van een deskundige ongeschikt gemaakt. Dit gebeurt in de voor de das de minst kwetsbare periode (globaal) van juli tot en met november. Voorafgaand aan het ongeschikt maken wordt de das eerst de kans gegeven vluchtpijpen en/of bijburcht(en) te verlaten door een raster te plaatsen voor minimaal vijf nachten. Bij het ongeschikt maken wordt met een warmtecamera constant in de gaten gehouden of er nog exemplaren aanwezig zijn. Er wordt niet verder afgegraven (handmatig of met een minigraver) dan dat met de warmtecamera gecontroleerd kan worden.

Naast de nieuwe kunstburcht worden op verschillende plaatsen duikers aangelegd waardoor de das zich binnen het plangebied gemakkelijk(er) kan verplaatsen zonder het risico te lopen aangereden of doodgereden te worden. Het is bekend dat als de das dit soort duikers eenmaal kent deze als wissels kan gaan gebruiken. Er worden op verschillende plaatsen besdragende struiken geplant om zorg te dragen voor voldoende voedsel voor de das, zie ook figuur 7 van de bijlage bij dit besluit. Door inheemse soorten als braam, Gelderse roos, hondsroos, meidoorn, sleedoorn, vlier en wilde appel te gebruiken wordt gezorgd voor direct voedsel voor de das, evenals een plaats waar veel insecten en wormen te vinden zijn.

Boommarter

Ook de boommarter verliest (mogelijke) verblijfplaatsen en essentieel leefgebied. Doordat de boommarter bij uitstek een mobiele soort is en meelift op de nieuw aan te leggen foerageergebieden van de hiervoor genoemde soorten, wordt er niet voor deze soort specifiek nieuw foerageergebied aangelegd. Wel worden voor het mogelijk verloren gaan van geschikte verblijfplaatsen vijf boommarterkasten opgehangen op de locaties zoals weergegeven in figuur 10 van de bijlage bij dit besluit. Hiermee is voor de soort geborgd dat deze verblijfplaatsen kan blijven vinden. Ook voor de boommarterkasten geldt dat deze op geen enkele manier mogen worden aangelicht binnen een straal van 25 meter. Ook voor de boommarter wordt er rekening gehouden met de kwetsbare periode wanneer de werkzaamheden het essentiële leefgebied aantasten en of verloren laten gaan. De kwetsbare periode loopt globaal van april t/m juni.

Eekhoorn

Met betrekking tot de eekhoorn gaat essentieel leefgebied verloren, echter ook voor deze soort wordt geen leefgebied speciaal teruggebracht. Gezien dat ook de eekhoorn mee kan liften met het nieuwe foerageergebied van de eerder genoemde soorten. Voor de eekhoorn geldt dat het belangrijk is dat de nestplaatsen gecompenseerd worden door het ophangen van 20 eekhoornkasten, op de locaties zoals weergegeven in figuur 13 van de bijlage bij dit besluit. De eekhoornkasten mogen in een straal van 15 meter op geen enkele manier aangelicht worden om voor voldoende rust te zorgen. Oorspronkelijke verblijfplaatsen worden fysiek gecontroleerd door een deskundige buiten de kwetsbare periode. De kwetsbare voortplantingsperiodes lopen globaal van december tot en met februari en van mei tot en met juni. Indien de soort niet aanwezig is kunnen nestplaatsen verwijderd worden, anders moet gewacht worden tot de soort de nestplaats verlaten heeft. Met het aanbieden van de 20 eekhoornkasten wordt voor voldoende nestplaatsmogelijkheden gezorgd om de soort binnen het plangebied te behouden.

De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende. Ter aanvulling hebben wij extra voorschriften opgenomen. Wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd conform de voorschriften wordt voorkomen dat de werkzaamheden afbreuk doen aan het streven de populaties van de soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Zorgplicht

Voor de soorten waarvoor wij u ontheffing verlenen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wnb, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde diersoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is nadelige gevolgen voor deze soorten te voorkomen.

Gesignaleerde soorten

Wij willen u erop wijzen dat in het bij de aanvraag gevoegde natuurwaardenonderzoek melding wordt gemaakt van de (mogelijke) aanwezigheid van de baardvleermuis, buizerd, franjestaart, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, steenmarter en watervleermuis in of in de nabije omgeving van het plangebied. U heeft er echter voor gekozen om voor deze soorten geen ontheffing aan te vragen. Wij willen u er, wellicht ten overvloede, op wijzen dat wanneer u bij uitvoering van de werkzaamheden verbodsbepalingen ten aanzien van deze soorten dreigt te overtreden, u de werkzaamheden dient stil te leggen en alsnog ontheffing voor deze soorten dient aan te vragen.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Wij wijzen u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Wnb. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

D. Slotoverwegingen

Wij wijzen u erop dat als u werkzaamheden inclusief de mitigatie en compensatie niet conform de aanvraag uitvoert, zonder daarvoor een ontheffing of goedkeuring te hebben verkregen, u mogelijk in overtreding bent van de Wnb. Wij kunnen dan door middel van de oplegging van een last onder dwangsom dan wel door middel van bestuursdwang de met de wet strijdige situatie beëindigen. Dit kan in uw geval betekenen dat de werkzaamheden ten behoeve van bovengenoemd project geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd totdat weer wordt voldaan aan het bij of krachtens de Wnb bepaalde (dit zijn de bestuursrechtelijke sancties). Ook kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd.

Verloop termijn ontheffing

Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vijf maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.

E. Procedure en samenhangende besluiten

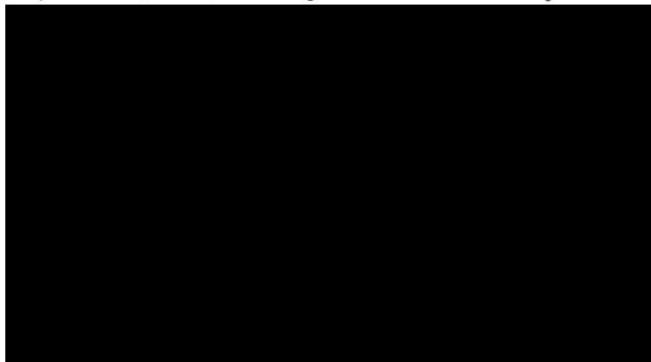
De voorbereiding van deze ontheffing heeft plaatsgevonden overeenkomstig het bepaalde in de Wnb en de daarvoor relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht. Wij wijzen u erop dat uw aanvraag betrekking heeft op een activiteit waarvoor mogelijk ook op grond van andere wet- en regelgeving een besluit nodig is. Tevens kunnen er overige belemmeringen zijn in het kader van ruimtelijke belangen.

F. Kennisgeving

Dit besluit wordt door ons geplaatst op www.officielebekendmakingen.nl.

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met de OD NHN via 088-102 13 00 of postbus@odnhn.nl. Wij verzoeken u hierbij het zaaknummer te vermelden.

Bijlage: • OD.373818 Bijlage; Locaties plangebied, oorspronkelijke verblijfplaatsen, mitigerende en compenserende maatregelen

Kopie aan: • TAUW
• OD NHN Afdeling Toezicht & Handhaving

Rechtsbescherming

U en andere belanghebbenden die het niet eens zijn met dit besluit, kunnen binnen 6 weken, gerekend vanaf de dag na datum van verzending van dit besluit, een bezwaarschrift indienen bij gedeputeerde staten van Noord-Holland, ter attentie van de secretaris van de Hoor- en adviescommissie, Postbus 3007, 2001 DA HAARLEM.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval het volgende bevatten:

- uw naam, adres, postcode en woonplaats;
- de datum;
- over welk besluit het gaat (u kunt het beste een kopie van dit besluit bijsluiten);
- de redenen waarom u het niet eens bent met het besluit;
- uw handtekening.

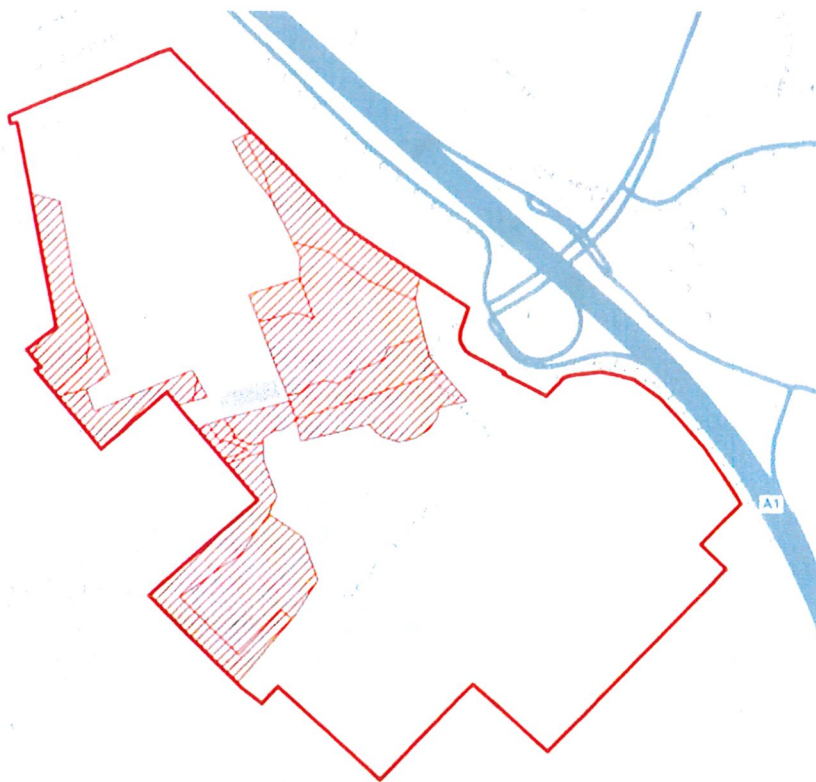
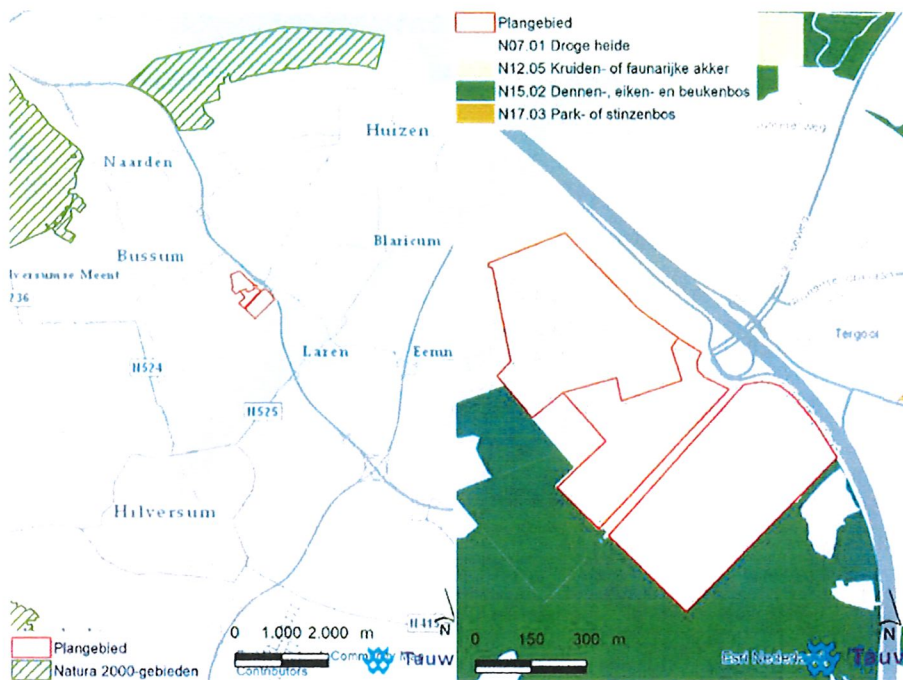
U kunt ook digitaal een bezwaarschrift indienen bij gedeputeerde staten van Noord-Holland. Kijkt u daarvoor op: https://www.noord-holland.nl/Loket/Bezwaar_en_klachten. Voor het indienen van een digitaal bezwaarschrift moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD).

Het indienen van een bezwaarschrift schorst de werking van dit besluit niet. Indien onverwijld spoed dit vereist, kunt u de voorzieningenrechter van de Rechtbank Noord-Holland, Sectie bestuursrecht, Postbus 1621, 2003 BR HAARLEM vragen om een voorlopige voorziening te treffen. U kunt het verzoekschrift ook digitaal bij de rechtbank indienen via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Voor meer informatie verwijzen wij naar www.rechtspraak.nl. Voor de behandeling van het verzoek wordt griffierecht geheven.

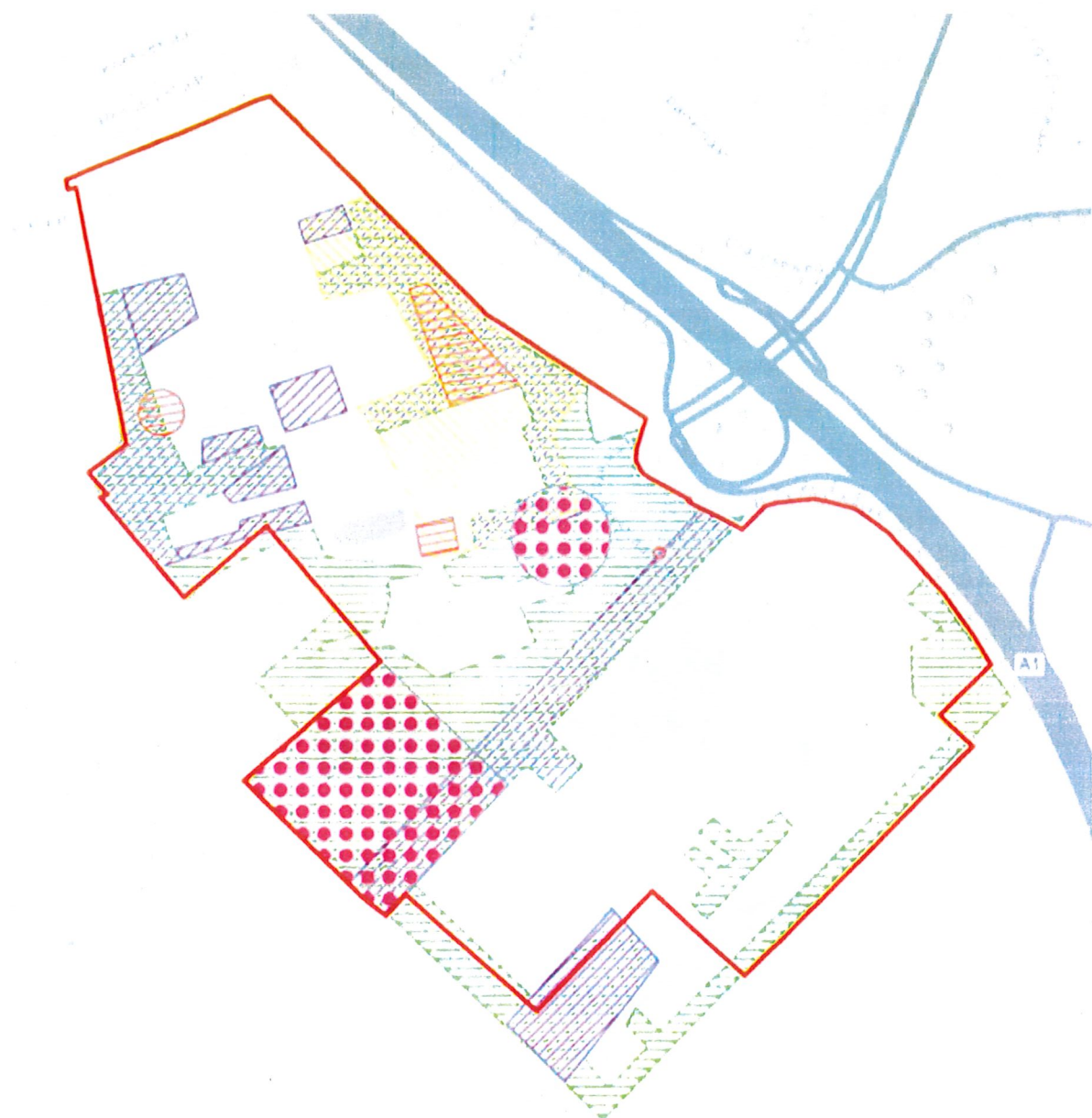
De provincie wil bezwaren tegen besluiten graag op informele wijze behandelen. Als uw bezwaar in aanmerking komt voor deze informele behandeling nemen wij op korte termijn telefonisch contact met u op. In verband hiermee verzoeken wij u om in uw bezwaarschrift het telefoonnummer te vermelden waarop u overdag bereikbaar bent. Voor meer informatie over de informele behandeling kunt u telefonisch contact opnemen met provincie Noord-Holland.

8 -

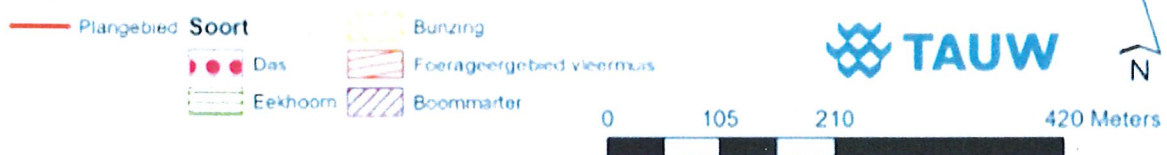
OD.373818 Bijlage; Locaties plangebied, essentiële leefgebieden, mitigerende en compenserende maatregelen.

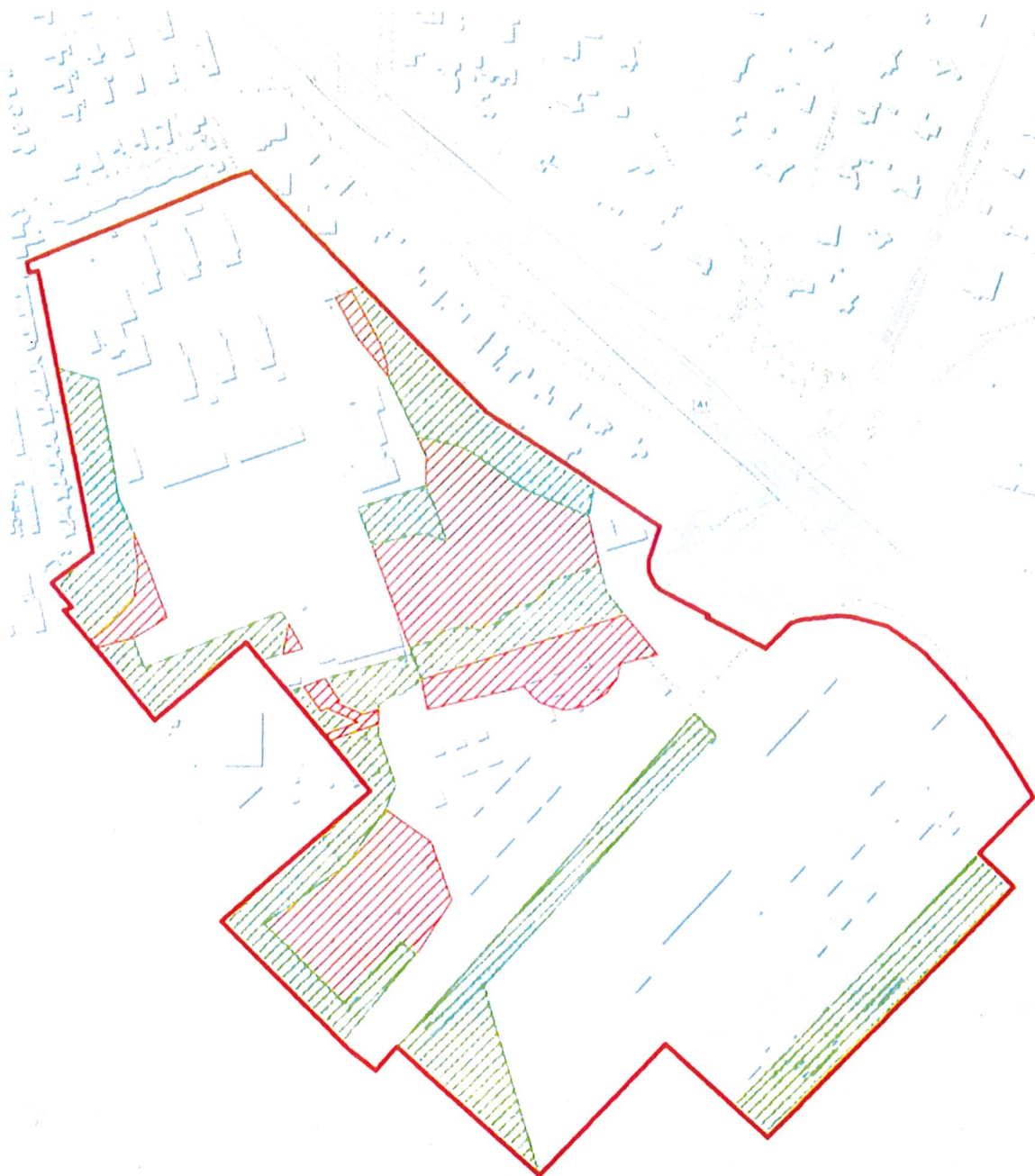
Figuur 2: Door TAUW aangemerkt gebied (rood gearceerd) als kwetsbare onderdelen van essentieel leefgebied van de soorten uit figuur 3.

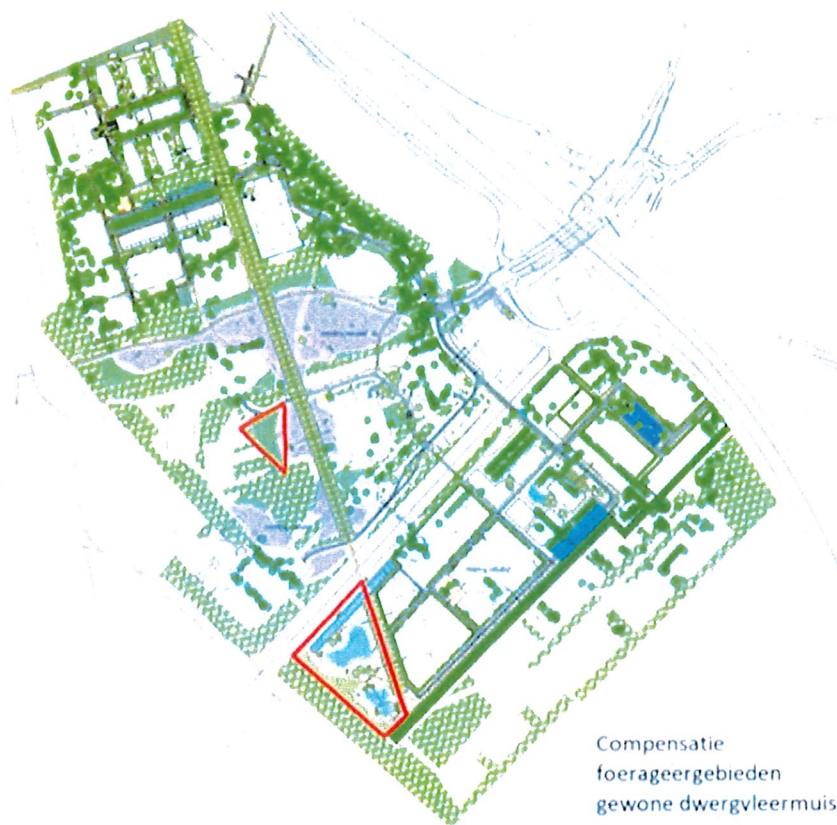
Legenda

Figuur 3: Essentiële (globale) leefgebieden boommarter (paars), bunzing (geel), das, (roze), eekhoorn (groen) en gewone dwergvleermuis (bruin).

figuur 4: Overzicht waar essentieel leefgebied verloren gaat (rood gearceerd) en waar essentieel leefgebied behouden, ontwikkeld en/of versterkt wordt (groen gearceerd).

Figuur 5: Locaties compenserende foerageergebieden ten behoeve van de gewone dwergvleermuis.

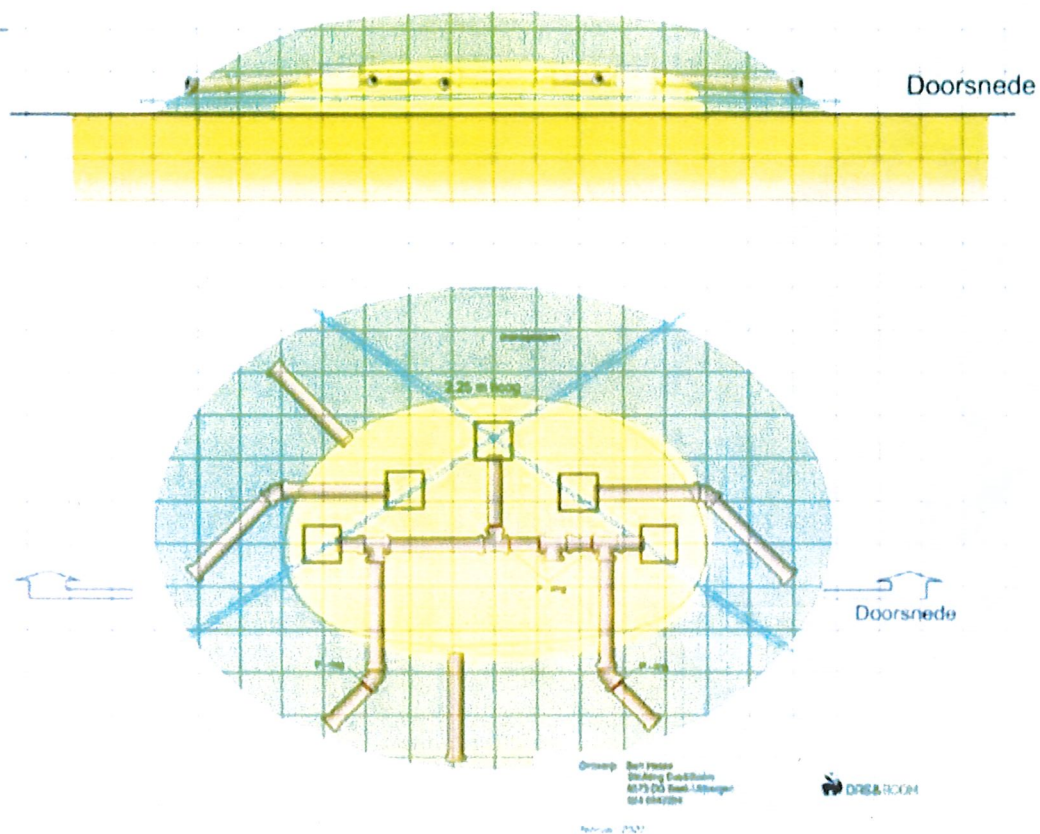
Figuur 6: Locaties compenserende takkenrillen met minimaal één marterhoop per takkenril ten behoeve van de bunzing.

Figuur 7: Locaties besdragende struiken ten behoeve van met name de das.

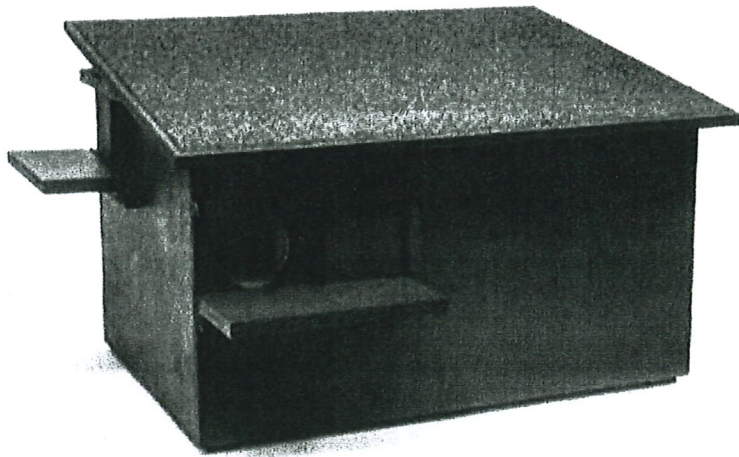
Figuur 8: Locatie kunstburcht ten behoeve van de das.

Figuur 9: Globaal ontwerp van de kunstburcht ten behoeve van de das.

Figuur 10: Indicatieve locaties boommarterkasten.

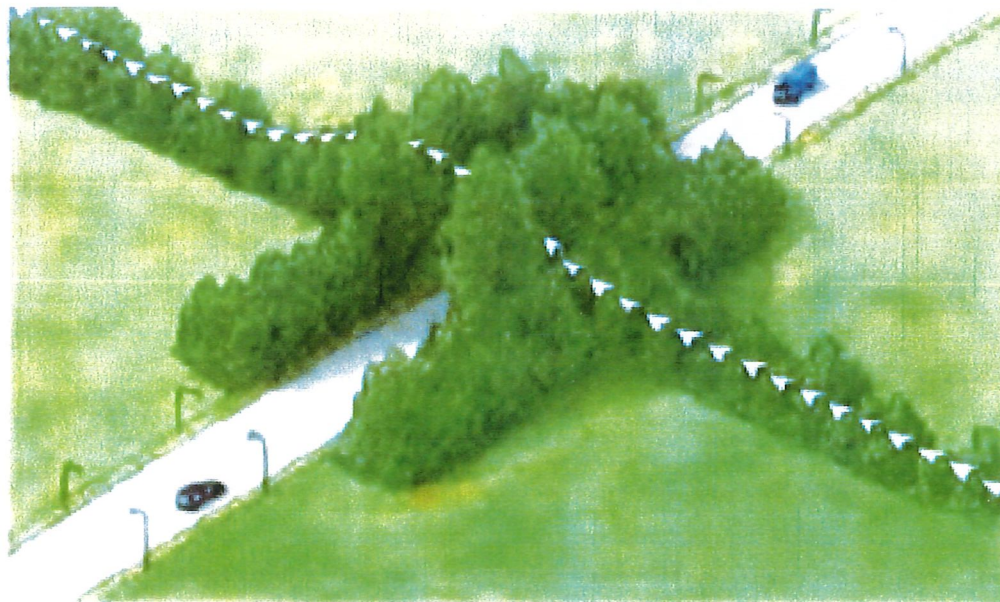
Figuur 11: Voorbeeld van een boommarterkast.

Figuur 12: Voorbeeld van een eekhoornkast.

Figuur 13: Indicatieve locaties van de twintig eekhoornkasten (2 per rode ster).

Figuur 14: Voorbeeld van de toe te passen hopovers.

Figuur 15: Plaatsen waar paden en wegen het essentiële leefgebied doorkruisen.

Bijlage 3**Wijzigingsbesluit hazelworm en
levendbarende hagedis**

Zaaknummer : OMG-051113/DMS499881
Behandelaar : mevrouw [REDACTED]
Betreft : Wijziging ontheffing ruimtelijke ingrepen
Locatie : Amersfoortsestraatweg 103 Crailo Noord te Gooise Meren, Hilversum en Laren

Geachte [REDACTED],

Op 6 februari 2025 heeft u namens GEM Crailo B.V. bij ons een verzoek ingediend om de ontheffing van 23 augustus 2022 op grond van artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) met kenmerk OD.373818 te wijzigen. Dit besluit is onherroepelijk. Het wijzigingsverzoek heeft betrekking op het uitbreiden van de vermelde ontheffing met de diersoorten: de hazelworm en de levendbarende hagedis. De wijzigingsaanvraag is geregistreerd onder kenmerk OMG-051113/DMS499881.

Op grond van artikel 2.6, eerste lid, van de Aanvullingswet natuur Omgevingswet gelden ontheffingen als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb, die onherroepelijk zijn, als omgevingsvergunning voor flora- en fauna-activiteiten als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Omgevingswet (hierna: Ow).

Verzoek wijziging ontheffing

U heeft ons verzocht om de voormelde ontheffing van 23 augustus 2022 uit te breiden met de hazelworm en de levendbarende hagedis. Het gaat hierbij om de volgende schadelijke handelingen en soorten:

- artikel 11.54, eerste lid, onder b van het Bal voor betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen en of rustplaatsen van exemplaren van de hazelworm en levendbarende hagedis.

De voormelde ontheffing is verleend op grond van artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb voor artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb voor zover het betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen en het opzettelijk verstoren van exemplaren van de gewone dwergvleermuis. Daarnaast is de ontheffing verleend voor artikel 3.10, eerste lid, onder b van de Wnb voor zover het betreft het opzettelijk beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de boommarter, bunzing, das en eekhoorn.

In het plangebied Crailo is er op 11 juni 2024 tijdens de ecologische begeleiding onverwachts één hazelworm aangetroffen op de schietbaan. In 2019 is onderzoek naar deze soort uitgevoerd, maar toen zijn er geen individuen aangetroffen. Naar aanleiding van de aangetroffen hazelworm is er in 2024 opnieuw onderzoek naar de hazelworm uitgevoerd waarbij zekerheidshalve ook de levendbarende hagedis is onderzocht. Hierbij zijn meerdere hazelwormen en enkele levendbarende hagedissen aangetroffen in het plangebied zoals weergegeven in bijlage 3 bij dit besluit. Om de werkzaamheden uit de ontheffing uit te kunnen voeren en geen verbodsbepalingen te overtreden, vraagt u om de afgegeven ontheffing van 23 augustus 2022 uit te breiden met de hazelworm en levendbarende hagedis.

Overwegingen verzoek wijziging aanvraag

In het "Activiteitenplan Crailo Midden en Zuid" van 6 februari 2025 wordt aangegeven dat u maatregelen gaat treffen om negatieve effecten op de hazelworm en de levendbarende hagedis zoveel mogelijk te minimaliseren.

In de afgelopen jaren zijn al verschillende gebouwen verdwenen en zijn er diverse bomen en struweel verwijderd in het plangebied. Ook zijn grondwerkzaamheden ten behoeve van nutsvoorzieningen en grondsanering uitgevoerd. Binnen enkele maanden zullen de eerste gerenoveerde gebouwen in Crailo Noord bewoond gaan worden. Het gebied waar deze wijziging op toeziet, is weergegeven in figuur 1 van bijlage 2 bij dit besluit.

Voorafgaande aan het uitvoeren van de werkzaamheden in het leefgebied van de diersoorten wordt het werkterrein ongeschikt gemaakt onder begeleiding van een ecologisch deskundige. Het ongeschikt maken gebeurt in de minst kwetsbare periode, zijnde de actieve periode, van de hazelworm en levendbarende hagedis die globaal loopt van mei tot en met september. Het ongeschikt maken gebeurt door het verwijderen van schuilplaatsen en het maaien van de vegetatie en vindt alleen plaats bij een temperatuur hoger dan 12 °C en zonder neerslag. Bij een temperatuur hoger dan 12 °C zijn hazelwormen en levendbarende hagedissen warm en kunnen ze vluchten. Bij het maaien wordt tot een hoogte van 10 centimeter gemaaid. Door de vegetatie niet korter te maaien wordt hiermee het doden van individuen met de maaimachine voorkomen. Tijdens het ongeschikt maken wordt er in één richting naar het geschikte leefgebied gewerkt. Door deze werkwijze hebben de reptielen de mogelijkheid om geschikt leefgebied te bereiken. Tenslotte wordt het maaisel buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden verplaatst naar een locatie waar het later niet opnieuw verplaatst hoeft te worden. Hierdoor wordt verstoring van de hazelworm en levendbarende hagedis geminimaliseerd.

Naast het ongeschikt maken van het leefgebied wordt een reptielenscherm rond het (gemaaide) gebied geplaatst waardoor de dieren niet naar het afgesloten gebied kunnen komen. In het door het scherm afgesloten werkterrein worden tapijttegels neergelegd. Na zeven dagen of langer na de plaatsing van het scherm wordt het werkterrein minimaal vijf dagen lang door een ecologisch deskundige gecontroleerd op de aanwezigheid van de hazelworm en levendbarende hagedis, bij geschikte weersomstandigheden (temperatuur van 12 °C en hoger en geen neerslag). Tijdens deze controlerondes worden onder meer de tapijttegels omgedraaid om te kijken of zich daaronder reptielen bevinden. Daarnaast wordt wekelijks de functionaliteit van het reptielenscherm gecontroleerd. Indien het scherm kapot is of gebreken vertoont, wordt deze direct vervangen of hersteld. Na vrijgave van het gebied door een ecologisch deskundige wordt het reptielenscherm plaatselijk open gemaakt waarna direct een maaimachine het terrein volledig kaal maakt. Als het terrein volledig handmatig kaal wordt gemaakt, wordt het reptielenscherm niet vooraf open gemaakt. Na het kaal maken, wordt het terrein kaal gehouden. Dit zorgt ervoor dat het terrein niet opnieuw geschikt wordt voor de hazelworm en levendbarende hagedis. Als de vegetatie toch te hoog wordt dan dienen alle voorgaande stappen opnieuw te worden uitgevoerd (maaien, verwijderen van schuilplaatsen, het realiseren van het reptielenscherm en het uitvoeren van controles).

Doordat niet het gehele leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis tegelijkertijd ongeschikt wordt gemaakt, blijven er voldoende uitwijkmogelijkheden voor de soorten over binnen het plangebied. Ook zijn er volgens u buiten het plangebied aan de noordwest-, west-, zuidwest- en zuidzijde voldoende tijdelijke uitwijkmogelijkheden voor de soorten aanwezig in de heide en bosgebieden. De locaties van de reptielenschermen, de plekken die ongeschikt gemaakt worden en de geschikte leefgebieden voor de hazelworm en levendbarende hagedis zijn weergegeven in bijlage 3 en 4 bij dit besluit.

In de huidige situatie zijn met name de bosranden aan de zuidoostzijde van het plangebied geschikt voor de hazelworm en levendbarende hagedis. Daar zijn vrijwel alle individuen aangetroffen tijdens het nader onderzoek, zoals aangegeven in bijlage 3 bij dit besluit. De andere terreindelen zijn suboptimaal geschikt als leefgebied. De aanwezigheid van de hazelworm en levendbarende hagedis daardoor ook op die terreindelen niet uit te sluiten. Op deze terreindelen ontbreekt structuurrijke vegetatie en het ontbreekt aan geleidelijke overgangen in vegetatielagen (boomlaag, struweellaag, kruidenlaag). Na de realisatie van het beplantingsplan wordt het plangebied geschikter als leefgebied voor de hazelworm en levendbarende hagedis.

Tijdens de werkzaamheden wordt circa 2,8 hectare grond herontwikkeld. In de toekomstige situatie is hierdoor mogelijk sprake van verlies van oorspronkelijk leefgebied van de hazelworm en levendbarende hagedis. Als compensatie wordt er in het plangebied een groen raamwerk gecreëerd dat volgens u zelfs een kwaliteitsimpuls zal geven aan het leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis. Figuur 1 van bijlage 5 bij dit besluit laat het beoogde groene raamwerk zien in het plangebied. In een groot gedeelte van het plangebied wordt er tussen de bosschages heischrale vegetatie gerealiseerd. De groene structuren bieden hierin geschikt leefgebied voor de hazelworm en levendbarende hagedis.

Daarnaast zijn in het genoemde besluit met kenmerk OD.373818 maatregelen opgenomen voor de das, boommarter, bunzing, eekhoorn en gewone dwergvleermuis die eveneens voldoen aan de habitateisen van de hazelworm en levendbarende hagedis. Minimaal 3,2 hectare grond in het compensatiegebied, wat voornamelijk bestaat uit kaal zand, wordt geschikt leefgebied voor de hazelworm en levendbarende hagedis. Het compensatiegebied gaat bestaan uit enkele bomen met hieromheen een zoom-mantelvegetatie bestaande uit bes-dragende struiken. De zonering van de vegetatie is weergegeven in figuur 3 van bijlage 5 bij dit besluit. De te realiseren randzones van bosschages zoals zones 2 en 3 bieden dekking, schuilplaatsen en halfopen zonplaatsen voor de hazelworm en levendbarende hagedis om op te warmen. Met name zone 3 en 4 bieden geschikt foerageergebied voor prooien van de hazelworm en hagedis door de inheemse beplanting. Tevens worden minimaal 100 meter aan takkenrillen gerealiseerd voor de bunzing wat volgens u voldoende geschikte overwinteringsplaatsen biedt aan de hazelworm en levendbarende hagedis. Dit compensatiegebied ligt direct naast plaatsen waar de hazelworm is aangetroffen in het nader onderzoek dat in 2024 is uitgevoerd zoals aangegeven in figuur 2 in bijlage 5 bij dit besluit. Hierdoor kunnen de compensatiegebieden snel door de hazelworm worden gekoloniseerd.

Negatieve effecten op de hazelworm en levendbarende hagedis worden door de bovenstaande maatregelen zo goed als uitgesloten.

Effectenbeoordeling verzoek wijziging aanvraag

Om de effecten van de wijziging te toetsen, zullen wij hierna ingaan op de criteria zoals deze ook zijn behandeld in onderdeel C 'Inhoudelijke beoordeling aanvraag' van de hiervoor genoemde ontheffing van 23 augustus 2022.

Andere bevredigende oplossing

Met de geplande wijziging verandert de uiteenzetting waarom niet gekozen is voor een andere bevredigende oplossing.

Er is gebleken dat er hazelwormen en levendbarende hagedissen aanwezig zijn in het plangebied. Het is hierdoor niet mogelijk om de beoogde werkzaamheden uit de ontheffing van 23 augustus 2022 uit te voeren zonder verbodsbepalingen van deze diersoorten te overtreden. Bij het niet uitvoeren van de werkzaamheden worden er geen woningen en vestigingsmogelijkheden voor bedrijven gerealiseerd, waardoor geen bijdrage geleverd kan worden aan het verminderen van het woningtekort en de ontwikkeling van het gebied. Het niet uitvoeren van de werkzaamheden is daarom geen bevredigende oplossing.

Voorafgaande van de werkzaamheden wordt het plangebied ongeschikt gemaakt voor de hazelworm en levendbarende hagedis. Dit wordt gedaan door maaien tot een hoogte van 10 centimeter in één richting naar geschikt leefgebied toe, het weghalen van de potentiële verblijfplaatsen en vervolgens het realiseren van een reptielenscherm. Indien uit de controlerondes blijkt dat er geen individuen van de diersoorten in het afgesloten deel van het scherm aanwezig zijn, wordt het terrein volledig kaal gemaakt. Door deze werkwijze wordt ervoor gezorgd dat er geen hazelwormen en levendbarende hagedissen aanwezig zijn tijdens de werkzaamheden waarbij ze mogelijk gedood of verstoord kunnen worden. Er is volgens u geen werkwijze die gunstiger is voor de hazelworm en levendbarende hagedis. Door de aangepaste werkwijze en de ecologische begeleiding is het volgens u zeker dat de hazelworm en levendbarende hagedis tijdens de werkzaamheden zo veel mogelijk worden ontzien. Tevens wordt na de werkzaamheden door het beplantingsplan het plangebied geschikter gemaakt voor de hazelworm en levendbarende hagedis.

De planning van de werkzaamheden wordt afgestemd op de kwetsbare periodes van de soorten. Het ongeschikt maken van het plangebied vindt plaats in de actieve periode van de hazelworm en levendbarende hagedis waardoor ze het werkkerrein kunnen verlaten. Daarnaast worden de controlerondes uitgevoerd in de periode van half april tot en met juni. Dit is in de actieve periode van de diersoorten waarin geen jongen aanwezig zijn. Het is niet mogelijk om de planning beter op de hazelworm en levendbarende hagedis af te stemmen.

Belang van de ingreep

Met de geplande wijziging verandert het belang van de werkzaamheden niet en is het nog altijd actueel. Het uitvoeren van de werkzaamheden zorgt nog steeds voor het realiseren van de duurzame woningen, vestigingsmogelijkheden voor bedrijven en het saneren van verontreinigingen. De werkzaamheden dragen hierdoor bij aan de belangen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende

gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied. Hierdoor dragen de werkzaamheden bij aan de verbetering van de volksgezondheid en openbare veiligheid.

Staat van instandhouding

Door het wijzigen van het besluit worden de hazelworm en levendbarende hagedis opgenomen in de ontheffing van 23 augustus 2022. Door het nemen van de maatregelen genoemd onder het kopje 'Overwegingen verzoek wijziging aanvraag' zal de staat van instandhouding van de hazelworm en de levendbarende hagedis gewaarborgd blijven.

Hazelworm

Het populatieaantal van de hazelworm liet over de periode 1994-2017 een matige toename zien, waarbij de trendklasse over de periode 2012-2024 stabiel is¹². Het zwaartepunt van de verspreiding van de hazelworm ligt in Zuid-Limburg en de Veluwe³. Binnen Noord-Holland is de soort zeldzaam in verband met het ontbreken van geschikt habitat. De verspreiding is daarmee beperkt tot het gebied rondom het Gooi.

Levendbarende hagedis

De levendbarende hagedis is de meest algemeen voorkomende reptielensoort in Nederland. In Nederland komt de soort vooral voor op de pleistocene zandgronden⁴. Het populatieaantal van de levendbarende hagedis liet over de periode 1994-2022 een matige afname zien, waarbij de trendklasse over de periode 2008-2017 stabiel is^{5,6}. Binnen Noord-Holland is de soort zeldzaam in verband met het ontbreken van geschikt habitat. De verspreiding is daarmee beperkt tot het gebied rondom het Gooi.

De lokale staat van instandhouding van de hazelworm en levendbarende hagedis is gunstig. In en rondom Hilversum en Laren zijn er in de afgelopen vijf jaar 109 (verspreide) waarnemingen van de hazelworm en 148 (verspreide) waarnemingen van de levendbarende hagedis bekend (NDFF 06-05-2025).

Met de methode van ongeschikt maken van het plangebied wordt ervoor gezorgd dat er geen hazelwormen en levendbarende hagedissen tijdens het kaal maken van het plangebied en de latere werkzaamheden aanwezig zijn. De toekomstige leefgebieden in het plangebied zullen, net als in de huidige situatie, uit bosranden en open struwelen bestaan. Na de realisatie krijgen de gebieden echter een kwaliteitsimpuls, omdat er een plantensoortensamenstelling wordt gebruikt om schuilgelegenheden en voedselvoorziening voor de hazelworm en de levendbarende hagedis te optimaliseren. Tussen bosschages in het plangebied wordt heischrale vegetatie gerealiseerd. Daarnaast wordt ter vervanging van 2,8 hectare een compensatiegebied van minimaal 3,2 hectare aangelegd dat geschikt leefgebied vormt voor de hazelworm en levendbarende hagedis.

De nieuwe geplande werkzaamheden zullen er om deze reden niet toe leiden dat deze afbreuk doen aan het streven om de populatie van de hazelworm en levendbarende hagedis in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Besluit

Wij gaan akkoord met de aangevraagde wijziging van besluit van 23 augustus 2022 met kenmerk OD.373818. De omgevingsvergunning wordt als volgt gewijzigd:

- Op grond van artikel 4.6, eerste lid, aanhef en onder e, van het Omgevingsbesluit besluiten wij een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit als genoemd in artikel 5.1, tweede lid, onder g van de Omgevingswet te verlenen aan de GEM Crailo B.V. in aanvulling op het afgegeven besluit van 23 augustus 2022 met kenmerk OD.373818. Het gaat hierbij om een omgevingsvergunning voor de volgende schadelijke handelingen en soorten:
 - artikel 11.54, eerste lid, onder b van het Bal voor betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen en of rustplaatsen van exemplaren van de hazelworm en levendbarende hagedis.

¹ Trend van reptielen, 1990-2017, d.d. 28 mei 2018, Compendium voor de Leefomgeving, bron:

<https://www.clo.nl/indicatoren/nl1384-aantalontwikkeling-van-reptielen>

² <https://www.clo.nl/indicatoren/nl138421-trend-van-reptielen-1990-2023#:~:text=De%20hazelworm%20is%20stabiel%20in%20aantallen%2C%20de%20muurhagedis,is%20toegenomen%2C%20zowel%20vanaf%201994%20als%20vanaf%202012.>

³ <https://minInv.nederlandsesoorten.nl/content/hazelworm-anquis-fragilis-ssp-fragilis>

⁴ Kennisdocument Levendbarende hagedis

⁵ Trend van reptielen, 1990-2017, d.d. 28 mei 2018, Compendium voor de Leefomgeving, bron:

<https://www.clo.nl/indicatoren/nl1384-aantalontwikkeling-van-reptielen>

⁶ <https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/Publicaties/Nieuwsbrieven/SchubbenEnSlijm/RAVONBalans2023.pdf>

- Bijlage 3 tot en met 5 van dit besluit worden aan de afgegeven ontheffing van 23 augustus 2022 met kenmerk OD.373818 toegevoegd.
- Op grond van artikel 5.34, eerste lid, in samenhang gelezen met artikel 5.18, eerste lid, van de Omgevingswet verbinden wij de navolgende aanvullende voorschriften en beperkingen aan dit besluit:

Hazelworm en levendbarende hagedis

38. Het ongeschikt maken van het leefgebied van de hazelworm en levendbarende hagedis, op de locaties zoals weergegeven in figuur 1 en 2 van bijlage 4 bij dit besluit, dient uitgevoerd te worden **buiten** de kwetsbare winterrustperiode van de diersoorten, welke globaal loopt van oktober tot en met april. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze kwetsbare periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige.
39. Het ongeschikt maken van het plangebied en het uitvoeren van de werkzaamheden dienen gefaseerd uitgevoerd te worden. Een globale fasering is weergegeven in figuur 4 van bijlage 5 bij dit besluit. Tijdens de werkzaamheden dient altijd binnen 250 meter geschikt leefgebied bereikbaar te zijn voor de hazelworm en levendbarende hagedis. Het geschikte leefgebied dient minimaal 0,5 hectare groot te zijn.
40. Het ongeschikt maken van het plangebied dient te gebeuren door het verwijderen van opgaande begroeiing, het kort maaien van de vegetatie (max. 10 cm hoog), het kort houden van de vegetatie tijdens de werkzaamheden en het maaisel direct buiten het plangebied af te voeren. Potentiële schuilplaatsen voor de hazelworm en levendbarende hagedis als boomstronken, boomstobben, losliggende planten en takkenhopen dienen handmatig verwijderd te worden. Deze dienen net als het maaisel op een locatie geplaatst te worden buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het ongeschikt maken dient te gebeuren bij temperaturen van 12 °C en hoger, zonder neerslag en dient in fysieke begeleiding van een ecologisch deskundige plaats te vinden.
41. Bij het ongeschikt maken van het plangebied dient één kant op gewerkt te worden in de richting van geschikt habitat van de hazelworm en levendbarende hagedis.
42. Het maaien dient te gebeuren met een messenmaaier of bosmaaier. Maaien door te klepelen, chopperen of met behulp van maai/zuigcombinaties is niet toegestaan.
43. Rondom de gebieden die herontwikkeld worden, het blauw omkaderde gebied en enkele aan te leggen wegen als weergegeven in figuur 2 en 3 van bijlage 3 bij dit besluit, dienen voorafgaande aan de werkzaamheden, maar na het ongeschikt maken van de gebieden zoals vermeld in voorschriften 38 tot en met 42, reptielenschermen te worden gerealiseerd. Het reptielenscherm dient onder fysieke begeleiding van een ecologisch deskundige te worden geplaatst.
44. Het (reptielen)schermb dient conform richtlijnen van het Kennisdocument levendbarende hagedis van BIJ12 te worden gerealiseerd⁷. Zodoende dient het scherm minimaal 50 cm boven grondniveau uit te komen en minimaal 10 cm te worden ingegraven.
45. Bij het reptielenscherm dienen uitklimvoorzieningen te worden gerealiseerd. De uitklimvoorzieningen dienen gerealiseerd te worden in de vorm van heuvels van zand aan de binnenzijde van het reptielenscherm welke schuin naar de rand van het scherm lopen. De realisatie van uitklimvoorzieningen dient onder begeleiding van een ecologisch deskundige plaats te vinden.
46. Het reptielenscherm dient ten alle tijden functioneel te zijn. Vanaf het moment dat het reptielenscherm geplaatst is, dient in de actieve periode van de hazelworm en levendbarende hagedis, dat globaal loopt van mei tot september, minimaal één keer per week het reptielenscherm gecontroleerd te worden op gebreken. Onder gebreken worden onder meer kapotte, kierende, ingezakte en te lage schermen, maar ook aanliggend dan wel overhangend bouw materiaal, afval of vegetatie verstaan. Ook dient te worden voorkomen dat vegetatie langs de schermen te hoog wordt en over de schermen gaat hangen. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan de actieve periode van de diersoorten langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige.
47. Gebreken aan het reptielenscherm, zoals beschreven in voorschrift 46, dienen direct te worden hersteld.
48. Aangetroffen gebreken of mankementen aan het reptielenscherm dienen te worden bijgehouden in een logboek. In het logboek dienen minimaal de volgende gegevens te worden opgenomen:

⁷ h <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2023/11/Kennisdocument-Levendbarende-hagedis.pdf>

- datum, tijdstip en locatie van geconstateerde gebrek;
- aard en omvang van het gebrek;
- foto's van het gebrek en locatie eventueel ondersteund met kaartmateriaal;
- paraaf en datum wanneer herstel is uitgevoerd.

Het logboek dient op verzoek direct te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.

49. Per 100 m2 afgesloten gebied, door middel van een reptielenscherm, dient er minimaal één tapijttegel gerealiseerd te worden.
50. De tapijttegels dienen door een ecologisch deskundige verspreid op kansrijke locaties voor reptielen te worden geplaatst.
51. Minimaal zeven dagen na plaatsing van de reptielenschermen en tapijttegels dient het afgesloten werkterrein in het actieve seizoen van de hazelworm en de levendbarende hagedis (wanneer geen jonge dieren aanwezig zijn) , en maximaal drie uur na zonsopkomst, gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van deze soorten. De actieve periode zonder kleintjes van de diersoorten loopt globaal van half april tot en met juni. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan de actieve periode van de diersoorten langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige. Bij deze controlerondes dienen de tapijttegels zoals vermeld in voorschriften 49 en 50 omgedraaid te worden.
52. Als er minimaal vijf dagen lang bij voor reptielen gunstige weersomstandigheden (zie voorschrift 40) geen reptielen meer worden gevonden, kan het plangebied natuurvrij worden verklaard door een ecologisch deskundige en kunnen de werkzaamheden starten.
53. Indien hazelwormen en/of levendbarende hagedissen gevonden worden, dienen deze individuen voorzichtig met de hand in een emmer geplaatst te worden en direct op een veilige plek in geschikt leefgebied in de nabije omgeving geplaatst te worden. Het vangen van de reptielen dient te gebeuren door een ecologisch deskundige.
54. Indien bij een controleronde van voorschrift 51 en 52 nog individuen van de hazelworm en/of levendbarende hagedis aanwezig zijn, dient er gewacht te worden met het uitvoeren van de werkzaamheden totdat er bij een controleronde blijkt dat er geen individuen meer aanwezig zijn.
55. De controlerondes in voorschriften 51 tot en met 54 dienen in een logboek bijgehouden te worden. In het logboek dienen minimaal de volgende gegevens te worden opgenomen:
 - datum, tijdstip;
 - het aantal aangetroffen individuen per soort;
 - aantal tapijttegels per fase;
 - de locatie van de aangetroffen individuen;
 - weersomstandigheden.
56. Na vrijgave van het gebied door een ecologisch deskundige mag het afgesloten gebied volledig kaal gemaakt worden. Na het kaal maken, dient tijdens de werkzaamheden het terrein kaal te blijven. Als de vegetatie toch te hoog is geworden (vegetatie 10 centimeter of hoger) dienen alle voorschriften zoals hierboven aangegeven herhaald te worden.
57. Het groene raamwerk zoals aangegeven in figuur 1 van bijlage 5 bij dit besluit dient naast de uitgegeven kavels te bestaan uit bosschages met daartussen heischrale vegetatie.
58. In het plangebied mag maximaal 3 hectare geschikt leefgebied voor de hazelworm en/of levendbarende hagedis herontwikkeld worden. Het te ontwikkelen gebied is weergegeven in figuur 2 van bijlage 4 van dit besluit.
59. In het compensatiegebied zoals weergegeven in figuur 2 van bijlage 5 in het besluit dient minimaal 3,2 hectare grond aan het einde van het project geschikt leefgebied te bieden voor de hazelworm en levendbarende hagedis. Het leefgebied moet dekking, schuilplaatsen en halfopen zonplaatsen bieden voor de betreffende diersoorten en een geschikt leefgebied voor hun prooi.
60. De te verwijderen wegen dienen conform het beplantingsplan in bijlage 5 van het 'Nader onderzoek reptielen – Crailo Midden en Zuid' van 10 januari 2025 te worden aangeplant.
61. Door de aanleg en het verwijderen van wegen (en de werkzaamheden als zodanig) mag er geen netto oppervlakteverlies van leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis ontstaan.

De toegevoegde bijlagen zijn als bijlagen bij dit besluit opgenomen.

Voor het overige blijft het afgegeven besluit van 23 augustus 2022 met kenmerk OD.373818 ongewijzigd. Het besluit van 23 augustus 2022 met kenmerk OD.373818 is inhoudelijk, met uitzondering van een aanvulling van de voorschriften 38 t/m 61 en een toevoeging van bijlagen 2 tot en met 5, niet veranderd.

Het besluit treedt een dag na de datum van verzending in werking.

Kennisgeving

Dit besluit wordt door ons geplaatst op www.officielebekendmakingen.nl.

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met [REDACTED]
Wij verzoeken u hierbij het zaaknummer te vermelden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,
namens dezen,

[REDACTED]
Afdelingsmanager Regulering Leefomgeving
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN)

Bijlagen:

- Bijlage 2: weergave plangebied
- Bijlage 3: locaties aangetroffen hazelwormen en levendbarende hagedissen
- Bijlage 4: maatregelen ongeschikt maken
- Bijlage 5: permanente groenvoorzieningen

Kopie aan:

- Afdeling Toezicht en Handhaving OD NHN
- GEM Crailo B.V.

Rechtsbescherming

U en andere belanghebbenden die het niet eens zijn met dit besluit, kunnen binnen 6 weken, gerekend vanaf de dag na datum van verzending van dit besluit, een bezwaarschrift indienen bij gedeputeerde staten van Noord-Holland, ter attentie van de secretaris van de Hoor- en adviescommissie, Postbus 3007, 2001 DA HAARLEM.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval het volgende bevatten:

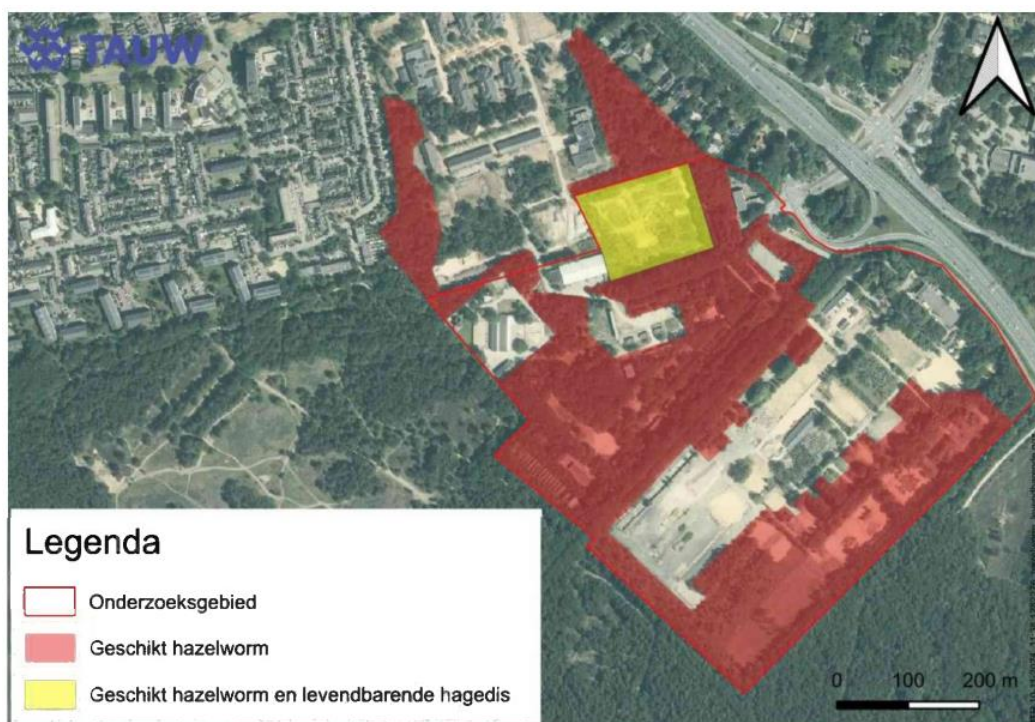
- uw naam, adres, postcode en woonplaats;
- de datum;
- over welk besluit het gaat (u kunt het beste een kopie van dit besluit bijsluiten);
- de redenen waarom u het niet eens bent met het besluit;
- uw handtekening.

Het indienen van een bezwaarschrift schorst de werking van dit besluit niet.

Indien onverwijlde spoed dit vereist, kunt u de voorzieningenrechter van de Rechtbank Noord-Holland, Sectie bestuursrecht, Postbus 1621, 2003 BR HAARLEM vragen om een voorlopige voorziening te treffen. U kunt het verzoekschrift ook digitaal bij de rechtbank indienen via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Voor meer informatie verwijzen wij naar www.rechtspraak.nl. Voor de behandeling van het verzoek wordt griffierecht geheven.

De provincie wil bezwaren tegen besluiten graag op informele wijze behandelen. Als uw bezwaar in aanmerking komt voor deze informele behandeling nemen wij op korte termijn telefonisch contact met u op. In verband hiermee verzoeken wij u om in uw bezwaarschrift het telefoonnummer te vermelden waarop u overdag bereikbaar bent. Voor meer informatie over de informele behandeling kunt u telefonisch contact opnemen met provincie Noord-Holland.

Bijlage 2: weergave plangebied

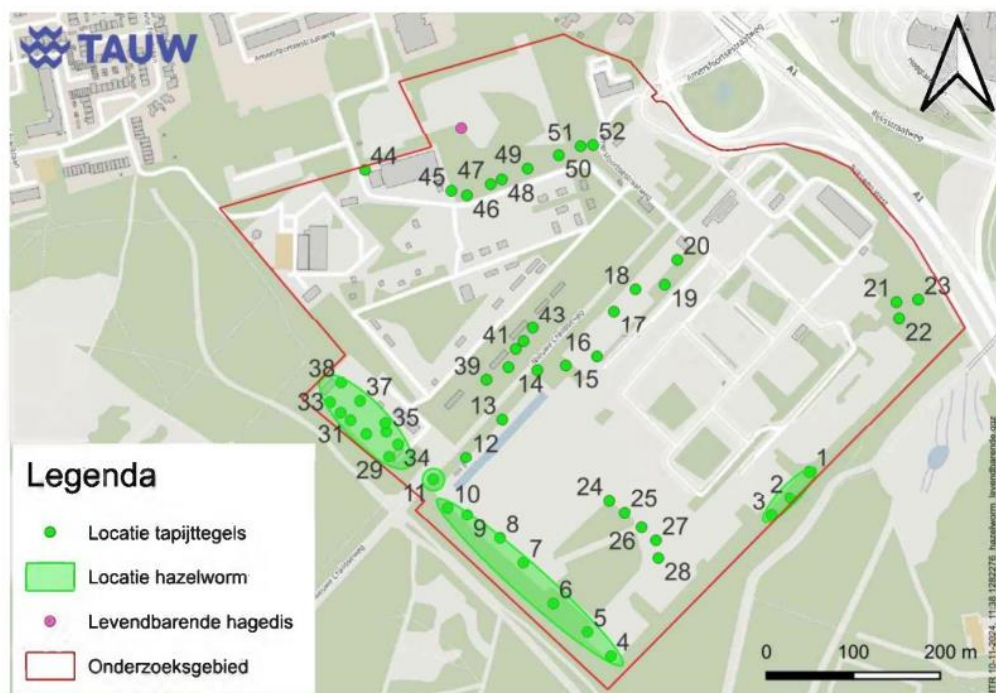

Figuur 1: locatie van geschikt leefgebied voor de hazelworm en levendbarende hagedis binnen het plangebied. Met geel wordt een gebied met heischrale vegetatie aangegeven dat geschikt is voor zowel de hazelworm en levendbarende hagedis. Met rood wordt het geschikte leefgebied van de hazelworm weergegeven. Deze gebieden bestaan uit bosschages en bos en hier zijn geen levendbarende hagedissen aangetroffen. Binnen de aangegeven leefgebieden liggen ook plaatselijk ongeschikte delen voor de betreffende diersoorten. Dit zijn delen met wegen, bebouwing, verharding en kaal zand waar het ontbreekt aan enige dekking.

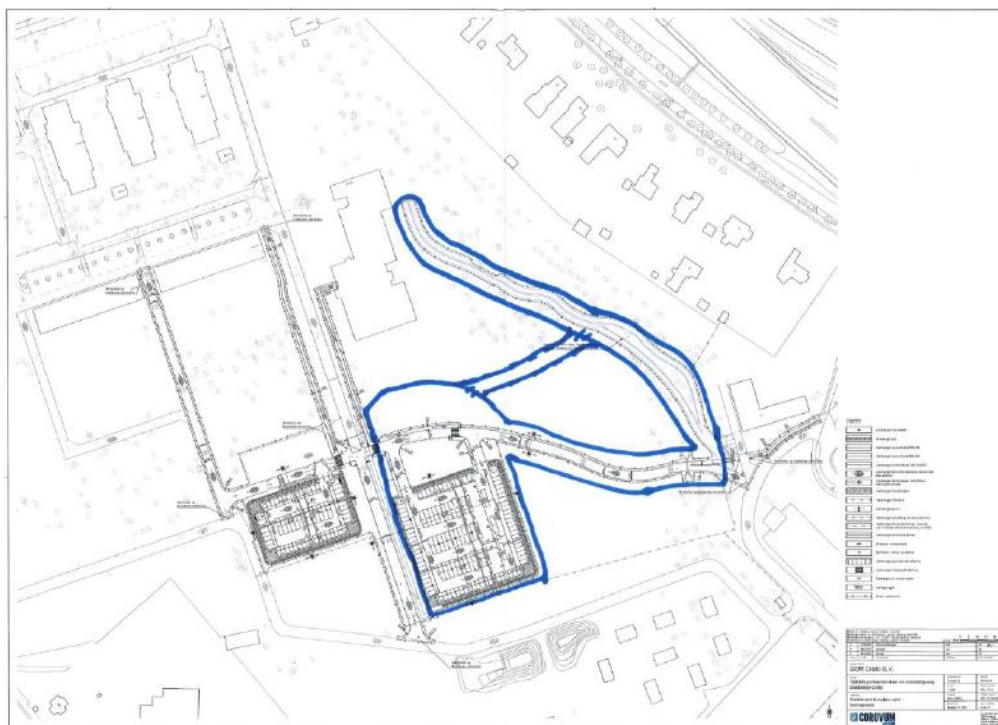
Figuur 2: leefgebied van de hazelworm en/of levendbarende hagedis waarvoor deze uitbreiding wordt aangevraagd (oranje gearceerd).

Bijlage 3: locaties aangetroffen hazelwormen en levendbarende hagedissen

Figuur 1: locaties waar de hazelworm (groen gearceerd) en de levendbarende hagedis (paarse stip) zijn aangetroffen. Ter plaatse van de groene stippen zijn tapijttegels neergelegd om de diersoorten te onderzoeken.

Bijlage 4: maatregelen ongeschikt maken

Figuur 1: de locatie van een te plaatsen reptielenscherm is met een blauwe kadering weergegeven. Voorafgaande aan de werkzaamheden wordt het blauw omkaderde gebied ongeschikt gemaakt.

Figuur 2: de elf met zwart gearceerde vlakken worden herontwikkeld. Deze vlakken zijn samen circa 2,8 hectare groot en worden ongeschikt gemaakt voor de hazelworm en levendbarende hagedis. Om de zwarte vlakken worden reptielschermen aangebracht. Er worden ook enkele wegen aangelegd. Het is onduidelijk waar deze gerealiseerd worden. Om deze wegen worden ook reptielschermen geplaatst en voorafgaand ongeschikt gemaakt..

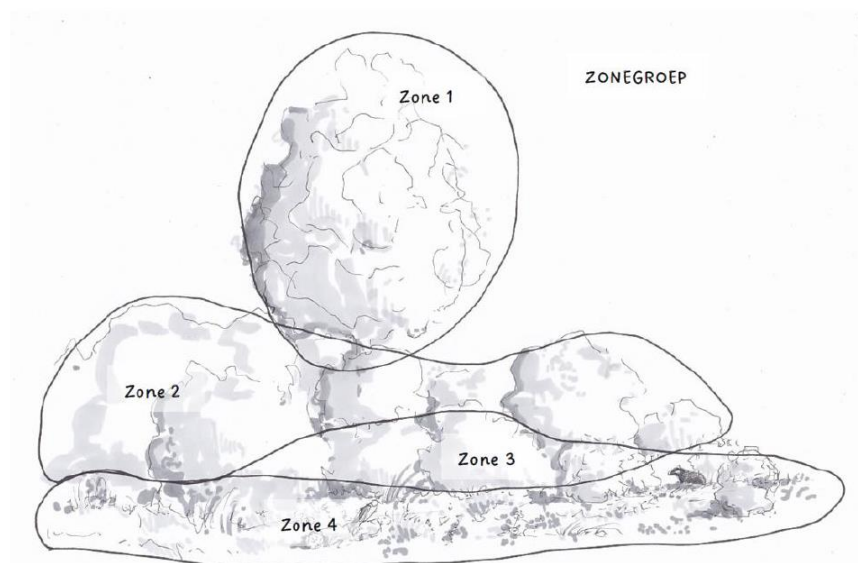
Bijlage 5: permanente groenvoorzieningen

Figuur 1: het beoogde groene raamwerk in het plangebied. In het blauw gearceerde gebied wordt er heischrale vegetatie gerealiseerd tussen de bosschages. De vijf paarse vakken geven de oppervlakte van de kavels weer.

Figuur 2: de blauwe gebieden in het plangebied (exclusief de groene delen) zijn nu nog niet geschikt voor de hazelworm en levendbarende hagedis. Tijdens de werkzaamheden worden deze gebieden geschikt gemaakt. De afbeelding is een vergroting van de bovenstaande afbeelding. De blauwe gebieden zijn circa 3,2 hectare groot en bestaan veelal uit kaal zand.

Figuur 3: zonering van de vegetatie in het compensatiegebied. Uiteindelijk moet het compensatiegebied bestaan uit enkele bomen met hieromheen een zoom-mantelvegetatie bestaande uit bes-dragende struiken. De zones samen vormen de zonegroep. Zone 1 bestaande uit een hoge boom, zone 2 uit lage bomen en/of hoge struiken, zone 3 uit laagblijvende niet-schaduw resistente struiken en zone 4 uit zeer laag blijvende struiken.

Figuur 4: globale fasering in kwartalen en jaartallen van de werkzaamheden.